

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI (TAMP), İL AFET MÜDAHALE PLANLARI VE UYGULAMA ŞEKLİ

İÇİNDEKİLER

- Afet Bilinci
- Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)
- İl Afet Müdahale Planı
- Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Afet bilincine sahip olabilecek,
- Türkiye Afet Müdahale Planı hakkında bilgi sahibi olabilecek,
- İl Afet Müdahale Planı ve ekleri olan Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları hakkında bilgi sahibi olabilecek,
- Afet yönetimi sırasında kurulacak temel servisleri öğrenebilecek,
- Afet anında görev alacak Hizmet Gruplarını öğrenebilecek,

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

AFET VE ACİL
DURUM MEVZUATI
Azize
GÖKTURAPOĞLU

ÜNİTE

8

GİRİŞ

Türkiye, bulunduğu konum itibarıyla birçok afete maruz kalmakta ve bu durum büyük can ve mal kayıplarına sebep olmaktadır. Olası afetler daha önceden tahmin edilemediği için afetlere karşı önlem almak ve bu durumla yaşamayı öğrenebilmek amacıyla, afetlere hazırlık sırasında tehlike ve risk kavramları önem kazanmaktadır.

Tehlike; can ve mal kaybına yol açma potansiyeline sahip olan olaydır. Belirli zaman ve coğrafyada ortaya çıkarak insan, çevre ve toplum üzerinde olumsuz etkiler yaratacak doğa, teknoloji ya da insan kaynaklı fiziksel bir durumdur. **Risk** ise; tehlike yaratan bir olayın ortaya çıktığında vereceği zararların boyutuna işaret eder. Yani risk fiziksel, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi nedenlere bağlı olarak bir tehlikenin afete dönüşme olasılığı ve yol açması beklenen olumsuz sonuçlar, kayıplardır.

Afet sonrası ilk 72 saat **Altın Saatler** olarak adlandırılır.

Türkiye’de birçok il, bir ya da daha fazla doğal tehlikenin tehdidi altındadır. Türkiye’de sıklıkla görülen doğal afetler, zarar gören yerleşim birimi sayısına göre deprem, heyelan, sel/taşkın, kaya düşmesi, çığ ve orman yangını şeklinde sıralanmaktadır. Yukarıda belirtilen ve Türkiye topraklarında sıklıkla karşılaşılan afetlerin arasında **depremler, en fazla etkiye sahip olan afet türüdür**. Depremler diğer doğal tehlike kaynaklarından farklı olarak belirti vermeden oluştukları alanda geniş bir yıkıcı etkiye sahiptirler.

Afet sonrası ilk 72 saat **Altın Saatler** olarak adlandırılır. Bu süre zarfında dünyanın hiçbir ülkesinde sağlık, itfaiye, arama-kurtarma ekipleri gibi birimlerin tüm bireylere anında ulaşması mümkün değildir. Bu nedenle, afetlere hazırlığın toplum tabanlı olması, bireyden ve hane halkından başlaması ve topluma yayılması gerekmektedir. Bunun içinde afet bilincinin tüm bireyler arasında yaygınlaştırılması önem kazanmış ve günümüzde, toplumda **Afet Bilinci Farkındalığını** oluşturmak amacıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından **Afete Hazır Türkiye** Projesi çalışmalarına başlanmış ve **Afete Hazır Aile, Afete Hazır Okul, Afete Hazır Gönüllü Gençler, Afete Hazır İş Yeri** başlıkları altında devam etmektedir.

Afete Hazır Türkiye projesinin yanı sıra **Türkiye’yi afet anında sıfırncı dakikaya hazırlamak amacıyla tüm bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve il düzeyinde ise il afet müdahale planları** hazırlanmaktadır. Hazırlanan planla ulusal ve yerel düzeyde olay türü ve ölçeğine göre esnek yapıda müdahale organizasyon sistemi oluşturulmuş olup afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılacak çalışmaların tanımlaması yapılmıştır.

İl düzeyinde İl Afet Müdahale Planı’na bağlı olarak Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon planları hazırlanmaktadır. Hazırlanan planlarda tüm kurum kuruluşlar kendi hizmet alanlarını içeren işlemleri yaparak afet durumunu en az problemle atlatabilmeyi hedeflemektedir.

AFET BİLİNCİ

Afet bilinci kültürü, çözümün bir parçası olmayı gerektirir.

Günümüzde afet bilincine verilen önem artmakta ve çeşitli eğitimler düzenlenmektedir. Afet ve acil durumlar konusunda verilen eğitimlerle; toplumda farkındalık oluşturmak, afetleri korkuyla beklenen bir felaketten, başa çıkılabilir bir olguya dönüştürmek ve yapabilirlik/yeterlilik bilincinin toplumun tüm katmanlarına yerleştirilmesini sağlamak amaçlanmaktadır.

Afet bilincine sahip olmak, her türlü tehlikenin getireceği zararlardan korunarak (bilgili ve hazırlıklı olarak) yaşamaktır. Afet bilinci ve afetlere hazırlık, bireylerin afet bilinci kültürünün bir parçası olmalıdır.

Toplumsal yaşam kalitesinin yükselmesi için *Afet Bilinci Kültürü*;

- Hayatın tüm alanlarında oluşmuş ve oluşabilecek tehlike ve risklerin farkında olmayı,
- Gerekli tedbirleri alarak yaşamayı,
- Bireysel ve toplumsal sorumluluk almayı,
- Toplumsal güç birliği oluşturarak sorunun değil, çözümün bir parçası olmayı,
- Yaşam çevresine duyarlı olmayı,
- Güvenli yaşam kültürünü hayatımızın tüm alanlarına taşımayı gerektirir.

Güvenli Yaşam Kültürü

Güvenli yaşam, her türlü tehlikeye karşı bilgili ve hazırlıklı olmakla mümkündür. Bunun için;

- Çevremizde oluşabilecek afet riskleri hakkında bilgi sahibi olmalı,
- Yeni yerleşim alanlarını afet riski taşıyan bölgeler dışında kurmalı,
- Tehlike kaynaklarına yakın bir yerde yaşıyorsak, binamızın bu duruma uygun güvenlik seviyesinde inşa edildiğinden emin olmalı,
- Afet ve acil durumlara karşı bir “Aile Afet Planı” hazırlamalı,
- Tüm aile bireylerimizin afet ve acil durumlarda ki temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir “Afet ve Acil Durum Çantası” hazırlamalı,
- “Zorunlu Deprem Sigortası” ve gerekli diğer sigortaları yaptırmalı,
- Tüm aile üyelerinin acil durum telefon numaralarını ve bu numaraların nasıl aranması gerektiğini bildiğinden emin olmalı,
- Afete hazırlık eğitimlerinin yanı sıra tamamlayıcı bilgileri içeren ilk yardım, yangın gibi eğitimleri almalı,
- Afet ve acil durumlar sırasındaki doğru davranış şekillerini öğrenmeli ve çocuklarımıza da öğretmeliyiz.

Afetlere hazırlık için yapılacak olan çalışmalar tek bir kurum, kuruluş, kişi veya makam tarafından yapılamaz. Afetlere hazırlıkta başarı için tüm paydaşların ve toplumun içinde bulunduğu bir ekip çalışması en iyi çözüm olacaktır.

Afetlere hazırlık sırasında toplumun tüm kurum ve kuruluşları ile imkân ve kaynaklarının ortak amaç doğrultusunda kullanımını gerektirir. Bu nedenle

Sizler de eğitim alarak olası bir afet öncesinde ve sonrasında, kendinizin ve sevdiklerinizin hayatını koruyabilir ve güvenli bir yaşam çevresi oluşturabilirsiniz.

Afetlere hazırlıkta başarı için tüm paydaşların ve toplumun içinde bulunduğu bir ekip çalışması şarttır.

afetlere hazırlık; belediyelerin (yerel yönetim), özel sektörün, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin, yani toplumun tüm kesimlerinin sorumluluğundadır.

Şekil 8.1. Afet Hazırlıklarında Toplumsal Güç Birliği

Ülkemizdeki afetlerde yaşanan kayıplar ve yapılan kamuoyu araştırmaları ile bireylerin afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında yapılması gerekenler ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

Afetlere hazırlık çalışmalarında toplumun bilinçlenmesi ve eğitilmesi; afetlere karşı, ne zaman ne yapacağını bilen bireylerden oluşması büyük önem taşımaktadır. Afet konusunda bilinçli ve eğitilmiş bir toplumda, afet öncesi, sırası ve sonrasında neler yapılacağına dair temel bilgiler yerleşmiş olduğundan bireyler, kendileri, yakın çevreleri ve içinde yaşadıkları toplum için sorumluluk alabilir hâle geleceklerdir. Halkımızdaki bu donanım ve bilinç, afet zararlarını azaltmanın en önemli unsurlarından biri olacaktır.

Afetlerde yaşanan can ve mal kayıplarının en aza indirilmesi ancak toplumun tüm kesimlerinin afetler konusunda bilinçlendirilmesi ile mümkün olacaktır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bu amaca yönelik olarak, *Afete Hazır Türkiye* Projesi kapsamında; *Afete Hazır Aile, Afete Hazır Okul, Afete Hazır Gönüllü Gençler, Afete Hazır İş Yeri* çalışmalarıyla ilgili olarak düzenlediği kampanyalar ile kamuoyunda gerekli duyarlılığı sağlayarak, toplumun tüm kesimini kapsayacak bir bilinçlendirme faaliyeti yürütmektedir. Böylece halkımızın; tüm afet ve acil durumlarda, en az zararla kurtulabilmesi için bireylerin ve ailelerin afete karşı eğitimle hazırlanması sağlanacaktır.

Afetlerin önlenmesi veya zararlarının en aza indirilmesi için sadece yasa ve yönetmelikler hazırlamanın yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Yeni afet yönetimi sisteminde bireylerden başlamak üzere toplumun tamamının katılımı sağlanması, afet bilincinin geliştirilmesi, uygulamadaki eksikliklerin giderilmesi için bilimsel ve teknik altyapının güçlendirilmesi ve zarar azaltma çalışmalarına kaynak ayrılmasının sağlanması ve tüm bu çalışmaların sürdürülebilir olması amaçlanmaktadır.

Afete Hazır Türkiye Projesi Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Afete hazır aile projesi

Hazırlanan bu proje ile;

- Aile afet ve acil durum planı yapılmasının önemini kavratmak,
- Afet ve acil durum çantası oluşturulmasını sağlamak,
- Tehlike avı yapılmasını sağlamak,
- Eşyaların sabitlenmesini sağlamak,
- Acil durum bilgi kartı hazırlanmasını sağlamak hedeflenmektedir.

Afete hazır iş yeri projesi

Hazırlanan bu proje ile;

- İş yeri afet yönetimi planlama becerisi kazandırmak,
- İş yerlerinde, afet ekiplerinin oluşturulmasını sağlamak,
- Tehlike ve zarar görebilirlik analizleri ile zarar azaltma ve planlama çalışmalarının yapılmasını sağlamak,
- Eğitim ve tatbikatlarla, karşılıklı olarak yardımlaşma altyapısının kurulmasını sağlamak,
- Afet anında ve sonrasında can kurtaracak ya da hasarı azaltacak acil durum malzemelerinin temin edilmesini ve hazır bulundurulmasını sağlamak hedeflenmektedir.

Afetlerin önlenmesi veya zararlarının en aza indirilmesi için sadece yasa ve yönetmelikler hazırlamanın yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

Tehlike Avı=Tespit et, Belirle, Sabitle

Afete hazır okul projesi

Hazırlanan bu proje ile;

- Okul yöneticilerinde afet bilinci kültürü oluşturmak,
- Okul öncesi dönemden orta öğretim çağı sonuna kadar öğrencilerimize afet bilinci kazandırmak,
- Okullarda eğitim kadrolarının yeterli afet bilgisine sahip olmalarını sağlamak,
- Okul afet ve acil durum planlarının hazırlanmasını sağlamak hedeflenmektedir.

Afete hazır gönüllü gençler projesi

Hazırlanan bu proje ile;

- Genç nüfus içinde afet gönüllülük isteğini artırmak,
- Gençlerin afetlerle ilgili çalışmalara aktif olarak katılmalarını sağlamak,
- Her mahallede gönüllü gençlerden teşkil edilmiş ekipler kurulmasını sağlamak hedeflenmektedir.

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI(TAMP)

Ortaya Çıkışı

Dünyada her geçen gün teknolojinin ilerlemesi ve insanların afet konusunda bilinçlenmesine bağlı olarak yeni çalışmalar ve planlar ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de de mevcut mevzuata göre yapılan planların ve doğaçlama destek sistemlerinin günümüz ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığı görülmüştür.

AFAD, yeniden yapılanırken belirlediği;

“Afet ve acil durumlar ile ilgili çalışmalarda sürdürülebilir kalkınmayı esas alan risk odaklı, etkin, etkili ve güvenilir hizmet sunan uluslararası düzeyde model alınabilecek yönlendirici ve koordinatör bir kurum olmak” vizyonu ve “Afetlere dirençli toplum oluşturmak” misyonu ekseninde, afet yönetimi konusunda dünyada çeşitli ülkelerdeki yapılanma, planlama ve uygulama örneklerini de inceleyerek, toplumumuzun yapısına en uygun sistemi kurmaya çalışmaktadır.

Bu doğrultuda;

- Yapılan risk analizleri sonucu ortaya çıkan en kötü senaryo baz alınarak daha detaylı çalışmalar yapılması düşünülmüş, bu kapsamda Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) 2 yıllık bir çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
- Önceki planlara göre hizmet grubu sayıları artırılmış ve planların daha detaylı çalışılması hedeflenmiştir. Personel, ekipman ve kaynak analizi yapılarak mevcut durumumuz bilinecek, güçlü ve zayıf yönlerimiz tespit edilecek; senaryolara göre yapılan analizlerle de kapasitemizi geliştirmek için uygulanması gereken yöntemler tespit edilecektir.

AFAD’ın temel misyonu; afetlere dirençli toplum oluşturmaktır.

- Bakanlıklar, ulusal düzeydeki planlamanın içerisine çekilerek, yerel düzeydeki planların ulusal düzey planları ile paralellik taşıması sağlanacak, olay seviyesine göre ulusal veya bölgesel entegrasyon gerektiğinde karşılaşılabilecek zorlukların aşılması hedeflenmektedir.

Afet ve acil durumlara müdahalede ihtiyaç duyulacak tüm güç ve kaynakları ulusal ve yerel düzeyde planlamak, bu güç ve kaynakların olay bölgesine hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasını sağlamak, müdahale hizmetlerini ve bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortaklarının ve yerel düzeyde sorumlu birimlerin görev ve sorumlulukları ile planlama esaslarını belirlemek üzere 18.Aralık.2013 tarih ve 28855 sayılı Resmî Gazete’ de *Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği* yayınlanmıştır.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), tüm bakanlıkların, kamu kurum, kuruluşlar ve üniversitelerin katılım ve desteği ile *ülkemizi afet anında sıfırıncı dakikaya hazırlama* çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır. Hazırlanan Türkiye Afet Müdahale Planı, Afet ve Acil Durumu Yüksek Kurulu tarafından 20 Aralık 2013 tarih ve 2013/2 sayılı karar ile onaylanarak, 3 Ocak 2014 tarih ve 28871 sayılı Resmî Gazete’ de yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

TAMP, taktik yaklaşımla hazırlanmış olup afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak, hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamaktadır.

TAMP, ulusal ve yerel boyutta afet ve acil durumlarda müdahale çalışmalarının nasıl yürütüleceğini ortaya koyan, bir üst plan olarak muhtemel afet ve acil durumların türü ve ölçeğine göre uyarlanabilen, esnek ve modüler yapıya sahip müdahale organizasyon sistemini açıklamaktadır.

Söz konusu *Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)* ulusal düzey afet planlamasının ana planı olup, ulusal düzeyde hazırlanacak 28 adet hizmet grubu operasyon planının esaslarını belirlemektedir.

Burada 2 kavram ortaya çıkmaktadır. Bunlar;

- Ana Plan
- Hizmet Grubu Planı

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI

Planlar Neyi İfade Ediyor?

Şekil 8.2. TAMP'ın Ulusal ve Yerel Düzeyde Yapılanması

Türkiye Afet Müdahale Planı, ulusal düzeyde acil durum ve afetlere müdahale edebilmek, yapılacak çalışmalarda nasıl bir yol izleneceğini gösteren üst plandır. Bu planın eki niteliğinde olan *Ulusal Düzey Hizmet Grubu Planları*'nda afet ve acil durumlarda hangi kurumun hangi iş ve işlemleri yürüteceği ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. *İl Afet Müdahale Planı* Türkiye Afet Müdahale Planı örnek alınarak hazırlanmış ve yerel düzeyde ilin tamamını içerecek şekilde afet ve acil durumlarda hangi işlemlerin yapılacağını gösteren plandır. *Yerel Düzey Hizmet Grubu Planları* Ulusal Düzey Hizmet Grubu Planları örnek alınarak hazırlanmıştır. İlgili planlarda ise, afet ve acil durumlarda ilin durumu göz önüne alınarak hangi kurumun hangi işleri yapacağını ayrıntılı olarak anlatılır.

Şekil 8.3. Plan Hiyerarşisi

Amaç ve Kapsam

Türkiye Afet Müdahale Planı'nın (TAMP) amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir.

TAMP, ülkemizde yaşanabilecek her tür ve ölçekte, afet ve acil durumlara müdahalede görev alacak, bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel kuruluşlar, STK'lar ve gerçek kişileri kapsar.

Sorumluluk

Afet ve acil durum hizmetlerinin koordinasyonundan, eğitim politikalarının oluşturulmasından ve bu konularda mevzuat düzenlemeleri yapılmasından AFAD sorumludur.

Afet ve acil durum hizmetlerinin koordinasyonundan, eğitim politikalarının oluşturulmasından ve bu konularda mevzuat düzenlemeleri yapılmasından **AFAD** sorumludur.

Ulusal düzey hizmet grubu planlarının hazırlanması ve uygulanmasından, hizmet grubu planlarında görevlendirilen ana ve destek çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel sektör, STK'lar ve gerçek kişiler ayrı ayrı sorumludur.

Bakanlık, kurum ve kuruluşlarda planların hazırlanması ve uygulanmasından en üst yöneticiler, il afet müdahale planlarının hazırlanması ve uygulanmasından valiler, özel kuruluşlarda ise sahipleri veya yetkili temsil organları sorumludur.

Hedefler

TAMP' ın hedefleri;

- Hayat kurtarmak,
- Kesintiye uğrayan hayatı ve faaliyetleri en kısa sürede normale döndürmek,
- Müdahale çalışmalarını hızlı ve planlı bir şekilde gerçekleştirmek,
- Halk sağlığını korumak ve sürdürmek,
- Mülkiyet, çevre ve kültürel mirası korumak,
- Ekonomik ve sosyal kayıpları azaltmak,
- İkincil afetleri önlemek ya da etkilerini azaltmak,
- Kaynakların etkin kullanımını sağlamaktır.

Planlama Prensipleri

Temel prensipler

- Kapsamlı olması (hazırlık, müdahale, ön iyileştirme aşamaları),
- Her tür ve ölçekteki tehlikeleri kapsamaması,
- Tüm ana ve destek çözüm ortaklarının rol ve sorumluluklarını içermesi,
- Ulusal, bölgesel ve yerel afet müdahale kapasitesini anında harekete geçirmeyi esas almasıdır.

Tamamlayıcı prensipler

- Etkili planlama,
- Esnek ve ölçeklenebilir yapı,
- İyileştirme ve geliştirme,
- Koordinasyon, iş birliği ve dayanışma,
- Bilgi yönetimi ve iletişim,
- İlgili mevzuata uygunluk.

Müdahale Aşamaları

Etkili müdahale yönetimi; hazırlık, müdahale ve ön iyileştirme olmak üzere üç aşamadan oluşur. Hazırlık çalışmaları;

- Mevcut kaynakları belirlemek,
- Plan yapmak,
- Organize olmak,
- Alet-ekipman ve araçları hazırlamak,

Etkili müdahale yönetimi; hazırlık, müdahale ve ön iyileştirme olmak üzere üç aşamadan oluşur.

- Kapasite geliştirmek, yeni teknolojilerden yararlanmak,
- Erken uyarı sistemlerini kurmak, geliştirmek ve test etmek,
- Eğitim ve tatbikatlar düzenlemek ve değerlendirme aşamalarından oluşur.

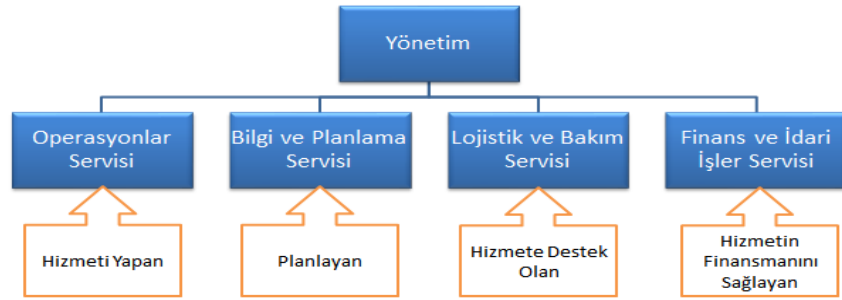
TAMP ulusal ve yerel düzeyde müdahale yönetim sistemini açıklamaktadır.

TAMP ulusal ve yerel düzeyde müdahale yönetim sistemini açıklamaktadır. İyileştirme çalışmaları ön iyileştirme ve uzun dönem iyileştirme çalışmaları olarak ikiye ayrılmakta olup müdahale organizasyon yapısında ön iyileştirme çalışmalarına ilişkin hizmet gruplarının çalışmalarından bahsedilmektedir. Müdahale çalışmalarının bitiminde ön iyileştirme gruplarının çalışmaları uzun dönem iyileştirme çalışmalarına zemin teşkil edecektir.

Ulusal Düzeyde Müdahale Yönetimi

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ; minimum hiyerarşi, maksimum etkinlik, olay türü ve boyutuna göre modüler yapıya sahip müdahale organizasyonunda, operasyon servisi, bilgi ve planlama servisi, lojistik ve bakım servisi, finans ve idari işler servisi olmak üzere dört servise ayrılmıştır. Her bir servisin altında afet anında farklı görevleri yerine getirecek çeşitli hizmet grupları yer almaktadır.

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI

Şekil 8.4. TAMP kapsamındaki dört temel servisin fonksiyonları

Seviye 1 ilan edildiğinde afete uğrayan il kendi imkânlarıyla müdahale ve iyileştirme çalışmalarını yürütür.

Seviye 2 ilan edildiğinde ise kendi imkânlarının yanı sıra TAMP' ta belirlenen destek illerinin yardımı ile müdahale ve iyileştirme çalışmalarını yürütür.

Seviye 3 veya *Seviye 4* ilan edildiğinde İçişleri Bakanlığı AFAD Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinde faaliyet gösterecek servislerin başına AFAD Daire Başkanları görevlendirilir.

*Seviye 3'*te destek illerin yanı sıra ulusal kapasite yardımıda bulunur.

Seviye 4 ilan edildiğinde ise tüm ülkenin imkânları yetemeyecek duruma geldiği için uluslararası destek gelmeye başlar.

Türkiye Afet Müdahale Planı'nda belirlenen seviye etki derece tablosu aşağıda görüldüğü şekildedir.

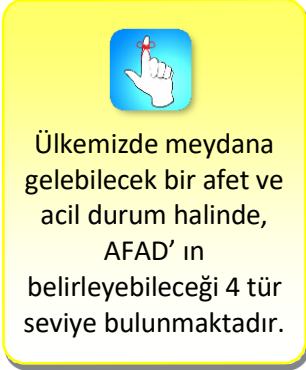
Tablo 8.1. Seviye Etki Derece Tablosu

SEVİYE	ETKİ	OLAY TÜRÜ VE ÖLÇEĞİNE GÖRE DESTEK DURUMU
S1	Yerel imkânlar yeterlidir.	İAADYM
S2	Destek illerin takviyesine ihtiyaç vardır.	İAADYM-İlgili AKB 1.Grup destek iller
S3	Ulusal desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup destek iller + Ulusal kapasite
S4	Uluslararası desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup destek iller + Ulusal kapasite + Uluslararası destek

Türkiye Afet Müdahale Planı'nda, afete müdahale sırasında görev alacak ana çözüm ortakları ve bunlara çeşitli yönlerden yardımcı olacak destek çözüm ortakları bulunmaktadır. Ana çözüm ortağı ve destek çözüm ortağı kurum kuruluşların çeşitli görevleri bulunmaktadır.

Ana çözüm ortaklarının ulusal düzeyde (taktik) görevleri;

- Hizmet grubu organizasyonunu kurmak, yapılacak hizmetin bütünü analiz etmek,
- Hizmet grubu hazırlık ve planlama çalışmalarını yönetmek,
- Hizmet grubu kapasite geliştirme çalışmalarını yapmak,
- İhtiyaç hâlinde destek çözüm ortaklarını göreve çağırmak ve bilgilendirmek,
- Özel sektör ile çalışarak gerekli kaynakları sağlamak,
- Afetlere hazırlık protokollerini yapmak,
- Finansal yönetim çalışmaları yapmak,
- Personelin eğitilmesi ve sürekliliğini sağlamak, diğer hizmet gruplarının çalışmalarını desteklemek, operasyon için gerekli teknolojik yenilikleri takip etmek, standart operasyon prosedürleri, kontrol listeleri, el kitapçıkları, kılavuzlar, formlar ve talimatlar hazırlamak,
- Afet anında bakanlık ya da kurum merkezinde koordinasyonu sağlayacak koordinasyon ekiplerini belirlemek,
- Afet anında kendi hizmet grubunda yer alan tüm bakanlık, kurum ve kuruluşlardan afet bölgesine gidecek saha destek ekiplerini ve afet bölgesindeki çalışma esaslarını belirlemektir.

Destek çözüm ortaklarının görevleri;

- Operasyon planlarının hazırlık çalışmalarına katılmak,
- Gerekli personel, araç, gereç, ekipmanları vb. temin etmek,
- Operasyonların yürütülmesine destek vermek,
- Eğitimli personelin sürekliliğini sağlamak, diğer hizmet gruplarının çalışmalarını desteklemek,
- Operasyon için gerekli teknolojik yenilikleri takip etmek,
- Hizmet grubu sorumlusunun hizmete ilişkin taleplerini yerine getirmektir.

İL AFET MÜDAHALE PLANI

İl Afet Müdahale Planı; Türkiye Afet Müdahale Sistemi içinde yerel düzeyde yer alan ana ve destek çözüm ortaklarının görev ve sorumluluklarını, hizmet gruplarının diğer hizmet grupları ile olan ilişkilerini, afet ve acil duruma hazırlık ve müdahale süreçlerini anlatırken afet ve acil durum anında etkin koordinasyon için gerekli olan hizmet grup teşkilini, ekipman ve insan kaynakları kapasitesinin mevcut durumunu ve ihtiyaç duyulan kapasiteyi sunmaktadır.

İl Afet Müdahale Planları'nın ekinde yer alan ve ana çözüm ortağı il teşkilatı ile diğer destek çözüm ortakları tarafından hazırlanan yerel düzeyde *Hizmet Grubu Operasyon Planları* ise; haberleşme sistemi ve bilgileri, toplanma yerleri, intikal planlaması, rapor ve form örnekleri, müdahale çalışmalarında ekipler ve alt ekiplere görevlendirilecek personel, alet, ekipman, araç, gereç vb. kaynak envanterleri, iş akışları, vardiya planlaması ve standart operasyon prosedürlerini kapsamaktadır.

İl Afet Müdahale Planının amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak, ilin afet öncesi, sırası ve sonrasında müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir.

İl Afet Müdahale Planları, Türkiye Afet Müdahale Planı temel alınarak hazırlanırken, ilin afetsellik durumu göz önüne alınarak afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında hangi çalışmaların nasıl bir süreç içerisinde yapılması gerektiğini belirtir.

İl Afet Müdahale Planı, yerel düzeyde müdahale yönetim sistemini açıklamaktadır. Yerel düzeyde afet ve acil durum hazırlıkları ilde vali, ilçelerde ise kaymakamların koordinasyonunda tüm kurum ve kuruluşların desteği ile yapılır. Yerel düzeyde müdahale aşamasında İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi koordinasyonunda hizmet grupları temsilcileri toplanır ve yerel düzey operasyon merkezleri ile iletişim sağlanır.

İl Afet Müdahale Planı'nda, Türkiye Afet Müdahale Planı'nda olduğu gibi afete müdahale sırasında görev alacak ana çözüm ortakları ve bunlara çeşitli yönlerden yardımcı olacak destek çözüm ortakları bulunmaktadır. Ana çözüm ortağı ve destek çözüm ortağı kurum kuruluşların çeşitli görevleri vardır.

İl Afet Müdahale Planı,
yerel düzeyde
müdahale yönetim
sistemini
açıklamaktadır.

Yerel düzeyde (operasyonel aşamada) ana çözüm ortaklarının görevleri aşağıdaki gibidir:

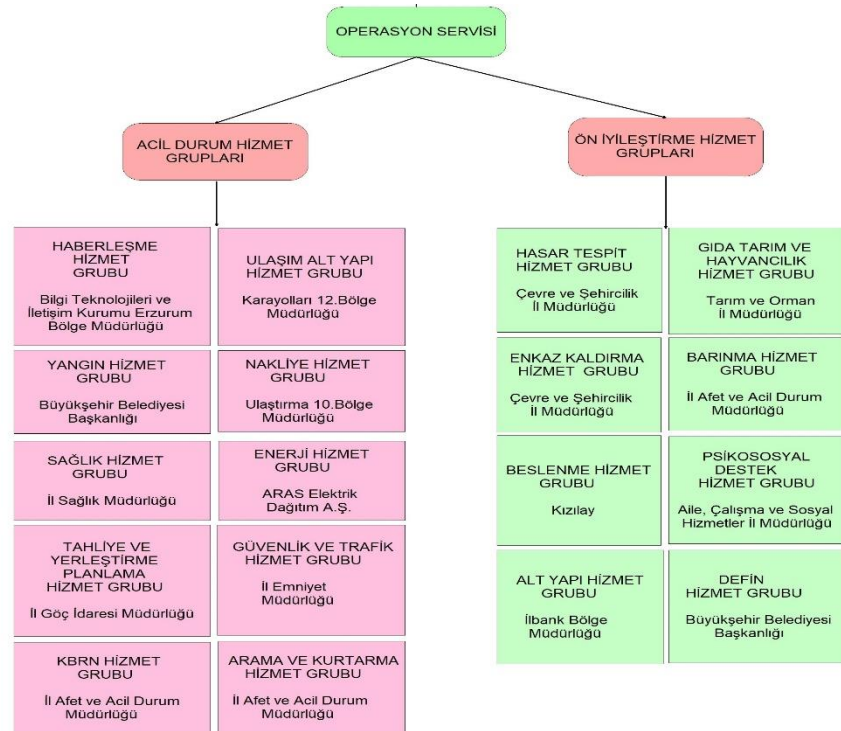
- Operasyon çalışmaları için sabit ve seyyar tesisler ile görevlileri belirlemek,
- Afet anında operasyonda çalışacak personeli görevlendirmek, destek çözüm ortakları, diğer hizmet grupları, koordinasyon birimleri ile AADYM'ler ile koordinasyon sağlamak,
- Afetin meydana gelmesi hâlinde mevcut güç ve kaynakların, etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Destek çözüm ortaklarının görevleri aşağıdaki gibidir:

- Operasyon planlarının hazırlık çalışmalarına katılmak,
- Gerekli personel, araç, gereç, ekipmanları vb. temin etmek,
- Operasyonların yürütülmesine destek vermek,
- Eğitimli personelin sürekliliğini sağlamak, diğer hizmet gruplarının çalışmalarını desteklemek,
- Operasyon için gerekli teknolojik yenilikleri takip etmek,
- Hizmet grubu sorumlusunun hizmete ilişkin taleplerini yerine getirmektir.

Türkiye Afet Müdahale Planı bölümünde bahsedildiği gibi İl Afet Müdahale Planı operasyon servisi, bilgi ve planlama servisi, lojistik ve bakım servisi, finans ve idari işler servisi olmak üzere dört servise ayrılmıştır.

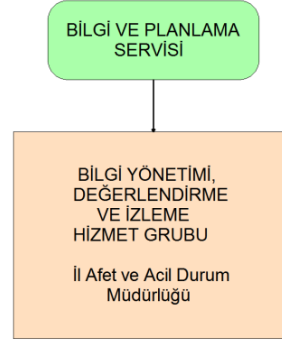
Operasyon Servisi; müdahale organizasyonunda, temel birim olarak planı uygulamaya koyan servistir. Müdahale seviyesi ve olay türü mantığından hareketle iki alt servise ayrılmıştır. Bunlar *Acil Durum Hizmetleri* alt servisi, *Ön İyileştirme Hizmetleri* alt servisidir. İyileştirme çalışmalarının ilk adımını oluşturan bu hizmetler acil durum çalışmalarının bitmesinden sonra uzun dönem iyileştirme çalışmalarının zeminini oluşturmaktadır.

Şekil 8.5. Operasyon Servisi Hizmet Grupları

- Acil Durum Hizmet Grupları; haberleşme, ulaşım altyapı, güvenlik ve trafik, yangın, KBRN, arama ve kurtarma, sağlık, enerji, tahliye- yerleştirme ve planlama, nakliye olmak üzere 10 (on) hizmet grubundan oluşur.
- Ön İyileştirme Hizmet Grupları; barınma, beslenme, defin, altyapı, hasar tespit, gıda tarım ve hayvancılık, psikososyal destek ve enkaz kaldırma hizmet grupları olmak üzere 8 (sekiz) hizmet grubundan oluşur.

Bilgi ve Planlama Servisi, bilgi toplama, evrak kayıt, belgeleme ve raporlama ile değerlendirme ve izleme hizmetleri yapmak üzere Bilgi Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme Hizmet Grubu olarak görev yapar.

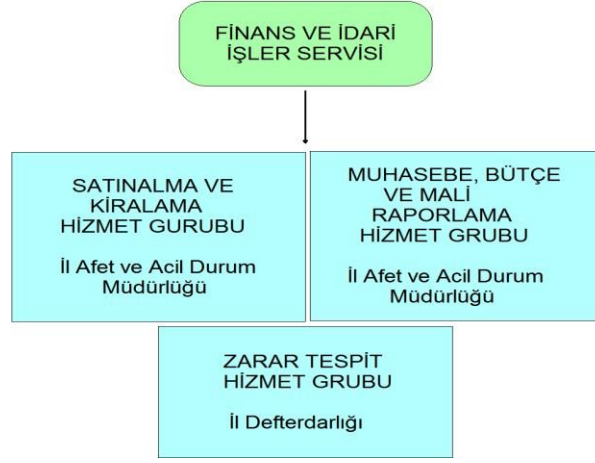
Şekil 8.6. Bilgi ve Planlama Servisi Hizmet Grubu

Lojistik ve Bakım Servisi hizmet grupları lojistiği, aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım hizmetleri, teknik destek ve ikmal, kaynak yönetimi olmak üzere 4 (dört) hizmet grubundan oluşur. Lojistik ve bakım servisi, afet alanında çalışan personelin ihtiyaçlarını karşılama, afete maruz kalmış kişilerin yiyecek, içecek, barınma vb. ihtiyaçlarını karşılama, afet anında acil olarak karşılanması gereken taleplere kaynak ihtiyacını sağlama ve afet bölgesinde kullanılacak iş makinesi ve gerekli alet-ekipmanların temini görevini yerine getirir.

Şekil 8.7. Lojistik ve Bakım Servisi Hizmet Grupları

Finans ve İdari İşler Servisi; satın alma ve kiralama, muhasebe, bütçe ve mali raporlama, zarar tespit olmak üzere 3 (üç) hizmet grubundan oluşur. Finans ve İdari İşler Servisi, afet anında temin edilemeyen kaynakların satın alınmasını, afet bölgesinde müdahale işlemlerinde çalışan personelin kayıtlarını tutma, müdahale işlemleri harcamalarını kayıt altına alma ve muhasebeleştirme işlemleri, afet sonrası meydana gelen iktisadi ve mali kayıplara ilişkin kayıtları tutma, zarar tespit hesabını yapma ve zararın mali bilançosunu çıkarma görevini yapar.

Şekil 8.8. Finans ve İdari İşler Servisi Hizmet Grupları

Yerel Düzeyde Müdahale Yönetimi

Herhangi bir ilde meydana gelen afetin olay seviyesinin belirlenmesinden sorumlu tek kuruluş AFAD'tır.

Herhangi bir ilde afet meydana geldiğinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olay seviyesini ilan eder ve buna göre yerel düzeyde gerekli çalışmalar başlar.

Yerel düzeyde Seviye 1 ve Seviye 2 için müdahale çalışmaları vali veya vali adına İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'nden (İAADYM) sorumlu vali yardımcısı tarafından yürütülür. Kurulan servislerde vali yardımcısı servis koordinatörü olarak görev yapar.

Seviye 3 ve Seviye 4'te müdahale çalışmaları vali tarafından yürütülür. Seviye 3 ve Seviye 4 için destek il gruplarındaki hizmet grupları, AFAD saha destek personeli, ulusal düzey hizmet gruplarının saha destek ekipleri, Kızılay, Gençlik ve Spor Bakanlığı Afet ve Rehabilitasyon Gönüllüleri, Türkiye İş Kurumu tarafından temin edilen işçiler ve STK'lar, yapılan planlamalar ve afete hazırlık protokolleri doğrultusunda afet bölgesinde ivedilikle yerlerini alarak çalışmalara destek olur.

Afet bölgesinde görev almak isteyen STK'lar ilgili oldukları ulusal düzeyde ulusal düzey hizmet grubu ana çözüm ortağı tarafından, yerel düzeyde ise hizmet grubunun servis koordinatörü tarafından koordine edilir.

Afet bölgesinde İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi içinde ihbar takip masası ve emniyet, jandarma, askerî birlikler, İAADYM ve diğer kamu kurumları personelinden oluşan gezici ilk tespit ekipleri kurulur. Yapılan tüm saha tespitleri ihbar takip masasında toplanır ve İçişleri Bakanlığı İAADYM ile paylaşılır.

AFAD, afet bölgesinde valiye destek ve danışman olarak görev yapacak üst düzey bir AFAD yetkilisini ve hizmet gruplarına destek ve danışmanlık yapmak üzere de yeterli sayıda saha destek personelini görevlendirir.

Her bir servise servis koordinatörü olarak vali yardımcısı görevlendirilir. Servisler altında yer alan hizmet gruplarına işin önem ve büyüklüğüne göre bir ya da birden fazla vali yardımcısı görevlendirilebilir. Bu durum planlama aşamasında netleştirilip planlara yansıtılır.

Valiye yardımcı olmak üzere basın sözcüsü, valilik hukuk sorumlusu, irtibat sorumlusu, güvenlik sorumlusu da çalışmalarda yer alır.

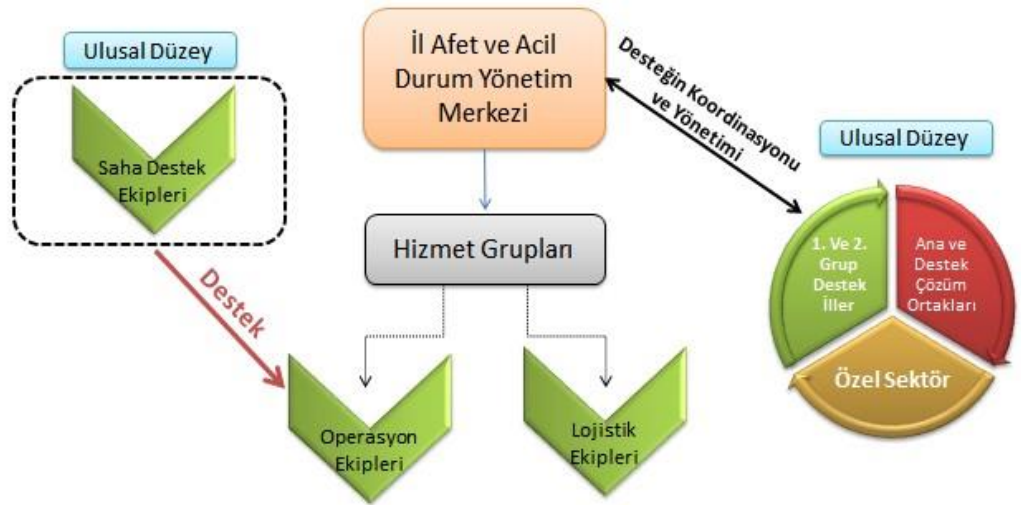
İllerde oluşturulacak **112 acil çağrı merkezleri**, İAADYM'ler de, operasyon servisi içinde yer alan **Acil Durum Hizmetleri Servisi Haberleşme Hizmet Grubunun** çekirdeğini oluşturur. 112 acil çağrı merkezleri acil haberleşmenin sağlanması için ilk harekete geçen birim özelliğine sahip olup afet anında haberleşme sisteminde kesinti meydana gelmesi hâlinde ilk haberleşme çalışmalarını yürütür.

İl Afet Müdahale Planı'ndaki güncellemeler yıllık olarak yapılacaktır.

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI

Yerel Düzey Yönetim Sistemi

Şekil 8.9. Yerel Düzey Yönetim Sistemi

Planın Takibi, Geliştirilmesi, Güncellenmesi

İl Afet Müdahale Planı; afet öncesi, sırası ve sonrasındaki ihtiyaçlar ve öncelikler, görev ve sorumluluklar, kapasiteler, kaynaklar yerel düzey çözüm ortaklarının rolleri ve yasal çerçevede herhangi bir değişiklik olduğu zaman güncellenir.

Güncellemeler yıllık olarak yapılır. Ana çözüm ortağı kurum ve kuruluşlar, önemli bilgilerin değişmesi durumunda bunların valiliğe (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) iletilmesinden ve planların güncellenmesinden sorumludur.

Planların güncellenmesi, Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğinin 12. maddesine istinaden yapılır. Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları, İl Afet Müdahale Planının ekidir ve İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu tarafından **onaylanır**.

İl Afet Müdahale Planlarının güncellenmesinden sorumlu kişilerin değişmesi durumunda, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına, İl Hizmet Grubu Planlarının güncellenmesinden sorumlu kişilerin değişmesi durumunda İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne bilgi verilir.

Eğitim ve Tatbikatlar

Eğitim, planda belirtilen görev ve sorumlulukların daha iyi bir şekilde yerine getirebilmesi için personelin kapasitesini geliştirmeye yönelik çalışmalardır.

Tatbikatlar, planın işlerliğinin ve eksikliklerinin tespit edilmesine yönelik çalışmalardır. Tatbikatlar sırasında ne kadar çok eksiklik tespit edilir ve plan bu tespitlere göre ne kadar çok güncellenirse, afet sırasında da planın işlerliği o kadar sağlanmış olur.

Konuyla ilgili açıklayıcı bilgiler sonraki ünitelerde mevcuttur.

Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları, İl Afet Müdahale Planı'nın ekidir.

YEREL DÜZEY HİZMET GRUBU OPERASYON PLANLARI

Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları, İl Afet Müdahale Planının eki olarak hazırlanır. İlgili planlar ile afet esnasında hangi kurumun hangi işi yürüteceği açıkça belirtilmekte olup o anda herhangi bir karmaşanın oluşmasını engellemektedir. Ayrıca planlarda, kurumların afet esnasında etkin bir çalışma yürüterek en az zararla afet durumunu atlatabilmeyi hedef almaktadır.

İl Afet Müdahale Planı'nın eki olan Yerel Düzey Hizmet Grubu Planları'nın Ana Çözüm Ortağı kurum ve kuruluşlar aşağıda belirtildiği şekildedir;

- Haberleşme Hizmet Grubu Bilgi Teknolojileri İletişin Kurumu Bölge Müdürlükleri,
- Yangın ve Defin Hizmet Grupları Büyükşehir statüsünde olan illerde Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Büyükşehir statüsünde olmayan illerde ise Belediye Başkanlığı,
- Ulaşım Altyapı ve Teknik Destek ve İkmal Hizmet Grupları Karayolları Bölge Müdürlükleri,
- Tahliye, Yerleştirme ve Planlama Hizmet Grubu İl Göç İdaresi Müdürlüğü,
- Güvenlik ve Trafik Hizmet Grubu İl Emniyet Müdürlüğü,
- Nakliye Hizmet Grubu Ulaştırma Bölge Müdürlükleri,
- Enerji Hizmet Grubu Elektrik Dağıtım Şirketleri,
- Sağlık Hizmet Grubu İl Sağlık Müdürlüğü,
- Hasar Tespit ve Enkaz Kaldırma Hizmet Grupları Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,
- Altyapı Hizmet Grubu İlbank Bölge Müdürlüğü,
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Hizmet Grubu Tarım ve Orman İl Müdürlüğü,
- Beslenme Hizmet Grubu Kızılay,
- Psikososyal Destek hizmet Grubu Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü,
- Aynı Bağış Depo Yönetimi ve Dağıtım Hizmet Grubu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,
- Zarar Tespit Hizmet Grubu İl Defterdarlığı,
- Arama Kurtarma, KBRN, Kaynak Yönetimi, Hizmet Grupları Lojistiği, Barınma, Bilgi Yönetimi, Değerlendirme ve İzleme, Satın Alma ve Kiralama, Muhasebe, Bütçe ve Mali Raporlama Hizmet Grupları ise İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüdür.

Yerelde meydana gelecek afet ve acil durumlarla ilgili hangi olayda hangi hizmet gruplarının yer alacağını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 8.2. Olay Türü-Hizmet Grubu İlişkisi

OLAY TÜRÜ	YER ALMASI GEREKEN HİZMET GRUPLARI
Su baskını	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Baraj patlaması	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Orman yangını	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Sanayi yangınları	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Teknik Destek, Zarar Tespit, KBRN
Toplu nüfus hareketleri	Haberleşme, Güvenlik ve Trafik, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Enerji, Barınma, Beslenme, Yangın, Zarar Tespit
Siber saldırı	Teknik Destek, Güvenlik ve Trafik, Haberleşme, Enerji, Zarar Tespit
Kimyasal	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit
Biyolojik afetler ve Salgın Hastalıklar	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Altyapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit
Radyolojik ve nükleer kazalar	Haberleşme, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Enerji, Barınma, Beslenme, Yangın, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit
Kuraklık	Gıda Tarım ve Hayvancılık, Sağlık, Altyapı, Zarar Tespit
Deprem	Tüm Hizmet Grupları
Ulaşım kazaları	Haberleşme, Ulaşım Altyapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Enerji, Enkaz Kaldırma, Teknik Destek, Zarar Tespit

Bireysel Etkinlik

- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne giderek İl Afet Müdahale Planı ve Yerel Düzey Hizmet Grubu Planları hakkında yapılan çalışmalarla ilgili bilgi alınız.

Özet

- Toplumların afetlere dirençli hâle gelebilmesi için afet ile ilgili eğitim ve bilgilendirmelerin bireylerden başlayarak topluma yayılması sağlanması gereklidir.
- Afet sonrası ilk 72 saat “Altın Saatler” olarak adlandırılır. Bu süre zarfında dünyanın hiçbir ülkesinde sağlık, itfaiye, arama-kurtarma ekipleri gibi birimlerin tüm bireylere anında ulaşması mümkün değildir. Bu nedenle, afetlere hazırlığın toplum tabanlı olması, bireyden ve hane halkından başlaması ve topluma yayılması gerekmektedir.
- Halkın afetlerle ilgili bilgilerde eğitimli ve bilinçli olabilmesi için Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın yürütmüş olduğu projeler bulunmaktadır.
- Ülkemizde afetlere etkin olarak müdahale edebilmek için ulusal düzeyde kullanılabilecek Türkiye Afet Müdahale Planı, illerde ise İl Afet Müdahale Planı hazırlanmıştır.
- Türkiye Afet Müdahale Planı'ndaki ana amaç ülkeyi afet anında sıfırdan hazırlamaktır.
- İllerde afet olması durumunda hangi kurumun ne iş yapacağını ayrıntılı olarak anlatıldığı Yerel Düzey Hizmet grubu Planları hazırlanmaktadır. Bu planlar ile her kurumun görevleri belirtilmiş ve afet ve acil durumun en az zararla atlatılması hedeflenmektedir.

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Türkiye Afet Müdahale Planı hangi tarih ve sayı ile yürürlüğe girmiştir?
 - a) 15 Kasım 2014 - 25478
 - b) 01 Kasım 2103 - 52412
 - c) 03 Ocak 2014 - 28871
 - d) 13 Aralık 2013 - 28888
 - e) 18 Kasım 2014 - 28789
2. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Afet Müdahale Planı'nın temel prensiplerinden biri değildir?
 - a) Kapsamlı olması
 - b) Her tür ve ölçekteki tehlikeleri kapsamaması
 - c) Tüm ana ve destek çözüm ortaklarının rol ve sorumluluklarını içermesi
 - d) Koordinasyon, iş birliği ve dayanışma
 - e) Ulusal, bölgesel ve yerel afet müdahale kapasitesini anında harekete geçirmeyi esas alması
3. Herhangi bir ilde meydana gelen afetin olay seviyesinin belirlenmesi ve ilan edilmesinden hangi kurum/kuruluş sorumludur?
 - a) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
 - b) Üniversiteler
 - c) AFAD
 - d) İstanbul Üniversitesi Kandilli Rasathanesi
 - e) AKUT
4. Olay seviyesi Seviye 4 olduğunda olay türü ve ölçeğine göre destek durumu nasıl olmalıdır?
 - a) Yerel imkânlar yeterlidir.
 - b) Ulusal kapasiteye ihtiyaç vardır.
 - c) Yerel imkânlar ve 1.Grup Destek iller gerekmektedir.
 - d) 1. ve 2. grup destek iller, ulusal kapasite ve uluslararası destek gerekmektedir.
 - e) Sadece uluslararası kapasite gerekmektedir.
5. Aşağıdakilerden hangisi İl Afet Müdahale Planı'nda yer alan 4 (dört) temel servisten biri değildir?
 - a) Operasyon Servisi
 - b) Lojistik ve Bakım Servisi
 - c) Bilgi ve Planlama Servisi
 - d) Finans ve İdari İşler Servisi
 - e) Ön İyileştirme Hizmet Grupları

6. Aşağıdaki hizmet gruplarından hangisi İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü sorumluluğu altında değildir?
- a) Barınma Hizmet Grubu
 - b) Kaynak Yönetimi Hizmet Grubu
 - c) Hizmet Grupları Lojistiği Hizmet Grubu
 - d) Teknik Destek ve İkmal Hizmet Grubu
 - e) KBRN Hizmet Grubu
7. Aşağıdakilerden hangisi Yerel Düzey Hizmet Grubu ana çözüm ortağı kurum/kuruluşlardan biri değildir?
- a) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
 - b) Orman Bölge Müdürlüğü
 - c) Karayolları Bölge Müdürlüğü
 - d) Kızılay
 - e) İl Emniyet Müdürlüğü
8. Aşağıdakilerden hangisi Bilgi ve Planlama servisinin görevleri arasında yer alır?
- a) Belgeleme ve raporlama, değerlendirme ve izleme
 - b) Arama kurtarma çalışmalarında bulunma
 - c) Afet bölgesinin güvenliğini sağlama
 - d) Zarar tespit hesabını yapma
 - e) Hasar tespit çalışmalarında bulunma
9. Olay seviyesi Seviye 3 ve Seviye 4 olması durumunda müdahale çalışmaları kim tarafından yürütülür?
- a) Vali Yardımcısı
 - b) Kaymakam
 - c) Vali
 - d) İl Afet ve Acil Durum Müdürü
 - e) İl Emniyet Müdürü
10. Yerel Düzey Hizmet Grubu Planları kim tarafından onaylanır?
- a) İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu
 - b) İl İdare Kurulu
 - c) İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
 - d) Plan, Proje ve Koordinasyon Kurulu
 - e) İl Genel Meclisi

Cevap Anahtarı

1.C, 2.D, 3.C, 4.D, 5.E, 6.D, 7.B, 8.A, 9.C, 10.A

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

<https://www.afad.gov.tr/TR/Dokumanlar.aspx?ID=4>

<https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay.aspx?ID=169>

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Afet ve Acil Durumlara İlişkin Temel Mevzuat-Mart 2015

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Afete Hazır Aile Broşürü

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Afetlerde Türkiye'nin Ortak Gücü

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Türkiye, Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması 2014

Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Türkiye Afet Müdahale Planı(TAMP)

SİVİL SAVUNMA VE SEFERBERLİK MEVZUATI

İÇİNDEKİLER

- Sivil Savunma Teşkilatı
- Sivil Savunma
- Seferberlik
- Kamuda Seferberlik ve Savaş Hali Hazırlıkları

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Sivil savunma kavramının ortaya çıkışını öğrenebilecek,
- Sivil savunma teşkilatını tanıyabilecek,
- Sivil savunmanın anlam ve önemi anlayabilecek,
- Sivil savunmanın konularını açıklayabilecek,
- Seferberliğin anlam ve önemini kavrayabilecek,
- Seferberliğin konularını ve seferberlik sisteminin işleyişini görebileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

AFET VE ACİL
DURUM MEVZUATI
İsa AKÇAY

ÜNİTE

9

GİRİŞ

İnsanlar ve toplumlar arasındaki çatışmaların, ilk insanların ortaya çıkışı ile başladığı ve en ilkel koşullardan günümüzün en modern imkânlarına kadar her türlü vasıtayı kullanarak arttığı ve asla son bulmadığı ve bulmayacağı varsayılmaktadır. Toplumların bünyeleri değiştikçe istek ve ihtiyaçları artmış, dolayısıyla kişiler ve toplumlar arasındaki anlaşmazlıklar meydana gelmiş, bunların çözümü için de çoğu kez savaflara başvurulmuştur. Savaflar, insanların kendi kendilerine yol açtıkları en büyük felaketlerden biridir. Daima çok büyük acılara, sıkıntılara ve zararlara sebep olmasına ve tüm insanların bunu bilmesine rağmen maalesef savaflar devam etmektedir.

Norveç İlimler Akademisince yapılan bir araştırmaya göre; İnsanlar MÖ 3600 yılından bu yana 14 bin defadan fazla savaşımlardır. Bu savaflarda 4 milyara yakın insan hayatını kaybetmiştir. İki büyük dünya savaşı ve son yıllardaki savaflar incelendiğinde, savaflarda ölen insanların büyük bir çoğunluğunun *sivil halk* olduğu görülmektedir. Ayrıca; ülkemiz, jeolojik özellikleri, topoğrafik yapısı ve iklim özellikleri nedeniyle doğal afetlere sıkça maruz kalan ülkelerden biridir. Bu nedenle; Türkiye’de geçmiş yıllarda meydana gelen depremler ve diğer doğal afetler sonucunda çok sayıda insan yaşamını yitirmiş, yaralanmış ve evsiz kalmıştır.

Ülkenin maddi ve manevi tüm güç unsurları ile savunulmasına topyekûn savunma denir.

Tüm bu gerçekler ışığında ülkeler sivil halkın korunması için teşkilat kurma zorunluluğu duymuş ve *sivil savunma*nın kurumsallaşmasını sağlamışlardır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi harp silah ve araçlarının etkilerini artırmış ve cephesiz bir alanı yani tüm dünyayı tahrip gücünün tehdidi ve etkisi altına almıştır. Bu durum beraberinde bir devletin, silahlı gücünün dışında kalan vatandaşlarının organize olmasını ve millî güç unsurlarını, gerektiğinde belirli yönere kanalize edebilme esnekliğini kazanmasını getirmiştir. Özetle silahlı güce sivil desteğin sağlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, ülkenin maddi ve manevi tüm güç unsurları ile savunulması gerekmektedir ki buna *topyekûn savunma* diyoruz.

Topyekûn savunma, merkezde AFAD Başkanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, bakanlıklar, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda yapılan planlama, programlama ve bütçeleme faaliyetleri ile yürütülmektedir. Ayrıca; topyekûn savunmada, mülki idareye, dolayısıyla il ve ilçelerin en büyük mülki idare amiri olan vali ve kaymakamlara, çeşitli kanun, tüzük, yönetmeliklerle önemli görev ve sorumluluklar verilmiştir.

Vali ve kaymakamlara verilmiş olan bu görevler, bu makamların sorumlulukları altında illerde il afet ve acil durum müdürlükleri, ilçelerde ise kaymakamlıklarla yürütülmektedir. Görüldüğü gibi; vali ve kaymakamların görevli ve sorumlu oldukları konulardan biri de Sivil Savunma faaliyetleridir.

SİVİL SAVUNMA TEŞKİLATI

Türkiye’de sivil savunma hizmetleri Merkezde AFAD Başkanlığı (Sivil Savunma Daire Başkanlığı)’ın koordinasyonu, illerde ise il AFAD müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Günümüz savaşlarının korkunç yıkımlarına, doğal afetlerin ardında bıraktığı büyük hasarlara, yangınların tahribatlarına karşı; can ve mal kaybını en az düzeye indirmek, daha barıştan itibaren, bu tehlikelere karşı önlemleri alıracak ve gerektiğinde uygulatacak bir teşkilatın kurulması ile mümkündür. Bu teşkilat *Sivil Savunma Teşkilatı*dır.

Ülkemizde Sivil Savunma Teşkilatı

Ülkemizdeki Sivil Savunma Hizmetleri ilk olarak 1928 yılında yürürlüğe konulan “Cephe Gerisinin Havaya Karşı Müdafaa ve Muhafazası Talimnamesi” ile düzenlenmiştir.

1938 yılında 3502 sayılı *Pasif Korunma Kanunu* yürürlüğe konulmuş, illerde Seferberlik Müdürlükleri kurularak sivil savunma hizmetleri yürütülmüştür. 1958 yılında çıkartılan ve 28 Şubat 1959 tarihinde yürürlüğe konulan 7126 sayılı *Sivil Savunma Müdafaa Kanunu*’nun adı daha sonra 586 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile *Sivil Savunma Kanunu* olarak değiştirilmiştir.

25.05.2009 tarihinde 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe konulmuş olup, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile il/ilçe sivil savunma müdürlükleri kaldırılmıştır. Bu kanun ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur. Sivil savunma ve seferberlik hizmetleri 5902 sayılı yasa ve 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereği; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde bulunan Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı ve 81 İlde bulunan il afet ve acil durum müdürlüklerince yürütülmektedir.

4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 39. maddesindeki Sivil Savunma Dairesi Başkanlığının görevleri daha önceki ünitelerde bahsedilmiştir.

SİVİL SAVUNMA

Sivil Savunmanın Tanımı ve Amacı

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu’nun 1. maddesi Sivil Savunmayı: “Düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı, halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesi, hayati ehemmiyete haiz her türlü resmî ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahsız, koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.” şeklinde tanımlar.

Sivil Savunma, “*düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmî ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk tarafından en yüksek seviyede*

desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri” olarak tanımlanabilir.

Bu tanıma göre Sivil Savunma Hizmetlerinin amaçları;

- Halkın can ve mal kaybının en aza indirilmesi,
- Hayati öneme haiz her türlü resmî ve özel kurum ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamı için ivedi tamir edilmesi ve yenileştirilmesi,
- Sivil savunma çabalarının sivil halk tarafından en geniş ölçüde desteklenmesi,
- Cephe gerisi moralinin korunması, şeklinde özetlenebilir.

Sivil Savunma Konuları

- Haber alma ve yayma, ikaz ve alarm
- Sığınaklar
- Tahliye ve seyrekleştirme
- Sivil savunma mahallî kuvvetleri
- Sivil savunma planları
- Kimyasal, biyolojik, radyoaktif, nükleer (KBRN)
- Koruyucu ve kurtarıcı diğer tedbirler

Haber alma ve yayma, ikaz ve alarm

Kıyı ve sınır radarları ile tespit edilen hava saldırısı tehditlerinin görevli birimlerce tespit edilerek, saldırı istikametlerinde bulunan şehirlerin taarruza uğramadan evvel her türlü iletişim araçlarıyla uyarılmasıdır. Bu amaçla bölge ve hava savunma harekât merkezlerinde Hava Kuvvetleri ile çalışmak üzere birimler kurulmuştur. Harekât merkezlerinde bulunan görevliler bu merkezler vasıtasıyla aldıkları tehlike haberlerini, posta teşkilatı ve diğer iletişim kanallarıyla tehlikeye maruz kalacak şehirlere duyurmaktadırlar. Tehlikeye maruz kalan iller daha önce yapmış oldukları ikaz-alarm planlarına göre siren sistemi, belediye ses yayın sistemi, telefon, uydu telefonu, telsiz vb. iletişim araçları ile halka ve önemli kurum, kuruluş ve tesislere tehlikeyi bildirmek suretiyle, halkın ve tesislerin korunması için önlemler aldırırlar.

Siren sistemlerinin asıl amacı tehlikelere karşı, sivil halkın önceden uyarılmasıdır.

Örnek

- Siren sistemi bulunan illerde her yıl 10 Kasım günü saat 09:05' te ulu önder M. Kemal ATATÜRK' ü anma törenlerinde sirenler çaldırılmaktadır. İşte bu siren sistemlerinin asıl amacı tehlikelere karşı, sivil halkın önceden uyarılmasıdır.

Tablo 9.1. İkaz ve Alarm İşaretleri ve Anlamları

İkaz ve Alarm İşaretleri ve Anlamları				
İkaz Haberi	İşareti	Yapılması Gerekenler		
		İçeride	Açık Alanda	Araçta
SARI İKAZ (Hava saldırısı ihtimali var!)	Düz ve devamlı siren sesi (3 Dk.)	Gaz, su ana vanaları, elektrik ana şalteri ve havalandırma üniteleri kapatılır, yangına sebebiyet verebilecek araçlar söndürülür, pencereler ve perdeler örtülür,	Sığınabilecek bir sığınağa veya bir bodrum katına gidilir.	Yakınsa şehir dışına çıkılır veya en yakın kapalı mekâna ya da civarındaki yeraltı geçidi, dehliz, pasaj, bodrum, duvar arkası, çukur gibi korunmaya elverişli sığınma yerlerine gidilir.
KIRMIZI İKAZ (Hava saldırısı tehlikesi var!)	Dalgalı Siren Sesi (3 Dk.)	Sarı ikazdaki önlemler aynen uygulanır.	Sarı ikazdaki önlemler aynen uygulanır.	Sarı ikazdaki önlemler aynen uygulanır.
SİYAH İKAZ (Radyoaktif serpinti ya da kimyasal saldırı ihtimali var!)	(Kesik Kesik Siren Sesi)	Radyoaktif serpinti söz konusu ise Afet ve Acil Durum Çantası alınarak binaların alt katındaki sığına gidilir. Kimyasal saldırı söz konusu ise üst katlardaki önceden belirlenen penceresi az ve korunmaya elverişli sığınma odasına gidilir. Kapı, pencere ve havalandırma sistemleri kapatılır.	En yakın kapalı alana girilir. Eğer radyoaktif serpinti ya da kimyasal maddelere maruz kalınırsa kapalı alana girmeden önce giysiler ve ayakkabılar çıkarılır. Çıkarılan giysiler plastik poşet içerisine koyulur, ağzı kapatılarak sonrasında yetkililere verilmek üzere yaşam alanının dışında tutulur. Sabun ve su kullanarak öncelikle eller, sonra yüz ve saçlar ardından burun ve kulaklar iyice yıkanır.	Etki bölgesinden uzaklaşarak rüzgâr istikametinin ters yönünde şehir dışına çıkılır veya vücudun açık yerleri örtülerek, kimyasal saldırı durumunda en yakın sığınma yerine, radyoaktif serpinti tehlikesi durumunda en yakın sığınak veya kapalı mekâna ya da civarındaki yeraltı geçidi, dehliz, pasaj, bodrum gibi korunmaya elverişli sığınma yerlerine gidilir. Tehlike geçti işaretine kadar sakince beklenir.
BEYAZ İKAZ (Tehlike geçti)	Sesli Yayın Araçları; Radyo, TV, Megafon vs.	Bu haberi duyunca sığınılan yerden çıkılabilir. Yakınında yardıma ihtiyacı olan varsa yardım edilir.		

Sığınaklar

Sığınaklar ile ilgili işlemler; **Sığınak Yönetmeliği**ne göre yürütülür.

Sığınak; İnsanların bombalama, nükleer, biyolojik ve kimyasal tehditler ile fırtına, tayfun, hortum gibi bazı afetlerden münferit veya topluca korunmaları için yapılmış güvenli yer veya yapıdır.

Sığınaklar; kullanacaklara ve kullanım amacına göre sığınaklar olmak üzere iki grupta toplanırlar:

Kullanacaklara göre sığınaklar

Özel sığınaklar: Evlerde, kamu ve özel işyerleri ile fabrika ve müesseselerin bodrumlarında veya bahçelerinde yapılır. Buralarda oturan ve hizmet edenlerin korunması amacıyla kullanılır.

Genel sığınaklar: Halk topluluklarının çok bulunduğu yerlerde veya o anda dışarıda bulunanların korunması için (çarşı, pazar, garaj, liman, istasyon gibi) trafiğin yoğun bulunduğu mahallerde, hükümet, belediye ve özel idare tarafından müştereken yapılırlar.

Kullanım amacına göre sığınaklar

Basınç sığınakları: Nükleer silahların ani (ışık, ısı, basınç ve ilk radyasyon) ve kalıntı (radyoaktif serpinti) etkileriyle, klasik ve modern silahların tesirlerine, kimyasal ve biyolojik savaş maddelerine karşı korunmak amacıyla inşa edilen sığınaklardır.

Serpinti sığınakları: Nükleer silahların radyoaktif serpinti etkilerine karşı korunmak amacıyla inşa edilen sığınaklardır. Bu sığınaklar; kimyasal ve biyolojik savaş maddelerine, nükleer silahların zayıflamış basınç ve ısı tesirlerine ve klasik ve modern silahların parça tesirlerine karşı da korunma sağlarlar.

Tahliye ve seyrekleştirme

Tahliye: Lüzum görülen hassas bölgeler ile askerî harekâta sahne olabilecek tehlikeli bölgelerde oturan halkın can kaybını azaltmak ve buralardaki savunma gücünü destekleyen, taşınabilir millî servetlerin düşman eline geçmesine mani olmak üzere, buralardaki halkın ve millî servetlerin tamamen veya kısmen daha emin bölgelere nakledilmesidir.

Tahliyeye tabi tutulacak hassas veya tehlikeli bölgelere **tahliye bölgeleri**, buralardan tahliye olunacakların gönderilecekleri emin bölgelere **kabul bölgeleri** denir. Tahliyeye tabi tutulacak yerlerle ilgili **tahliye planları** yapılarak bu planlarda tahliyenin nereye yapılacağı ile ilgili olarak kabul bölgeleri belirlenir.

Seyrekleştirme: Tahliyeye tabi hassas bölgelerin bir kısım nüfusunun zayıyatı azaltmak için, köy ve kasabalara dağıtılması demektir. Tahliyeye tabi hassas bölgelerin tahliye bölgeleri dışındaki kısımları ile tahliyeye tabi tutulmayan hassas bölgelerin taarruz tesirlerine fazla uğraması muhtemel kısımlarındaki nüfus yoğunluğunu, dolayısıyla zayıyatı azaltmak için yapılır. Bu maksatla buralarda oturan bir kısım halk, hükümetin de yardımı ile şehrin kenar veya yakınlarındaki mahalle ve köylere gönderilerek buralara dağıtırlar.

Tahliye ve seyrekleştirme işlemleri 7126 sayılı Kanun ile 6/3510 sayılı Tüzük hükümlerine göre planlanır ve uygulanır.

Tahliye; Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak İçişleri Bakanlığının vereceği emir üzerine, seyrekleştirme ise; mülki idare amirlerinin sorumluluğu altında gerçekleştirilir.

Sivil savunma mahalli kuvvetleri

Sivil savunma mahallî kuvvetleri;

- İl ve ilçe sivil savunma teşkilleri ve korunma kılavuzluklarından,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolu personel, araç ve gerecinden, valiliklerce oluşturulan acil kurtarma ve yardım ekiplerinden,
- Kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının sivil savunma teşkillерinden ibarettir.

İl ve ilçe sivil savunma teşkilleri için sivil savunma yükümlüleri görevlendirilir. Bu yükümlüler, askerlik yaşı çağı dışına çıkmış ve 65 yaşını doldurmamış erkekler, 15 yaşını bitirmiş ve henüz silahlaltına alınmamış erkekler ve 15-65 yaş arasındaki kadınlardan oluşur.

İl ve ilçe sivil savunma teşkilleri; sivil savunma servisleri ve sivil savunmaya yardımcı diğer servisler olmak üzere iki grupta toplanır.

Sivil savunma servisleri;

Karargâh servisi: Bu servisin başlıca görevi; sivil savunma idare merkezlerinin haber alma ve yayma, harekât, haberleşme, keşif ve gözetleme gibi hizmetlerini yürütmektir.

Kurtarma servisi: Kurtarma servisinin başlıca görevi; düşman saldırılarının tesirlerinden meydana gelecek hafif yıkıntıların kaldırılması, enkaz altında kalanların kurtarılması ve acil ilk yardımlarının yapılması, tıkanan veya bozulan yol ve köprülerin basit temizleme veya onarımları, yıkılmaya yüz tutmuş yapıların geçici destekleme veya yıkılmaları gibi işlerdir.

İlk yardım ve ambulans servisi: İlk yardım ve ambulans servisinin başlıca görevi; çeşitli saldırılar sebebiyle vuku bulacak yaralı veya hastalara ilk yardımda bulunmak, bunların ayırımını yapmak, ilk yardım merkezlerine ve hastanelere taşınmalarını sağlamaktır. Bu işlerden sonra cenazelerin taşınmalarına ve defin işlerine de yardım ederler.

Sosyal yardım servisi: Sosyal yardım servislerinin başlıca görevi; olağanüstü hâllerde halkın durumdan haberdar edilmesi, tahliye ve seyrekleştirme işlerine yardımda bulunulması, felaket sıralarında evsiz, giyeceksiz ve yiyeceksiz kalanların veya felaket bölgelerinden gelenlerin acil ilk yardım, geçici barındırma, giydirme ve yedirilmeleri, birbirlerini kaybedenlerin buluşturulması, işsiz ve kimsesiz kalanlara yardım gibi işlerdir. Sivil savunma servisleri personelinin iâşe ihtiyaçları da bu servis tarafından karşılanır.

Sivil savunmaya yardımcı diğer servisler;

Emniyet-trafik servisi: Bu servisin başlıca görevleri, olağanüstü hâl veya seferdeki tehlike zamanlarında halka yardım etmek, panik ve kargaşalıkları önlemek, sükûnet, emniyet ve asayiş sağlamaya ve trafiği düzenlemek gibi hizmetleri karşılamaktır. Patlamayan bombaların diğer şüpheli cisimlerin ve KBRN maddeleri ile bulaşmış sahaların tespit ve kontrol altına alınması ile tahliye işlerine yardım bu servisin görevleri arasındadır.

Sivil Savunma Servisleri;
Karargâh Servisi,
Kurtarma Servisi,
İlkyardım ve Ambulans
Servisi olmak üzere 3
grupta toplanır.

İtfaiye servisi: İtfaiye servisinin esas görevi düşman saldırılarının tesirleri ile çıkabilecek geniş ölçüdeki yangınların önlenmesi veya etkilerinin azaltılmasıdır. Esas görevinin elverdiği nispette yanma ve boğulma tehlikesine maruz kalanlarla yıkıntı altında kalanların kurtarılmasını, su basan binaların boşaltılmasını, geçici destekleme işlerine yardım ve KBRN maddeleri bulaşmış sahaların su ile temizlenmesini de yapar.

Hastaneler servisi: Hastaneler servisinin asıl görevi, düşman saldırılarının tesirleri sonucunda, geniş ölçüde artacak yaralı ve hastaların tedavilerinin yapılabilmesini sağlamaktır.

Teknik Onarım Servisi: Bu servisin asıl görevi, düşman saldırıları sonucunda bozulacak elektrik, gaz, su, kanalizasyon, telgraf ve telefon tesislerinin ilk ve acil onarımlarını sağlamaktır.

Teknik onarım servisi; konusunu teşkil eden tesislerin çeşitleri itibariyle aşağıdaki başlıca hizmet gruplarına ayrılır:

- Elektrik tesisleri onarım grubu,
- Gaz tesisleri onarım grubu,
- Su tesisleri onarım grubu,
- Kanalizasyon tesisleri onarım grubu,
- Telgraf, telefon tesisleri onarım grubu,

İl ve ilçelerde veya komşu illerde meydana gelebilecek deprem, çığ, sel gibi afetlere ve büyük yangınlara anında müdahalede bulunmak amacıyla il bünyesinde mevcut kurumların personelinden **Acil Kurtarma ve Yardım Ekipleri** kurulmuştur. Her ilin büyüklüğüne göre bu ekiplerin personel sayısı değişmektedir.

Korunma Kılavuzları: Her mahalle bir **kılavuzluk**, her karakolun sorumluluk bölgesi içinde bulunan mahalleler bir **baş kılavuzluk**, il veya ilçe emniyet müdürlüğü ve amirliği sorumluluk bölgesi ise bir **şef kılavuzluk** kademesini oluşturur. Her şef kılavuzluğun kapsadığı alan bir **Korunma Bölgesidir**.

Her mahallenin muhtarı **kılavuz**, her karakolun amiri **baş kılavuz**, il ve ilçelerde emniyet müdürü veya amiri **şef kılavuzdur**. Kılavuz, baş kılavuz, şef kılavuz kendilerine ikişer yardımcı seçerler.

Her mahallede cadde ve sokaklar için sivil savunma teşkilatı ve muhtarlarca müştereken yükümlüler arasından **cadde ve sokak kılavuzları** seçilir.

Emniyet teşkilatı bulunmayan yerlerde bu görevler jandarma teşkilatı tarafından yürütülür.

Bina koruma amirleri (yönetici) cadde ve sokak kılavuzlarına, cadde ve sokak kılavuzları kılavuza, kılavuzlar baş kılavuza, baş kılavuzlar şef kılavuza, şef kılavuzlar ise mülki idare amirine karşı sorumludur.

Büyükşehir statüsündeki illerin belediye sınırları içinde ilçe kurulmuşsa il emniyet müdürleri koordinatör olup, sivil savunma idare merkezi ile şef kılavuzluk kademeleri arasındaki iş birliği ve koordinasyonu sağlarlar.

Sivil savunma planları

Sivil Savunma Planlaması;

- Genel veya bölgesel planlama,
- İl ve ilçelere ait planlama,
- Kurum ve kuruluşlara ait planlama,

şeklinde üç başlık altında incelenebilir.

Genel veya bölgesel planlama: Yurda veya yurdun bazı bölgelerine yönelik sivil savunma teşkil, tesis ve tedbirlerini kapsar. Bunlar; genel tahliye ve kabul, haber alma ve yayma, eğitim, ikmal ve donatım, iş birliği-yardımlaşma ve seyyar destekleme hususlarıdır.

İl ve ilçelere Ait Planlama: İl ve ilçelerde yapılacak sivil savunma teşkil, tesis, tedbir ve faaliyetlerini ihtiva eder. İl ve ilçe sivil savunma planlarıdır.

Kurum ve Kuruluşlara Ait Planlama: Resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile ilgili sivil savunma planlarını kapsar. Daire ve müessese sivil savunma planlarıdır.

Sivil savunma planlarının düzenlenmesinden ve gerçekleştirilmesinden illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda bunların en büyük amirleri sahipleri veya yetkili temsil organları görevli ve sorumludurlar.

Hassas bölgeler içinde olup da personel mevcudunun yıllık ortalaması yüzden fazla bulunan veya hassasiyeti kabul edilmiş olan resmi ve özel kurum veya kuruluşlar (daire, teşekkül, müessese, fabrika, imalathane, atölye, okul, üniversite, yurt ve pansiyonlar ile yatak sayısı yüzden fazla olan hastane ve oteller ve benzeri toplu çalışma ve iş yerleri) sivil savunma planı yapmakla mükelleftirler. İlgili bakanlık veya valiliklerce lüzum görüldüğü takdirde; hassas bölgeler içinde olup da personel mevcudu 100 den az veya hassas bölgeler dışında olup da personel mevcudu 100 den fazla olan müesseseler de planlamaya tabi tutulabilir (6/3150 Sayılı Tüzük Md.62).

Hassas bölgelerdeki yıllık ortalama personel mevcudu 200 den fazla olan resmî ve özel kurum/kuruluş, fabrika ve teşekküllerde aşağıda yazılı sivil savunma teşkilleri kurulur;

- Kontrol Merkezi ve Karargâh Servisi
- Emniyet ve Kılavuz Servisi
- İtfaiye Servisi
- Kurtarma Servisi
- İlk Yardım Servisi
- Sosyal Yardım Servisi
- Teknik Onarım Servisi

KBRN tehdit ve tehlikelerine karşı görev ve sorumluluklar;
Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Yönetmelik'te belirlenmiştir.

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer (KBRN)

KBRN terimi; kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer kelime grubunun kısaltması olarak kullanılır. Genel olarak bu terim kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin kasten veya kazaen yayılmasıyla oluşan, insan ve çevre için zararlı ve tehlikeli durumları ifade eder. KBRN olaylarında ilk müdahale, AFAD Başkanlığı koordinasyonunda, il afet ve acil durum müdürlükleri ve AFAD arama ve kurtarma birlik müdürlükleri bünyesinde bulunan KBRN ekipleri aracılığıyla yürütür. Bilinmeyen maddelerin tespiti *Türkiye Atom Enerjisi Kurumu* tarafından yapılır.

Koruyucu ve kurtarıcı diğer sivil savunma tedbirleri

Karartma: Savaş durumunda düşman uçaklarından korunma amacıyla ışıkları örtme veya söndürme biçiminde alınan önlemlerdir.

Gizleme: Çevredeki arazi ve binalardan bariz şekilde farklı görünüşteki kurum, kuruluş, fabrika ve diğer büyük binaların havadan kolayca tanınmaması için; ağaçlandırma, boyama, şekil değiştirme, örtme gibi çevreye uydurma tedbirleridir.

Yedekleme: Seferberlik ve savaş hâllerinde, hassas bölgelerdeki müessese ve fabrikaların işletilmesini sağlayan, önemli makine ve tesisler ile ham madde stoklarının şehir dışında güvenilir yerlere taşınmaları ve yeteri kadar desteklenmesi çalışmalarıdır.

Yangınlara karşı alınacak önlemler: Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik gereğince alınacak önlemlerdir.

Sabotajlara karşı önlemler: Millî ekonomiye, devletin savaş gücüne önemli ölçüde katkısı bulunan, kısmen veya tamamen yıkılmaları, hasara uğratılmaları veya geçici bir süre için dahi olsa çalışmadan alıkonmaları, ülke güvenliği ve ekonomisi ile toplum hayatı bakımından olumsuz etkiler yaratacak kurum, kuruluş, fabrika, tesis ve işletme vs.nin korunması için alınacak önlemleri ihtiva eder. Sabotajlara karşı önlemler *Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği* hükümleri doğrultusunda yürütülmektedir.

Bina koruma personeli ve malzemesi: Hassas şehirlerdeki bütün ev, apartman ve binalarda oturanlar arasında bir bina koruma amiri, çıkacak yangınların söndürülmesi, hafif yaralıları ilk yardım, enkaz altında kalanları kurtarma gibi hizmetleri yapmak, nüfus miktarlarına göre birer veya daha çok sayıda itfaiyeci, hava gözcüsü, kurtarmacı ve sığınak yeri bulunan binalarda bir de sığınak amiri gibi yardımcı personeller görevlendirilir.

Görüldüğü gibi yukarıdaki tedbirler, çoğu hassas bölgelere ayrılmış olmakla birlikte, hassas olmayan şehirleri ve bütün halkı kapsamı içine almaktadır. 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ile bu tedbirlerin yerine getirilmesi zorunludur.

SEFERBERLİK

Seferberlik Kavramı

Günümüzün modern savaşlarında, yalnızca silahlı kuvvetleri hazırlamak ve kuvvetli bir orduya sahip olmakla galip gelmek mümkün değildir. Günümüz savaşlarından galip ayrılabilmenin yolu; devletin politik, psikolojik, ekonomik ve askerî bütün kuvvetlerinin birbirleriyle uyum içinde çalışmasından geçmektedir. Türkiye’de seferberlik ve savaş hâli kelimeleri dile getirildiğinde ilk akla gelen Türk Silahlı Kuvvetleri ve bu kurumun harbe yönelik imkân ve kabiliyetleri olmaktadır.

Seferber olma faaliyetleri barış döneminde ve günlük yaşamda pek hissedilmeyen ancak herhangi bir savaş durumunda çok büyük krizlere ve aksaklıklara yol açabilecek faaliyetler zinciridir. Bu açıdan bakıldığında da kamu yönetimi teşkilatı için barış döneminden itibaren tüm hazırlık faaliyetlerin aksaksız olarak sürdürülmesi ayrıca önemlidir.

90/500 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü ile kamu ve özel kurum/kuruluşların görev ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Örnek

- 5 Ağustos 1921 de yayınlanan Tekalif-i Milliye emirleri ile ülkenin bütün kaynakları ortaya konularak, *topyekun savaş* ile Kurtuluş Savaşı kazanılmıştır.

Devletin tüm güç ve kaynaklarını barış hâinden seferberlik ve savaş hâline süratle ve etkin bir şekilde barıştan itibaren seferberlik ve savaş hükümlerinin uygulanma esaslarına ilişkin yükümlülükleri belirlemek amacıyla *2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Kanunu* ile bu günkü seferberlik sistemi kurulmuştur.

Seferberliğin Tanımı ve Amacı

Seferberlik ve Savaş Hâli, Anayasa’nın 122. maddesinde yer alan olağanüstü yönetim usullerinden birini oluşturmaktadır. Ancak ilgili madde seferberlik ve savaş hâli kavramını tek başına ele almamış bunun yerine sıkıyönetim durumu ile birlikte değerlendirmiştir. Uygulamada seferberlik hâli, olağanüstü hâl ve sıkıyönetim durumu gibi kendine has özellikleri ve sonuçları bulunan bir durumdur.

2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Kanunu: “Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askerî güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı hâldir.” şeklinde *seferberliği* tanımlar. Yine aynı kanun *seferberlik hâlini*; “Seferberlik faaliyetinin başlatıldığı gün ve saatten, kaldırıldığı güne kadar devam eden durumdur.” şeklinde tanımlar.

2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Kanunu’nun amacı, Devletin tüm güç ve kaynaklarını barış hâinden seferberlik ve savaş hâline süratle ve etkin bir şekilde geçirmek suretiyle barıştan itibaren seferberlik ve savaş hükümlerinin uygulanma esaslarına ilişkin yükümlülükleri belirlemektir.

Seferberlik İlanını Gerektiren Nedenler

2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli kanunu'na göre seferberlik durumunun ilanı için aşağıdaki koşullardan en az birinin ya da birden fazlasının gerçekleşmesi gerekir. Bunlar;

- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi,
- Ayaklanma olması,
- Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren davranışların ortaya çıkmasıdır.

Seferberliğin İlan Edilmesi

Seferberlik; Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşü alındıktan sonra ilan edilir. Seferberlik ilanına ilişkin kararda seferberlik uygulamasının başlayacağı gün ve saat belirtilir. Bu karar derhal resmi gazetede yayımlanır ve aynı gün TBMM'nin onayına sunulur. TBMM toplantı hâlinde değilse hemen toplantıya çağrılır.

Seferberlik İlanının Duyurulması

Bakanlar Kurulu tarafından seferberlik ilanı kararı alınınca, duyuru işlemleri Genelkurmay Başkanlığınca; Türk Silahlı Kuvvetlerine, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğince; bakanlıklara, bakanlıklarca; kendi teşkilatına, İçişleri Bakanlığınca; mülki idare amirliklerine (valilik ve kaymakamlıklar), mülki idare amirliklerince; muhtarlıklara ve bütün kasaba, semt, mahalle ve en küçük yerleşim birimlerine kadar duyurulur.

Seferberlik ilanı gizli ve açık olmak üzere iki şekilde yapılır. Seferberlik ilanı açık olarak yapıldığında, radyo, televizyon, posta, telgraf, telefon, basın ve her türlü yayın araçlarından yararlanılır. Seferberlik duyurusunda belediyeler ve muhtarlıklar, tüm olanaklarını kullanarak; hoparlör, davul, tellal, haberci ve benzeri yerel yayın araçlarından faydalanırlar.

Bakanlar Kurulunca seferberliğin gizli çağrıyla yapılmasına karar verildiğinde, bölgedeki kamu kurumlarının amirlerine, uygulamada görev alması planlanan yetkili kişilere, yükümlülük uygulanacak personel, araç, mal ve hizmetlerle ilgili olarak görev verilecek kişilere duyuruların gizli olarak yapılması için önlemler alınır.

Mülki idare amirlikleri tarafından barış döneminden itibaren il-ilçe seferberlik planlarında seferberlik duyurusuna ilişkin hususlar ayrıntılı bir biçimde tespit edilir.

Seferberliğin Kaldırılması

Seferberliğin kaldırılmasında, ilanına ilişkin usuller uygulanır. Seferberlik uygulamasının kaldırılması kararının verildiği gün, saat 24:00 te son verilir.

Seferberliğin ilanında gizliliğe uymayanlar hakkında 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu'nun cezai hükümleri uygulanır.

Savaş halinin ilanına ve kaldırılmasına TBMM karar verir.

KAMUDA SEFERBERLİK VE SAVAŞ HÂLİ HAZIRLIKLARI

Seferberlik ve savaş hâli hazırlıkları sırf askerî uğraşları değil, aynı zamanda sivil yönetim örgütünü de yakından ilgilendiren destekleme faaliyetlerini kapsamaktadır. Millî güvenlik ve millî savunma açısından bu husus ayrıca önemli gözükmemektedir.

Savaş felaketine karşı yapılacak millî savunma işinde ve millî güvenliğin sağlanmasında, mülki idareye çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerle önemli görev ve sorumluluklar verilmiştir. Kamu yönetimi teşkilatı içerisinde bakanlık seviyesinden itibaren taşrada mevcut teşkilatlara kadar geniş bir yelpazede seferberlik ve savaş hâli hazırlıkları yapılmaktadır. Mülki teşkilatın seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin görevlerini, genel ve özel görevler olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Yönetim örgütünün seferberlik hazırlıklarına dair *özel görevleri* her kurumun kendi ilgi alanına giren konularda yaptığı çalışmalarıdır.

Örnek

- İl Sağlık Müdürlüğünün seferberlik döneminde, radyasyona maruz kalacak insanların tedavi planını yapması ve seferberlik ilanı ile birlikte bu planları uygulamaya koyması özel görevlere girmektedir.

Seferberlik *genel görevleri* ise bütün resmî kurum ve kuruluşların seferberlik hazırlıkları için yapmakla mükellef oldukları müşterek görevlerdir. Bu görevler; millî alarm ve seferberlik hâlleri ve bu hâllerde yapılacak işlemler, yedek personel erteleme, ihtiyaç ve ikmal işlemleri ve silahlı kuvvetler seferberliği ile ilgili işlemlerdir.

Stratejik seviyede devletin en üst yönetim organlarından, en küçük idari birimlere kadar seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin görev paylaşımı mevcuttur. Önem sırasına göre ilgili makamlar ve bu makamlara ait görev ve sorumluluklar aşağıda belirtilmiştir.

Bakanlar Kurulu

Bakanlar kurulu, seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarının başlıca *icra makamı* olarak göze çarpmaktadır. Bakanlar kurulunun seferberlik hâli hazırlıklarına ilişkin görev, yetki ve sorumlulukları ise şunlardır;

- Mevcut teşkilatlanmayı da dikkate alarak yapılacak hazırlıkları yürütmek üzere gerekli teşkilatı kurmak ve çalıştırmak,
- Seferberlik ve savaş hazırlıklarını ülke çapında koordineli olarak yaptırmak,
- Seferberlik ve savaş hâli ile ilgili hazırlıkların denetlenmesi ve eğitimi amacıyla gerçek kişilerle, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının personel, mal ve hizmetlerine, kanunlarda gösterilen sınırlar içinde yükümlülüklerin uygulanmasını ve bu hazırlıkların tatbikatlarda denetlenmesini sağlamak,

- Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası antlaşmaların gerektirdiği hâllerde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, Genelkurmay Başkanının görüşlerini de dikkate alarak karar vermek,
- Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurt dışında kullanılmasına karar verildiği hâllerde, bu kuvvetlerle ilgili esasları tespit etmek,
- Seferberlik ve savaş hâlinin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun baş gösterdiği gerginlik ve buhran dönemlerinde, ihtiyaç duyulacak araç, mal ve hizmetlere ilişkin kamu kurum ve kuruluşlarına ait imkânların Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri harekât kontrolüne verilmesini sağlamaktır.

Ayrıca Bakanlar Kurulu, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren davranışların ortaya çıkması hâllerinde, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanarak, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra genel veya kısmi seferberlik ilanına karar vermekle, seferberlik için yapılan hazırlıkların uygulanmasına başlamakla, kısmi seferberlik ilan edilen hâllerde, diğer bölgelerde uygulanacak yükümlülükleri belirlemekle ve gerektiğinde sıkıyönetim ilanına karar vermek ve sıkıyönetim ilan edilen bölgelerin tamamı veya bir kısmında daha önce olağanüstü hâl ilan edilmiş ise, sıkıyönetim ilanı ile birlikte olağanüstü hâl uygulamasına son vermekle yetkilidir.

Genelkurmay Başkanlığı

Genelkurmay Başkanlığı tüm yönetim örgütü içerisinde, seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin faaliyetlerin *askerî kanadını* oluşturmaktadır. Genelkurmay Başkanlığının seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin görevleri ise şunlardır;

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin seferberlik ve savaş hâli ile ilgili hazırlıklarını, bakanlıklarla koordineli olarak yapmak ve geliştirmek,
- Yapılan hazırlıkların tatbikatlarda denemesini sağlamak,
- Seferberlik ilanını gerektirecek durumlarda, bu hâlin ilanı için Millî Güvenlik Kuruluna görüş bildirmek, seferberlik ve savaş hâlinde ihtiyaç duyulan önlemlerin alınması için Bakanlar Kuruluna görüş vermek ve öneride bulunmak ve acil ihtiyaç duyulan yedek personeli, süresi yedi günü geçmemek üzere silahlıta almaktır.

Ayrıca Genelkurmay Başkanlığı, seferberlik ve savaş hâlinin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun baş gösterdiği gerginlik ve buhran dönemlerinde, kısa zamanda hazırlıkların tamamlanabilmesi ve noksansız olarak üst düzeyde savaşa hazır olunması amacıyla, ihtiyaç duyulacak araç, mal ve hizmetlere ilişkin olarak, seferberlik ve savaş hâlinde Türk Silahlı Kuvvetleri harekât kontrolüne girecek olan kamu kurum ve kuruluşlarının imkânlarından Bakanlar Kurulu kararı ile yararlanma yetkisine sahiptir.

Seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin faaliyetlerin askeri kanadını Genelkurmay Başkanlığı oluşturmaktadır.

Genelkurmay Başkanlığının yukarıda yazılı görevleri dışında, 90/500 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Tüzüğünde yazılı diğer görevleri ise şunlardır;

- Seferberlik ve savaş hâllerinde Silahlı Kuvvetler ihtiyaçlarının tedariki için kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca yapılacak hazırlıklarla ilgili direktifler vermek,
- Kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen veya satın alınan mal ve hizmetlerden, seferberlik ve savaş hâllerinde askeri maksatlarla kullanılabilecek olanların, her iki ihtiyacı da karşılayabilecek hâle getirilmesi için Millî Savunma Bakanlığına öneride bulunmak,
- Bakanlık ve kuruluşların olağanüstü hâl ve savaş hazırlıkları planlama koordinasyon kurullarında temsilci bulundurmak suretiyle hazırlıkların işbirliği içerisinde geliştirilmesini sağlamak,
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde yapılan denetlemelerde gerektiğinde gözlemci bulundurmak,
- Bakanlıklar tarafından yapılan tahsis planlarıyla tedarikin yetersiz kalması, aksaması, acil ve zorunlu durumlar ortaya çıkması hâlinde millî savunma mükellefiyeti uygulaması yoluyla gerekli hazırlıkları yapmak ve yaptırmak,
- Tedarik planlarının uygulanmasında bakanlıklar ve kuvvet komutanlıkları arasında koordinasyonu sağlamak.

Millî Savunma Bakanlığı (MSB)

Millî Savunma Bakanlığı seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarının merkezi konumunda çok önemli görevler üstlenmiş durumdadır. Bakanlık bünyesinde seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarının yürütülmesi maksadıyla, 08 Temmuz 1991 tarihinde Seferberlik Dairesi Başkanlığı oluşturulmuştur. Millî Savunma Bakanlığı Seferberlik Dairesi Başkanlığı 1250'den fazla kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşu ile Seferberlik ve Savaş Hâli hazırlıklarına ilişkin faaliyetleri koordine etmektedir.

Millî Savunma Bakanlığının Seferberlik ve Savaş Hâli hazırlıklarına ilişkin görevleri aşağıda belirtilmiştir.

- Personel, araç, mal ve hizmet kaynakları hakkında Silahlı Kuvvetler için gerekli bilgileri sağlamak,
- Bakanlıklar tarafından hazırlanan mal ve hizmet üretimine ilişkin kaynak kataloglarının Genelkurmay Başkanlığı, kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına gönderilmesini sağlamak,
- Kaynakta meydana gelen değişiklik ve gelişmeleri izleyerek bilgileri güncel durumda bulundurmak,
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin, seferberlik ve savaş hâllerinde bakanlıklar kanalıyla tedarik edilecek ihtiyaçlarını saptayarak kaynağı kontrol eden bakanlığa bildirmek,
- İhtiyaçlara göre kaynağı kontrol eden bakanlıklarca yapılan tahsislerin, Genelkurmay Başkanlığınca saptanan ilke ve önceliklere göre kuvvet

MSB'nin görev, yetki ve sorumlulukları 90/500 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğünde belirtilmiştir.

komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına tahsisini düzenlemek,

- İhtiyaçların süratle karşılanması için bakanlıklar arasında koordinatörlük yapmak,
- İhtiyaçların yerinde, zamanında, yeterli ve sürekli olarak karşılanması için gerekli görülen malların barıştan itibaren tedarik edilerek stoklanması için önlemler almak,
- Seferberlik ve savaş hâllerinde ihtiyaçların karşılanması konusunda Genelkurmay Başkanlığı, bakanlıklar, diğer ilgili makamlar ve özel kuruluşlarla iş birliği yaparak savaş sanayine geçiş için üretim kaynaklarında yapılması gereken düzenlemeleri ve üretilecek mal ve hizmetleri saptamak,
- Millî sanayinin olanaklarıyla gelişme durumunu saptamak ve üretimin seferberlik ve savaş ihtiyaçlarını karşılayacak hâle getirilmesi için gerekli önlemleri aldirtmak,
- Yurt dışından tedarik yoluyla karşılanacak ihtiyaçlar için Genelkurmay Başkanlığı ve ilgili bakanlık ve kuruluşlarla iş birliği hâlinde hazırlık yapmak, gerekli malların barıştan itibaren stoklanmasını sağlamak,
- Seferberlik ve savaş hâllerinde, barış döneminde yapılan hazırlıkların süratle uygulamaya konulması için gerekli işlemleri yapmak,
- Seferberlik ve savaş ilanında ve bu hâller süresince Millî Savunma Mükellefiyeti Kanunu'nun uygulanmasıyla ilgili işlemleri yapmak,
- Türk Silahlı Kuvvetleri seferberlik ve savaş ödeneği ihtiyaçlarının saptanması, planlanması, protokole bağlanması ve ödeme işlemlerinin zamanında gerçekleştirilmesini sağlayacak önlemleri almak,
- Seferberlik ve savaş hazırlıklarının tatbikatlarda denemesiyle ilgili ödeneklerin bütçe kanununda yer almasını sağlamak,
- Seferberlikle ilgili tedarik hazırlıklarını ve erteleme işlemlerini yapmak.

Diğer Bakanlıklar

Kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluşlar ile İçişleri Bakanlığında sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlama ve yürütme görevleri, idari ve mali işler, destek hizmetleri veya bu amaçla kurulmuş hizmet birimleri tarafından yürütülür. Bakanlık ve kurum/kuruluşlarda ilgili birimlerin seferberlik ve savaş hali hazırlıklarına ilişkin görevleri genel olarak aşağıda sıralanmıştır. Bu görevler;

- Millî alarm sistemine ait iş ve işlemleri yapmak,
- İnsan gücü planının hazırlanmasını sağlamak,
- Yedek personel erteleme işlemlerini yapmak,
- Araç erteleme işlemlerini yapmak,
- Seferberlik ve savaş hâli özel planlarının gereklerini yerine getirmek,
- Savaş görevi planının hazırlanmasında koordineyi sağlamak,
- Ekonomik stratejik tahrip hedefleri planının hazırlanmasında koordineyi sağlamak,
- Savaş hasar onarım planlarının hazırlanmasında koordineyi sağlamak,

Sivil savunma ile seferberlik hizmetlerinin koordine edilmesi amacıyla, Bakanlık seviyesinden itibaren kurulan savunma sekreterlikleri, 5902 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır.

- Araç, mal ve hizmet seferberliğine ait iş ve işlemleri yapmak,
- Kriz merkezi hizmetlerini koordine etmek,
- Kriz ve seferberlik tatbikatlarında kurum içi koordineyi sağlamak,

Valilikler ve Kaymakamlıklar

Mülki idare içinde, il ve ilçelerdeki valilik ve kaymakamlıkların seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin başlıca görevleri; millî alarm, yedek personel erteleme, ihtiyaç ve ikmal işlemleri, memleket içi düşmana karşı silahlı savunma faaliyeti işlemleri ve silahlı kuvvetler seferberliği ile ilgili işlemler olmak üzere dört ana başlık altında yürütülmektedir.

Millî alarm sistemi

Milli alarm sistemi Başbakanlık (mülga) Millî Alarm Talimatı ve buna dayalı olarak bakanlıklarca kendi teşkilatı için çıkarılan millî alarm talimatları ile düzenlenmiştir. Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi hâlinde sivil yönetim örgütünün, kamu ve özel kurum ve kuruluşların hızlı ve düzenli bir biçimde barış durumundan sefer durumuna geçmelerini sağlamak amacını güder. Valilik ve kaymakamlıklarca her alarm safhasında uygulanacak tedbirler ile bunların en çabuk ve sağlıklı bir biçimde ve ne suretle uygulanacakları, hazırlanacak *millî alarm muhtırası* ile düzenlenir.

Yedek personel erteleme, ihtiyaç ve ikmal işlemleri

Yedek personelin seferde silahaltına alınmalarının ertelenmeleri, Yedek Personel Ertelme Yönetmeliğine dayanır. Bu yönetmelik hükümlerine göre devlet teşkilatının ve kapanmaları savaş gücünü ve genel hayatı etkiler nitelikteki kamu ve özel kurum ve kuruluşların seferde çalışmalarını aksatmadan sürdürebilmeleri için, buralardaki askerlik çağı içinde olup da silahaltına alınmaları hâlinde yerleri hemen doldurulamayacak olan kilit görevlerdeki uzman ve teknik personel seferin ilk aylarında geçici olarak silahaltına alınma işleminden ertelenir. Seferberlik faaliyetleri içinde icra edilen personel ertelemeleri geçici olduğundan, seferde silahaltına alınacak personelden boşalacak olan görev yerlerinin ilgili idarelerce askerlik çağı dışına çıkmış veya kadınlar gibi askerlikle ilgisi olmayan personel ile doldurulması sağlanmalıdır.

Memleket içi düşmana karşı silahlı savunma faaliyeti

3/3169 sayılı Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Savunma Görevi Yönetmeliği gereği olağanüstü hâllerde ve seferde paraşütçülere ve havadan kıta indirmelerine, denizden çıkarmalara, sınırlardan sızmalara karşı valiler, barışta iken devletin bütün silahlı kuvvetlerinden başka silahlı savunma teşkilleri meydana getirirler. Bu teşkilleri Genelkurmay Başkanlığınca bildirilen yerde ve kuvvette kurulur. Bu yerlerin 15 kilometre çevresinde oturan 16 yaşını bitiren ve 60 yaşını bitirmemiş erkeklerle; 20 yaşını bitiren ve 45 yaşını bitirmemiş kadın vatandaşlar mevzuatta belirtilen esaslara ve ihtiyaca göre yükümlü tutulurlar.

Yedek Personel:
Muvazzaflık hizmetini
tamamlamış askerlik
çağı içinde bulunan
personel.

Silahlı kuvvetler seferberliği ile ilgili işlemler

Personel seferberliği ile ilgili işlemler: Bir seferberlik hâlinde silahlı kuvvetlerin seferdeki personel ihtiyacını karşılamak üzere silahaltına çağrılacak yedek personelin, en çabuk ve aksaksız bir şekilde birliklerine katılmalarını sağlamak için mülki makamlarca yapılacak görev ve hizmetlerdir. Bu hizmetler daha çok, o bölgede bulunan askerî birlik ve kurumların yedek personele ait yapacağı teslim ve kabul işlemlerine, sivil idarenin verdiği desteği kapsamaktadır.

Lojistik seferberliği ile ilgili işlemler: Silahlı kuvvetlerin seferberliği için gerekli olup da daha önce sağlanamamış ve tamamlanamamış ihtiyaçların seferde yurt içi kaynaklardan tedariki için mülki makamlarca yapılacak görev ve hizmetlerdir. Mülki makamların silahlı kuvvetler seferberliğine ilişkin işlemlerin büyük bölümünü lojistik seferberliğine ilişkin işlemler oluşturur. Vali ve kaymakamlar barıştan itibaren bu konuda her türlü hazırlık ve tedbiri almak ve bir seferberlik halinde silahlı kuvvetlerin istediği ihtiyaçları sağlamakla görevli ve sorumludurlar.

Şekil 9.1. Seferberlik ile ilgili bir haber örneği.

İl Afet ve Acil Durum
Müdürlükleri Milli
Müdafaa Mükellefiyeti
komisyonlarının üyesi
olup sekreteryaya
işlemlerini de
yürütürler.

TSK'nın lojistik seferberlik ve personel seferberliği ihtiyaçları illerde ve ilçelerde, 3634 sayılı Millî Müdafa Mükellefiyeti Kanunu hükümleri gereği *millî müdafa mükellefiyeti* yoluyla karşılanır. Bu mükellefiyetler *millî müdafa mükellefiyeti komisyonları* vasıtasıyla tatbik edilir.

Millî müdafa mükellefiyeti ile amaçlanan; silahlı kuvvetlerin merkezî planlama kapsamında temin edilemeyen bütün araç, mal ve hizmet ihtiyaçlarının, kanun ve tüzük esaslarına göre il ve ilçelerin bölgesel kaynaklarından karşılanabilmesini sağlamaktır.

Bu Kanunun 8. maddesinde komisyonun hangi makamlardan oluşacağı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9.2. İl ve İlçe Millî Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları

MİLLÎ MÜDAFAA MÜKELLEFİYETİ KOMİSYONLARI	
<i>İL MİLLÎ MÜDAFAA MÜKELLEFİYETİ KOMİSYONU</i>	<i>İLÇE MİLLÎ MÜDAFAA MÜKELLEFİYETİ KOMİSYONU</i>
BAŞKAN: En büyük mülki idare amiri (Vali)	BAŞKAN: En büyük mülki idare amiri (Kaymakam)
ÜYE: Belediye Başkanı veya temsilcisi	ÜYE: Belediye başkanı veya temsilcisi
ÜYE: Askerlik Şube Başkanı (Yoksa jandarma komutanı)	ÜYE: Askerlik Şube Başkanı (Yoksa jandarma komutanı)
ÜYE: Defterdar	ÜYE: Mal Müdürü
ÜYE: Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı veya temsilcisi	ÜYE: Ticaret ve/veya Sanayi Odası Başkanı (yoksa belediyeden bir temsilci)
ÜYE ve SEKRETARYA: İl Afet ve Acil Durum Müdürü	-

Bireysel Etkinlik

- Sivil savunma ve seferberlik işlemlerini yürüten il afet ve acil durum müdürlüklerine giderek sivil savunma ve seferberlik sisteminin işleyişi hakkında bilgi alınız.

Özet

- Sivil Savunma; Düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmî ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk tarafından en yüksek seviyede desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetlerdir.
- Sivil Savunma Konuları; Haber alma ve yayma, ikaz ve alarm, sığınaklar, tahliye ve seyrekleştirme, sivil savunma mahallî kuvvetleri, Sivil savunma planları, kimyasal, biyolojik, radyoaktif, nükleer (KBRN), Koruyucu ve kurtarıcı diğer tedbirlerdir.
- Seferberlik: Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askerî güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı haldir.
- Seferberliği Bakanlar Kurulu ilan eder.
- Seferberlik ilanını gerektiren nedenler; Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren davranışların ortaya çıkmasıdır.
- Devletin en üst yönetim organlarından, en küçük idari birimlere kadar seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin görev paylaşımı mevcuttur. Seferberlik ve savaş hali hazırlıkları konusunda görevli makamların başlıcaları; Bakanlar Kurulu, Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Diğer Bakanlıklar, Valilikler ve Kaymakamlıklardır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi sivil savunma hizmetlerinin amaçlarından biri değildir?
 - a) Halkın can ve mal kaybının en aza indirilmesi
 - b) Hayati öneme haiz her türlü resmî ve özel kurum ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamı için ivedi tamir ve yenileştirilmesi
 - c) Sivil Savunma çabalarının sivil halk tarafından en geniş ölçüde desteklenmesi
 - d) Cephe hattında silahlı çatışmaya girilmesi
 - e) Cephe gerisi moralinin korunması
2. Aşağıdakilerden hangisi İkaz-Alarm işaretleri arasında yer almaz?
 - a) Sarı İkaz (hava saldırısı ihtimali)
 - b) Mavi İkaz (saldırıya hazırlık)
 - c) Kırmızı İkaz (Hava saldırısı tehlikesi)
 - d) Siyah İkaz (Radyoaktif serpinti veya kimyasal saldırı ihtimali)
 - e) Beyaz İkaz (Tehlike geçti)
3. Aşağıdakilerden hangisi sivil savunma mahalli kuvvetleri kapsamındaki sivil savunma servislerinden biri değildir?
 - a) Planlama Servisi
 - b) Karargâh Servisi
 - c) Kurtarma Servisi
 - d) İlk yardım ve Ambulans Servisi
 - e) Sosyal Yardım Servisi
4. Ülkemizde Sivil Savunma Hizmetleri aşağıdaki kurumların hangisinin koordinasyonunda yürütülmektedir?
 - a) İçişleri Bakanlığı
 - b) Sağlık Bakanlığı
 - c) AFAD Başkanlığı
 - d) Milli Savunma Bakanlığı
 - e) TSK
5. Aşağıdakilerden hangisi seferberlik ilanını gerektiren nedenler arasında yer almaz?
 - a) Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi
 - b) Ayaklanma olması
 - c) Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın olması
 - d) Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren davranışların ortaya çıkması
 - e) Salgın hastalıkların yayılması

6. Aşağıdakilerden hangisi tarafından seferberlik ilan edilir?
- İçişleri Bakanlığı
 - Genel Kurmay Başkanlığı
 - Millî Savunma Bakanlığı
 - Bakanlar Kurulu
 - TBMM
7. Aşağıdakilerden hangisi Bakanlık ve kurum/kuruluşların seferberlik ve savaş hâli hazırlıklarına ilişkin görevleri arasında yer almaz?
- Millî Alarm Sistemine ait iş ve işlemleri yapmak
 - Seferberlik ve savaş hâli özel planlarının gereklerini yerine getirmek
 - Savaş hasar onarım planlarının hazırlanmasında koordineyi sağlamak
 - Araç, mal ve hizmet seferberliğine ait iş ve işlemleri yapmak
 - Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde yapılan denetlemelerde gerektiğinde gözlemci bulundurmak
8. Aşağıdaki kanunlardan hangisi ile İl ve İlçelerde, TSK'nın Lojistik Seferberlik ve Personel Seferberliği ihtiyaçları sağlanır?
- 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu
 - 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Kanunu
 - 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanunu
 - 3780 sayılı Milli Koruma Kanunu
 - 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu
9. Hassas bölgelerdeki yıllık ortalama personel mevcudu 200 den fazla olan resmi ve özel kurum/kuruluş, fabrika ve teşekküllerin sivil savunma planlarında aşağıdaki servislerden hangisi kurulmaz?
- Kontrol Merkezi ve Karargâh Servisi
 - Emniyet ve Kılavuz Servisi
 - İlk Yardım Servisi
 - Lojistik ve Bakım Servisi
 - İtfaiye Servisi
10. Aşağıdakilerden hangisi İl Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu üyeleri arasında yer almaz?
- Belediye Başkanı veya temsilcisi
 - Defterdar
 - Garnizon Komutanı
 - İl Afet ve Acil Durum Müdürü
 - Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı veya temsilcisi

Cevap Anahtarı

1.D, 2.B, 3.A, 4.C, 5.E, 6.D, 7.E, 8.A, 9.D, 10.C

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu.

2941 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu.

2945 Sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu.

3634 Sayılı Milli Müdafa Mükellefiyeti Kanunu.

3780 sayılı Milli Korunma Kanunu.

5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.

7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu.

90/500 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü Kasım - 2014

Binaların yangından korunması hakkında yönetmelik.

Daire ve Müessese için Sivil Savunma İşleri Kılavuzu

<http://sivilsavunma.gazi.edu.tr/posts/view/title/sivil-savunmanin-tanimi-ve-tarihcesi-43102>

<http://sivilsavunma.nedir.com/>

<http://www.tamtest.gov.tr/savunma/tarihce.htm>

<https://afad.gov.tr/>

<https://kbrn.afad.gov.tr/>

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği

Seferberlik ve savaş halinde uygulanacak insan gücü planlaması esasları hakkında yönetmelik.

Sığınak Yönetmeliği

Sivil Savunma Uzmanlarının İdari Statüleri, Görevleri Çalışma Usul ve Esasları ile Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

27/06/1940 tarih ve 4546 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren milli müdafa mükellefiyeti tüzüğü.

28/12/1988 tarih ve 20033 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren sabotajlara karşı koruma yönetmeliği

6/3150 Sayılı Sivil Savunma İle İlgili Teşkil ve Tedbirler Tüzüğü.

3/3169 Sayılı Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Savunma Görevi Yönetmeliği

6/3510 Sayılı Sivil Savunma İle İlgili Şahsi Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü.

MÜDAHALE İŞLERİ MEVZUATI

İÇİNDEKİLER

- Giriş
- Afet Kavramı
- Acil Durum Kavramı
- Türkiye'de Müdahale ile ilgili Mevzuatlar
- Türkiye'deki Kurtarma Ekipleri
- 5902 Sayılı AFAD Kanunu ve TAMP
- Uluslararası Müdahale ve mevzuatı.(INSARAG)

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Müdahale Kavramını anlayabilecek,
 - Türkiyedeki Arama ve Kurtarma Ekipleri hakkında bilgi sahibi olabilecek,
 - Müdahale Mevzuatlarını kavrayabilecek,
 - Türkiye Afet Müdahale Planı'ndaki müdahale çalışmalarını öğrenebilecek,
 - Uluslararası Arama Kurtarma Dayanışma Grubu (Insarag) çalışma prensibini öğrenebileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

AİA-AÖF

AFET VE ACİL DURUM MEVZUATI ZAFER ÖZCAN

ÜNİTE
10

GİRİŞ

Dünyada ve Türkiye'nin bulunduğu coğrafyanın pek çok yerinde; depremler, şiddetli fırtınalar, hortumlar, aşırı yağışlar nedeniyle oluşan sel felaketleri, tsunami, volkan patlamaları, buzulların erimesi, taşkınlar, heyelan ve buna benzer afetlerin sayısında belirgin artışlar görülmektedir. Bu felaket haberlerine Türkiye'de oluşan şaşırtıcı doğal afet haberleri de eklenmiştir. İlk kez Türkiye'nin sahil kesimlerinde yaşanan ve hızı 100 km'ye ulaşan ve can kaybına neden olan hortum, pek çok şehir de aynı anda oluşan şiddetli fırtınalar, ani ısı değişiklikleri, depremler, sel felaketleri ve büyük endüstri kazaları görülmeye başlanmıştır.

Türkiye bulunduğu konum itibarıyla birçok değişik afet türlerine maruz kalmakta ve bu durum büyük can ve mal kayıplarına sebep olmaktadır. Her an değişik afet türlerinin yaşanabileceği Türkiye'de, toplumun afet bilinci içinde olması ne kadar önemli ise afet ve acil durumlara müdahale edecek ekiplerinin oluşturulması, hızlı ve akıcı bir müdahalede bulunmaları için gerekli yasal mevzuatlar ile bütünleşmiş olması da çok önem arz etmektedir.

Afet öncesi, afet anı ve afet sonrası çalışmalarının bir uyum içinde yapılması için, uygun yasal mevzuatların oluşturulması gerekmektedir. Türkiye'de sizleri yasal mevzuatların teknik terimlerine boğmadan örneklemeler ile güncel bilgi ve mevzuatlar ile işlemeye çalışacağız.

Bütün dünyayı etkileyen iklim değişiklikleri ve buna bağlı ısı değişimleri, endüstri kazaları ve kirlenilen çevre ve atmosfer, eriyen buzullar, tüm insanlık için telafisi mümkün olmayacak sonuçlar doğurmaktadır. Bu yüzdendir ki dünya ülkeleri bu ciddi sorunun farkına varmış ve daha güvenli bir dünya için bazı protokoller imzalamaya başlamış ve taahhütlerde bulunmuşlardır.

Kyoto Protokolü ile küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadeleyi sağlamaya yönelik uluslararası tek çerçeve olan *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi* imzalanmıştır. Kyoto Protokolü'ndeki amaç, "atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun, iklimlere, tehlikeli etki yapmayacak seviyelerde dengede kalmasını sağlamaktır. Anlaşılacağı üzere dünya için tehdit olan sera gazının düşürümü için bir müdahale gerekli olduğundan, ülkeler arası yasal bir mevzuata ihtiyaç duyulmuş ve Kyoto Protokolü imzalanmıştır.

AFET KAVRAMI

Afet; insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, insanın normal yaşantısını ve eylemlerini durduracak veya kesintiye uğratacak, imkânların yetersiz kaldığı, doğal veya insan kökenli olaylardır.

Dünyada ve Türkiye'de sanayileşmeyle birlikte kırsaldan kentsel alanlara yoğun göçlerin yaşanması sonucu; ekonomik, kültürel, politik bakımdan önemli büyük kentler olarak adlandırılan metropollerin sayıları artmıştır. Türkiye'de metropol olabilecek kentlerin başında yer alan İstanbul'un nüfusu, dünyadaki 130 ülkenin nüfus sayılarını geride bırakmıştır. Nüfus yoğunluğunun bu kadar fazla

Afet bir olaydan ziyade bir olayın doğurduğu sonuçtur.

olduğu yerleşim merkezlerinde meydana gelebilecek doğal afet, teknolojik afet ve acil durumların yapacağı yıkım ve etki de aynı oranda büyük olacaktır. Dikkat çeken bir diğer husus ise meydana gelen büyük doğal afetlerin ikincil afetlere yol açma riskidir.

Örnek

- 11 Mart 2011'de, Japonya'nın Tōhoku bölgesinde 9,0 M_w büyüklüğünde gerçekleşen depremin 6 dakika sürdüğü, bu özellikleri ile Japonya tarihindeki en şiddetli deprem olduğu kayıtlara geçmiştir. Deprem ile yaşamaya alışmış olan ve yapılarını depreme uygun inşa eden Japonya'da, Tōhoku depremi sonucu 15,828 kişi hayatını kaybet ve 3760 kişi ise hâlen kayıptır. Bu kadar can kaybının sebebi deprem değil, depremin tetiklediği diğer bir afet olan ve yüksekliği 37.9 metreye varan dev tsunami dalgalarıdır. Depreme hazır olan Japonya'yı, hazırlıksız oldukları tsunami vurmuştur. Depremden etkilenmemek için ahşap ve hafif malzemelerden yapılan yapılar, dev tsunami dalgasına dayanamamışlardır. Bazı bölgelerde ise meydana gelen patlamalar neticesinde yangınlar çıkmıştır.

Şekil 10.1. Japonya'da gelen tsunaminin meydana getirdiği yıkım.

ACİL DURUM KAVRAMI

Acil durumlara kısa sürede müdahale edilmezse kriz hâline dönüşebilirler.

Acil durum; Toplumun tamamının veya belirli bir kısmının normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve *acil müdahaleyi gerektiren* olayları ve bu olayları gerçekleştiren kriz hâline denilmektedir.

Gelişen dünyada acil durum gerektiren kriz hâlleri fazlasıyla yaşanmaktadır. Dünyanın her yerinde acil durumlarda müdahale edecek uzman ekipler oluşturulmaktadır.

Örnek

- Ülkemizde AFAD Arama Kurtarma Birlikleri, UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi) gibi ekipler arama kurtarma konusunda uzman ekiplerdir.

Müdahalede uzman ekiplerin görev ve amaçları her dönemde aynıdır. Bu ekiplerin amacı; acil durumun en kısa zamanda, en az zararla atlatılmasıdır. Acil durum hâli kısa sürede sonlandırılmazsa kriz hâline dönüşebilir. Kriz hâli çözülemediğinde, telafisi mümkün olmayan kayıplar yaşanabilir. Hatta büyük bir alanı etkileyecek afetlere dönüşebilir.

Örnek

- Bir hidroelektrik barajının su tutma duvarının çatladığını düşünelim bu olay bir acil durum hâlidir. Bu durumda ilgili işletme 18.06.2013 tarihli 28681 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış olan İş yerlerinde *Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik* gereği hazırlamak zorunda olduğu acil eylem planını uygulaması gerekmektedir. Bu durumda kriz hâli belirli bir kesimin normal hayatını etkilemektedir. İş yerinde çalışanlar, ilgili yöneticileri ve olası bir olumsuzlukta müdahale edecek ekipler ve bölge halkı tahliye çalışmalarından dolayı normal yaşantıları kesintiye uğrayarak etkileneceklerdir. Ancak kriz hâli ilerler ve sorun çözülmez ise baraj duvarının yıkılması ile bu acil durum, kriz hâline, kriz hâli ise büyük bir kesimi etkileyerek afete dönüşecektir.

Kriz; bir mekanizmanın mevcut konumunu ve geleceğini etkileyen hiç beklenmeyen bir anda ortaya çıkan ve genelde önlem alınmakta geç kalınan olumsuz bir durumdur.

Örnek

- Türkiye'nin hava sahasını ihlâl eden uçağın angajman kuralları gereği düşürmesi iki ülke hâlinde bir *kriz* hâli yaşanmasına sebep olmuştur.

Afet öncesi, afet anı ve afet sonrası çalışmalarının bir uyum içinde yapılabilmesi için uygun yasal mevzuatların oluşturulması çok önem arz etmektedir.

TÜRKİYE’DE MÜDAHALE İLE İLGİLİ MEVZUATLAR

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu’nda Müdahale

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu 1958 yılında yürürlüğe girmiş ve doğal afetler bu Kanun’da zikredilse bile “Sivil savunmasız yurt savunması olmaz.” cümlesinden de anlaşılacağı gibi bu Kanun daha çok savaş ve seferberlik durumları için hazırlanmış bir kanundur. Kanun’un 1. maddesinde sivil savunma şöyle tarif edilmiştir. “Sivil savunma; düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesi, hayati ehemmiyeti haiz her türlü resmî ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.” hükmüyle sivil savunmanın tarifi yapılmıştır.

Sivil Savunma; düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesini amaçlar.

Şekil 10.2. Mülga sivil savunma çalışması

Yine 7126 sayılı Kanun’un 13. maddesinde; “Sivil savunma mükellefleri ile ilgili askerlikle ilgili olmayan ve kendisine millî savunma ile alakalı diğer kanunlarla her hangi bir vazife ve mükellefiyet tahmil edilmemiş olan 15 yaşını bitirmiş ve 65 yaşını bitirmemiş kadın ve erkek bütün yurttaşlar sivil savunma hizmet teşkilatında kendilerine verilecek görevleri yapmakla mükelleftirler. Bu mükelleflerin miktarı mahallin ihtiyacına göre Sivil Savunma Genel Müdürlüğünce tespit olunur.” hükmünden anlaşılacağı gibi 65 yaşını bitirmemiş ve 15 yaşını bitirmiş kadın ve erkek bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olağan üstü durumlarda görev almak durumlarıdadır.

7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Müdahale

1939 Erzincan Depremi sonrası afetlerde ve afet sonrası yapılacak yardımlar ile ilgili yasal bir mevzuat ihtiyacı olduğu anlaşılmış ve 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı *Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun* ile konuyla ilgili yasal boşluk giderilmeye çalışılmıştır. Bu kanun ile deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

17 Ağustos 1999 Depremi'nde koordinasyon ve afet yönetimi zafiyetleri, afet yönetimi anlayışında bir dönüm noktası oluşturmıştır.

Afetlerle ilgili yasal düzenlemeler 1988 yılında devletin tüm imkânlarının afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşmasını ve afetzede vatandaşlara en etkin ilk müdahalenin yapılmasını sağlamak amacıyla çıkarılan *Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik* ile devam etmiştir.

Türkiye'de afet yönetimi ve koordinasyonu alanında dönüm noktası ise *17 Ağustos 1999 Marmara Depremi*'dir.

Büyük can kaybına ve geniş çaplı hasara neden olan bu deprem, Türkiye'de afet yönetimi konusunun tekrar gözden geçirilme zorunluluğunu acı bir şekilde ortaya koymuştur.

Eş güdüm sağlanması gereken kurumların afetlerle ilgili yetki ve sorumluluklarının yeniden tanımlanması ihtiyacı afet ve acil durumlarda yetki ve koordinasyonun tek bir elde toplanmasını zorunlu kılmıştır.

Şekil 10.1. AFAD Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü çalışmalarından bir örnek

Bu doğrultuda afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığına bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır. 15/07/2018 tarihli 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

TÜRKİYE'DEKİ KURTARMA EKİPLERİ

Türkiyede Marmara Depremi'nden sonra kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinden oluşan ekip ve donanımlarının yetersiz olmasıyla birlikte Türkiye'nin müdahale aşamasında eksikliklerinin olduğu anlaşılmıştır.

Türkiye'de kamusal alanda Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının taşra teşkilatı olan arama ve kurtarma birlikleri, arama kurtarma ekipleri, Sağlık Bakanlığına bağlı olarak ulusal medikal arama ve kurtarma ekipleri (**UMKE**), belediyelere ait arama kurtarma ekipleri, Kara Kuvvetlerine ait Doğal Afetler Arama Kurtarma Taburu (**DARK**), Jandarma Arama Kurtarma Ekipleri (**JARK**), Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çevik Kuvvet Arama Kurtarma Ekipleri (**ÇAKUT**), üniversitelerini gönüllü arama ve kurtarma ekipleri ve ayrıca çeşitli sivil toplum örgütlerinin kurmuş oldukları arama ve kurtarma dernek ve ekipleri kurulmuştur.

Yukarıda belirtilen ekiplerin kısaca çalışma mevzuatları aşağıda anlatılmıştır.

AFAD Ekipleri

1996 yılında Erzurum, İstanbul ve Ankara'da kurulmuş olan arama ve kurtarma birlik müdürlüğü sayısı 3 iken, Marmara Depremi'nden sonra 596 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile 2000 yılında Adana, Diyarbakır, İzmir, Samsun, Van, Sakarya, Afyon, Bursa dâhil toplam 11 bölgede kurulmuş olup, bu oluşum Türkiye'nin müdahale gücünü artırmıştır. Arama ve kurtarma birlik müdürlükleri 21.07.2000 tarihli ve 24116 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan *Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik*'e göre yapılmışlardır. 2009 yılında 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun çıkması ile Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapanmış, kısaca ismi AFAD olan Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı kurulmuştur. 2014 yılında 6525 sayılı torba Kanun ile 5902 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile değişikliğe uğrayarak sivil savunma arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kapatılarak yeni yapılanma ve isim değişikliğine gidilmiş il afet ve acil durum müdürlüklerine bağlı müstakil bir müdürlük olarak *Afet Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü* ismini almıştır.

Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ihtiva ettiği branşlar yönünden profesyonel bir yapıya sahiptirler. Birlik müdürlüklerinin yapılanmalarına bakıldığında, birçok branş ve birim üzerinden arama ve kurtarma yapmaktadırlar. Bu birimleri inceler isek, *kentsel* arama ve kurtarma ekibi, *köpekli arama* ekibi, *trafik kazalarına müdahale* ekibi, *dağcılık* ekibi, *çiğda* arama ve kurtarma ekibi, *su üstü ve su altı* arama ve kurtarma ekibi, *teknik* arama ekipleri, *KBRN* (Kimyasal Biyolojik Radyo aktif ve Nükleer) ekiplerinden oluşmaktadırlar. Bu birliklerin diğer bir özelliği, ekiplerde çalışan arama ve kurtarma teknisyenlerinin bütün branşlara hâkim olmalarıdır. Arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin daha kısıtlı sayı ve ekipmana sahip olan il bazında ki ekipleri ise il afet ve acil durum müdürlüklerine bağlı olarak müdahale şube müdürlüğünde görev yapmaktadırlar.

Afet Acil Durum
Arama ve Kurtarma
Birlik Müdürlükleri
Türkiye'nin
müdahaledeki en aktif
gücüdür.

24 saat çalışma esasına göre görev yapan ekipler, Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği' ne uygun olarak çalışırlar. Yönetmeliğin amacı; yurt içinde ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlara ulusal ve yerel düzeyde müdahalenin ve buna ilişkin hazırlık faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi ile afet ve acil durum yönetim merkezlerinin kuruluşu, görev ve sorumlulukları ile bunlar arasındaki koordinasyon ve iş birliğine ilişkin esaslara göre ekiplerin görevlendirilmesidir. AFAD arama ve kurtarma ekiplerinin il dışı görevlendirilmeleri ,Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi tarafından yapılır. İl içi görevlendirmeler ise mülki idare amirliğinin emriyle yapılmaktadır. Ayrıca çağımızın en büyük tehditlerinden olan KBRN kirlenmelerine karşı askerî anlamda, TSK yetkili ve görevli olup sivil halkın korunmasına ilişkin müdahale aşamasında ise arama ve kurtarama birlik müdürlüklerine bağlı KBRN ekipleri yetkilidir. Görev yapan ekipler görevlerini icra ederken Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği' ne göre çalışmalarını yapmaktadırlar.

İtfaiye Teşkilatı ve Müdahale Aşaması

Yangın söndürmede ilk teşkilat 18. yüzyılın başlarında oluşturulmuştur. Kurulan bu teşkilata *Tulumbacılar Ocağı* ismi verilmiştir. Tulumbacılar Ocağı 1825 yılına kadar sürekli olarak görev yapmış ve 1827 yılında yerini yarı askerî itfaiye teşkilatına bırakmıştır.

Yangın söndürmede ilk teşkilat 18. yüzyılın başlarında olmuştur. Kurulan bu Teşkilata *Tulumbacılar Ocağı* ismi verildi.

1869 yılında belediyelerde ve mahallelerde Semt Tulumbacı Ocakları kurulmuştur. Kurulan bu teşkilat 1923 yılına kadar orduya bağlı bir kuruluş olarak hizmet vermiştir. 25 Eylül 1923 tarihinde Bakanlar Kurulunca alınan bir karar ile modern itfaiye teşkilatı kurulup belediyelere devredilmiştir. Belediye teşkilatı bulunan her yerde itfaiye teşkilatı kurulmuştur. Belediye sınırlarının büyüklüğüne göre bu teşkilat, kullanmış olduğu personel araç ve gereç bakımından artış göstermiştir. İtfaiye teşkilatının kuruluş amacı yangın olsa da, günümüzde ki itfaiye teşkilatı deprem, boğulma, trafik kazaları, gibi afet ve acil durumlara müdahale etmektedirler. Belediye İtfaiye Yönetmeliğine göre belediyeler, aşağıda verilen kıstaslara göre itfaiye teşkilatlarını oluşturabilirler.

İtfaiye teşkilatının asgari araç sayısı, ilgili TSE veya EN standartlarına uygun olarak aşağıdaki kıstaslar esas alınarak belirlenir;

- Nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde en az 1 adet itfaiye söndürme aracı,
- Nüfusu 10.000-25.000 olan yerlerde en az 1 adet acil kurtarma aracı, 2 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç,
- Nüfusu 25.000-50.000 olan yerlerde en az 1 adet acil kurtarma aracı, 3 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,

Müdahale İşleri Mevzuatı

- Nüfusu 50.000-100.000 olan yerlerde en az 1 adet acil kurtarma aracı, 1 adet ambulans, 4 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 100.000-200.000 olan yerlerde; en az 1 adet acil kurtarma aracı, 1 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 1 adet ambulans, 6 adet itfaiye söndürme aracı, 2 adet merdivenli araç, 2 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 200.000-300.000 olan yerlerde en az 1 adet acil kurtarma aracı, 1 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 2 adet ambulans, 8 adet itfaiye söndürme aracı, 2 adet merdivenli araç, 3 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 300.000-400.000 olan yerlerde en az 1 adet acil kurtarma aracı, 2 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 2 adet ambulans, 10 adet itfaiye söndürme aracı, 3 adet merdivenli araç, 3 adet çift kabinli pikap, 2 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 400.000-600.000 olan yerlerde en az 2 adet acil kurtarma aracı, 2 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 3 adet ambulans, 14 adet itfaiye söndürme aracı, 4 adet merdivenli araç, 4 adet çift kabinli pikap, 2 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 600.000'den fazla olan yerlerde (g) bendinde sayılan araçlara ilaveten, her 150.000 nüfus için 1 adet itfaiye söndürme aracı, her 400.000 nüfus için ise 1 adet merdivenli araç, 1 adet ambulans, 1 adet çok maksatlı kurtarma aracı, her 500.000 nüfus için ise 1 adet acil kurtarma aracı, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı.

AFAD'tan ayrı olarak;
Kara Kuvvetleri
Komutanlığı, Jandarma
Komando Arama
Kurtarma Taburu,
Gönüllü dernekler,
UMKE ve diğer
kurumlar müdahale
çalışmalarına katılır.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Arama Kurtarma Timleri

Milli Savunma Bakanlığına bağlı olarak, Genelkurmay Başkanlığı tarafından deprem, yangın, sel, çığ, toprak kaymaları, kaybolmalar, kimyasal biyolojik radyolojik ve nükleer (KBRN) ve büyük kazalar gibi doğal olan veya olmayan her türlü afette yurt içinde ve yurt dışında arama ve kurtarma faaliyeti icra etmek üzere TSK Doğal Afetler Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı (DARK) kurulmuş ve uluslararası standartlarda teçhiz edilmiştir. Bu birliklerin çalışma usulleri Genelkurmay Başkanlığı tarafından yayınlanan talimnameler ile belirlenirken, yurt içinde olabilecek sivil halkı tehdit eden afet ve acil durumlarda ise Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinin isteği üzerine Genelkurmay Başkanlığı tarafından görevlendirilirler.

Jandarma Komando Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı

Jandarma Komando Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı, yurt içi ve yurt dışında meydana gelebilecek her türlü doğal ve insan kaynaklı afetler ile dağ, mağara, kanyonlarda, su altında arama kurtarma faaliyeti icra etmek maksadıyla, 01 Eylül 1999 tarihinde Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı bünyesinde Ankara'da kurulmuştur. Sivil halkı tehdit eden afet ve acil durumlarda Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinin isteği üzerine Jandarma Genel Komutanlığına görevlendirilir.

Gönüllü Arama ve Kurtarma Dernekleri

Türkiye, afetsellik açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğundan, sivil toplum örgütlerine çok fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Marmara depremi sonrasında kamusal açıdan bir iyileştirilmeye gidilmesiyle birlikte sivil toplum örgütlerinde afetlerde görev yapacak arama ve kurtarma dernekleri kurulmuştur. Bu dernekler 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu'nun 6.maddesinde geçen *"Ek Madde 8- Gönüllü kişi ve kuruluşlar İçişleri Bakanlığınca belirlenecek esaslar çerçevesinde sivil savunma teşkilatının eş güdümünde sivil savunma hizmetlerine katılabilirler."* hükmü gereğince arama ve kurtarma çalışmalarına katılabilirler. Buradaki amir hüküm bu ekiplerin Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinden veya illerde il afet ve acil durum müdürlüklerince ve afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinden arama ve kurtarma derneğinin veya üyelerinin operasyonlarda çalışabilmeye yeter düzeyde eğitim almış olmasını belirleyen *akreditasyona* sahip olmalarıdır. Ayrıca bu derneklerden, kendilerine ait operasyon yönergesi, fotoğraf ve film çekme yönergelerinde istenebilir.

Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE)

Türkiye'de 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999'da meydana gelen depremler sonrasında kurumların acil durum ve afet konusunda yeniden yapılandırılmasıyla; Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Acil ve Afetlerde Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülen, Afetlerde Sağlık Organizasyonu Projesi kapsamında, afete maruz kalmış kişilere doğru ve çabuk müdahale ederek, ölü ve yaralı sayısını kabul edilebilir rakamlara indirmek amacıyla 2004'te kurulmuştur. 663 sayılı KHK ile Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Daire Başkanlığına bağlı olarak 21 bölge, 81 ilde yaklaşık 4909 personeli ile ulusal ve uluslararası alanda acil, afet ve olağandışı durumlarda 24 saat görev yapabilme kapasitesine sahiptir.

Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri, afet bölgesinde görev yapabilecek özellikte, yeterli tıbbi donanım ve müdahale becerisine sahip sağlık personelinin oluşmaktadır. UMKE ekipleri, 11. 05. 2000 tarih ve 24046 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren *Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği* ile 24. 03. 2004 tarih ve 25412 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' te belirtilen çalışma, usul ve esaslarına göre görev yapmaktadırlar.

Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarındaki Ekipler

20/06/2012 tarih ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 11, 12. ve 30. maddelerine dayanılarak hazırlanmış olan İş yerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik'e göre; iş yerlerinde acil durum planlarının hazırlanması, önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda yapılması gereken çalışmalar ile bu durumların güvenli olarak yönetilmesi ve bu konularda görevlendirilecek çalışanların belirlenmesi ile ilgili usul ve esasların düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yönetmeliğe göre tüm iş yerleri için tasarım veya

UMKE Ekipleri, afet bölgesinde görev yapabilecek yeterli tıbbi donanım ve müdahale becerisine sahip ekiplerdir.

Müdahale İşleri Mevzuatı

kuruluş aşamasından başlamak üzere acil durumların belirlenmesi, bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin alınması, görevlendirilecek kişilerin belirlenmesi, acil durum müdahale prosedürlerinin oluşturulması, dokümantasyon, tatbikat ve acil durum planının yenilenmesi aşamaları izlenerek hazırlanması gerekmektedir.

Görevlendirilecek çalışanların belirlenmesi ile ilgili yönetmeliğin 11. maddesinde;

- İşveren; çok tehlikeli ve tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde her 10 çalışan için ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde her 20 çalışan için; *arama ve kurtarma, tahliye ve haberleşme, yangınla mücadele, ilk yardım* konularında ayrı ayrı olmak üzere uygun donanıma sahip ve özel eğitilmiş en az bir çalışanı görevlendirir. Birden fazla çalışanın görevlendirilmesi gereken iş yerlerinde bu çalışanlar ekipler hâlinde koordineli olarak görev yapar. Her ekipte bir ekip başı bulunur.
- İşveren tarafından acil durumlarda ekipler arası gerekli koordinasyonu sağlamak üzere çalışanları arasından bir sorumlu görevlendirilir.
- İlk yardım ekibinde görev yapacak çalışanların *temel ilk yardım eğitimi sertifikası* almış ilk yardımcı olmaları zorunludur.
- Tehlikeli veya çok tehlikeli sınıfta yer alan ve 10'dan az çalışanı olan iş yerleri ile az tehlikeli sınıfta yer alan ve 20'den az çalışanı olan iş yerlerinde acil durumlara müdahale edilmesi ve ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, iş yeri dışındaki kuruluşlarla irtibatın sağlanması ve yetkilinin haberdar edilmesi gibi gerekli düzenlemelerin yapılması için en az bir çalışan görevlendirilir.

hükümlerine göre ekipler oluşturulur.

AFAD Başkanlığı acil durum ve afetlerde çalışacak bütün kurum ve kuruluşları koordine eden bir kuruluştur.

5902 SAYILI AFAD KANUNU VE TAMP

Türkiye doğal afetleri sıkça yaşayan, sürekli olarak afet riski altında bulunan bir ülkedir. Afetler, neden oldukları can kaybı yanında önemli ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplar da meydana getirmektedir. Türkiye; coğrafik konumu, jeolojik yapısı, morfolojik ve iklim özellikleri nedeniyle, başta depremler olmak üzere birçok afetle sık sık karşılaşmış, afetlerle baş edebilme konusunda önemli gelişme ve deneyimler elde etmiştir. Ancak afet planlaması ve yönetimi konusunda bilinçlenme hızla artmasına rağmen Türkiye'de afetler sonrasındaki olumsuz tabloların değişmemesi söz konusu çaba ve etkinliklerin yeterli düzeye ulaşmadığını göstermektedir. Bu nedenle afet tehlikesi yüksek bir coğrafyada yer alan Türkiye'de afet zararlarının en az düzeye indirilmesi için temel yaklaşım ve politikaların bütünlük içinde ortaya konulmasına büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bir koordinasyon kuruluşu olup, bu çerçevede afet ve acil durum hâllerine ilişkin olarak olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak

müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamaktadır.

AFAD Başkanlığının faaliyete geçmesi ile birlikte afet ve acil durumlarla mücadelede bütünleşik afet yönetimi sistemi benimsenerek önceliği *kriz yönetimi* olan anlayış yerine, önceliği *risk yönetimi* olan anlayışa geçilmiştir. Bu anlayış çerçevesinde afet ve acil durum müdahale hizmetlerinin ve bu alandaki düzenlemelerin gözden geçirilip yeniden ele alınması gerekmiştir.

Afet ve acil durumlara müdahalede ihtiyaç duyulacak tüm güç ve kaynakların ulusal ve yerel düzeyde planlama esaslarının belirlenmesi, bu güç ve kaynakların olay bölgesine hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılması, müdahale hizmetlerinin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortaklarının görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlenmesi, ülkemizde afet ve acil durum hâllerine etkin bir şekilde müdahalenin sağlanması, afet ve acil durum hâllerinin yönetiminin vazgeçilmez unsurları hâline gelmiştir.

Nitekim Birleşmiş Milletler öncülüğünde 2005 yılında Japonya'nın Kobe şehrinde düzenlenen Afetlerin Azaltılması Dünya Konferansında hazırlanmış ve Birleşmiş Milletlere üye 168 ülke tarafından benimsenerek kabul edilmiş olan Hyogo Çerçeve Eylem Planı'nda (2005-2015) dünyada afet risklerini en aza indirmeye yönelik bir yol haritası belirlenmiştir. Bu plan kapsamında afet risklerinin azaltılması yaklaşımlarının acil duruma hazırlık, müdahale ve iyileştirme programlarına sistematik olarak dâhil edilmesi stratejik hedefi ve buna bağlı olarak afetlere her seviyede etkin bir müdahale için afetlere karşı hazırlığın güçlendirilmesi *öncelikli eylemi* bulunmaktadır.

Bu çerçevede Bakanlar Kurulunun 26/8/2013 tarih ve 2013/5703 sayılı Kararı ile kabul edilmiş olan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile ülke genelinde afet ve acil durumlara müdahalede ve acil yardımlarda tüm güç ve kaynakların değerlendirilerek kapasite ve etkinliğin artırılmasını sağlamak amacıyla müdahale ve acil yardım organizasyon sisteminde yer alacak hizmetler revize edilmiş, ülke düzeyinde etkin ve güçlü bir koordinasyon öngörülmüştür.

Afetlerde yaşanan plansız kaynak kullanımı ve koordinasyon problemlerinin çözülmesi amacıyla 5902 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; *ülke düzeyinde uygulanacak afet ve acil durum müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planlarını yapmak veya yaptırmak* hükmü yer almaktadır. Ayrıca aynı Kanun'un 11. maddesinin ilk fıkrasının (b) bendinde; *her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerini planlamak ve yürütmek* Sivil Savunma Dairesi Başkanlığının görevleri arasında sayılmıştır.

Bu maddeler çerçevesinde, afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak, ana hizmet ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak, afet öncesi, sonrası ve sonrasında olmak üzere müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemek amacıyla Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'ndeki yetki, görev ve sorumluluk dağılımına uygun olarak, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların katılımı ile Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) hazırlanmıştır.

TAMP'ın en önemli amacı hayat kurtarmaktır.

TAMP'ın birincil hedefi; hayat kurtarmak olup bunun yanında kesintiye uğrayan hayatı ve faaliyetleri en kısa sürede normale döndürmek, müdahale çalışmalarını hızlı ve planlı bir şekilde gerçekleştirmektir.

Deprem gibi afetlerde yaralıya müdahalenin uzman ekipler tarafından yapılması, herhangi bir enkazda hayat kurtarabilmek bakımından son derece önemlidir. Bu nedenle 5902 sayılı Kanun'un ortaya koyduğu perspektife dayanılarak 3 Ocak 2014 tarih ve 28871 sayılı Resmî Gazete'de ilanı yapılan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Afet Müdahale Planı'nda (TAMP) yer alan **yerel düzeyde müdahale yönetimine** göre Başkanlık AADYM, Bakanlık AADYM'ler ve İAADYM'ler üçgeninde Ulusal Afet Müdahale Sistemi'nin modeli oluşmuştur.

Bakanlık, kurum ve kuruluş düzeyinde kurulan hizmet grupları da koordinasyonundan ve hazırlanmasından sorumlu oldukları Ulusal Düzey Hizmet Grubu Planlarında hizmet modelini oluştururlar. Bu alt modeller ulusal afet müdahale sisteminin parçalarını teşkil eder. Ülke çapında standardın sağlanması amacıyla yerel düzeydeki afet müdahale yönetimi, ulusal düzey tarafından tek bir model olarak tasarlanmıştır.

TAMP'ın işleyişi ve TAMP kapsamındaki müdahale çalışmaları 8. ünite de detaylı olarak anlatıldığından dolayı bu ünite de tekrar anlatılmayacaktır. Bu ünite de sadece TAMP' ta yer alan hizmet gruplarından kısaca bahsedilmiştir.

TAMP'da yer alan acil durum hizmet grupları; haberleşme, ulaşım altyapı, güvenlik ve trafik, yangın, KBRN, arama ve kurtarma, sağlık, enerji, tahliye, yerleştirme ve planlama, nakliye olmak üzere 10 hizmet grubundan oluşur. Bu hizmet grupları afet ve acil durumlarda TAMP'a göre operasyon planlarını hazırlar ve uygularlar.

Müdahale seviyeleri AFAD Başkanlığı tarafından belirlenir ve Müdahale Planında yer alan 10 yerel hizmet grubu operasyon ekipleri müdahaleye katılırlar.

TÜRK ARAMA VE KURTARMA YÖNETMELİĞİ (KARAR SAYI:2001/3275)

Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği'nin amacı; Türk arama ve kurtarma bölgesi sınırları içerisinde kalan hava sahası, kara ülkesi, iç suları, karasuları ve açık deniz sahalarında arama ve kurtarma hizmetlerinin yürütülmesinde, ilgili bakanlık ile kurum veya kuruluşların görev ve sorumluluklarının tespiti, insan hayatını kurtarmaya yönelik faaliyetlerin ilgili ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak yürütülmesini sağlamaktır.

Arama Kurtarma Birliklerinin (AKB) kara ve adalar üzerindeki hizmetinin arama kurtarma (AK) koordinatörü Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüdür. Hava Arama Kurtarma Koordinasyon Merkezi'ni (AKKM) kurar, uluslararası standartlarda uygun yeterli malzeme, teçhizat ve personel ile donatır. Kara AK faaliyetlerini AAKKM adına koordine ve icra eder.

AKB' de kıyılardan itibaren deniz sahalarındaki AK faaliyetlerinin koordinatörü Sahil Güvenlik Komutanlığıdır. Deniz AKKM'yi kurar, uluslararası standartlarda, uygun yeterli malzeme, teçhizat ve personel ile donatır. Deniz AK faaliyetlerini AAKKM adına koordine ve icra eder.

ULUSLARARASI ARAMA VE KURTARMA DAYANIŞMA GRUBU (INSARAG)

Ders ünitelerinin konuları belirlerken ve hazırlarken öncelik; değişen dünya ve Türkiye'nin afet ve acil durumlarda müdahalede uyguladıkları güncel uygulama ve mevzuatlarını paylaşmak ve Türkiye'nin gelecekteki müdahale eylem planlarını gösterebilmektir. Önceki ünitelerde anlatıldığı üzere; Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), Türkiye'nin afet ve acil durumlardaki eylem planı ve mevzuatı olarak karşımıza çıkarken, uluslararası düzeyde eylem planı ve mevzuatı olarak **INSARAG** kavramı karşımıza çıkmaktadır.

TAMP dışında yurtdışındaki oluşan afetlere müdahale konusundaki entegrasyon INSARAG aracılığıyla sağlanmaktadır.

5902 sayılı Kanun ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulmasıyla birlikte Türkiye sınırları dışında meydana gelecek afet ve acil durumlarında arama ve kurtarma ekiplerimiz, Türkiye'nin dünyaya uzanan merhamet eli olmaya başlamışlardır.

Bu sebepten dolayı Türk arama ve kurtarma ekipleri INSARAG' a üye olma yolunda büyük bir özveri ve çaba harcamaktadırlar. INSARAG oluşumunun çıkış sebebi, 1985 Meksika depremi ve 1988 Ermenistan depreminde görev alan yabancı ülke ekiplerinin ortak bir çalışma dili kullanamadıklarından, arama ve kurtarma çalışmalarında uyumsuzlukların görülmüş olmasıdır. INSARAG,1991 yılında BM çatısı altında faaliyet gösteren afet yöneticileri, devlet memurları, sivil toplum kuruluşları (STK) ve Uluslararası Arama ve Kurtarma (USAR) uygulayıcılarından oluşan, hükümetler arası bir insani ağ olup, yetkisi dâhilinde Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması Stratejisinin (ISDR) uygulanması vardır.

INSARAG, 2002 yılında GA57/150 sayılı **Uluslararası arama ve kurtarma yardımının etkinlik ve eş güdümünün güçlendirilmesi** konulu bir BM Genel Kurulu Kararı kabul edilmiştir. Bu karar, INSARAG'ın kaydettiği ilerlemenin büyük bir kısmına dayanak oluşturmuştur.

Türkiye'de INSARAG Çalışmaları

İstanbul Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü, 2012 yılında **INSARAG Harici Sınıflandırması**na katılmış ve bu süreci başarı ile tamamlayarak **ağır ekip** olarak sınıflandırılmıştır.

Sivil toplum örgütü olan **AKUT** da INSARAG denetlemelerine tabi tutulmuş, **hafif ekip** sınıflandırılmasını kazanma başarısını elde etmiştir.

AFAD Müdahale Dairesi Başkanlığı, İstanbul Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü dışındaki diğer afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin (Erzurum, Ankara, Adana, Diyarbakır, İzmir, Samsun, Van, Sakarya, Afyon) INSARAG geliştirme eğitimlerini başarıyla tamamlayıp Insarag sınıflandırılmasına dahil olmuşlardır.

Müdahale İşleri Mevzuatı

INSARAG'ı oluşturan ana organlar sırasıyla;

Sanal OSOCC

- Web tabanlı bilgi yönetim ve paylaşım aracıdır.
- Küresel afet alarm ve koordinasyon sisteminin bir parçasıdır. (GDACS)
- Sisteme ulaşım afet çalışanları ile kısıtlıdır (Hesap açılması gerekir.).
- Afet sonrası uyarı bilgilerini içerir.
- Üyeleri arasında gerçek zamanlı bilgi paylaşım imkânı

UNDAC Sistemi

- Dünya genelinde Stand by kapasitesi
- Hızlı şekilde sevk (12 - 24 saat)
- Yerel otoritenin ve BM yerel koordinatörünün desteği ile;
- Uluslararası ekiplerin koordinesi,
- Bilgi yönetimi,
- Kabul ve ayrılış (RDC) merkezlerinin kurulumu
- Saha operasyonları koordinasyon merkezinin kurulumu (OSOCC),
- 2-4 Haftalık görevlendirme,
- UNDAC ekipleri kendi kendine yeterlidir.
- Yardım edilen ülkeye herhangi bir maliyeti yoktur.

INSARAG'ın üstyapı
UNDAC'tır.

Varış Kabul-Ayrılış Merkezi (RDC)

- Havaalanı yetkilileri ile yerel yönetimi desteklemek ve iş birliği yapmak,
- Uluslararası yardım ekiplerinin kayıt edilmesine yardımcı olmak,
- Standartlaştırılmış kayıt ve ayrılış formu,
- Uluslararası yardım ekiplerine varışta kolaylık sağlamak,
- Briefingler (son durum, lojistik ayarlamalar, kısıtlamalar vb),
- Doküman hazırlığı (harita, irtibat bilgileri vs.),
- Bölgeye ilk ulaşan USAR ekibi ya da UNDAC tarafından kurulur.

Saha Operasyonları Koordinasyon Merkezi (OSOCC)

- LEMA ile yakın iş birliği yapar ve destek verir
- Uluslararası aktörlere yardım eder koordinasyonu sağlar.
- Ulusal ve Uluslararası aktörler arasında bilgi paylaşımı sağlar (toplama, analiz, toplantı, raporlar, vs..),
- Ortak operasyonlarda yardımcı olur.
- Bölgeye ilk ulaşan USAR ekibi ya da UNDAC ekibi tarafından kurulur.

IHP Destek Modülleri

- Hızlı sevk (talepten itibaren 12-24 saat içinde)
- R/DC ve OSOCC' destek
- Gerekli ekipmanlarla donatılmış
- Ekipman ve eğitimle donatılmış destek personeli

Özet

- Müdahale anlamında ilk çıkmış olan ve 5902 sayılı Afet Acil Durum Yönetimi Kanunu'yla da ilgi maddelerinde düzenlemele gidilen ve hâlen Kanunumuz 7126 Sivil Savunma Kanunu'dur ve bu Kanuna göre 15 yaşını bitirmiş ve 65 yaşını bitirmemiş kadın ve erkek bütün yurttaşlar sivil savunma hizmet teşkilatında kendilerine verilecek görevleri yapmakla mükelleftirler.
- Afet sonrası iyileştirmeye yönelik, iskan, imar ve yardımları içeren kanun 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanundur.
- Türkiyede marmara depreminden sonra kamu ve sivil toplum örgütlerince bir çok arama kurtarma ekipleri kurulmuş olup müdahale anlamında bir çok branç üzerinden müdahalede görev yapan en etkin profesyonel yapımız Türkiye'nin 11 ilinde kurulmuş olan bölgesel bir yapıya hitap eden Afet acil durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleridir.
- 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Afetlerde Türkiye'nin Müdahale açısından en üst yapısıdır.
- Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) Her kuruma Afetlerde görev yüklemiştir.
- 1991 yılında kurulmuş olan Uluslararası Arama ve Kurtarma Dayanışma Gurubu (INSARAG) standartlarına Türkiye'de İstanbul Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birliği ulaşmış ve ağır sınıflandırma olarak üyeliğini kazanmıştır.

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Sivil Savunma Kanunu aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) 4321 sayılı Kanun
 - b) 5902 sayılı Kanun
 - c) 7126 sayılı Kanun
 - d) 6525 sayılı Kanun
 - e) 28789 sayılı Kanun
2. Aşağıdakilerden hangisi sivil savunma mükellefleri yaş aralığıdır?
 - a) 17-65
 - b) 15-65
 - c) 18-55
 - d) 18-65
 - e) 15-60
3. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi hangi protokol ile imzalanmıştır?
 - a) Kyoto Protokolü
 - b) Cenevre Protokolü
 - c) İstanbul Protokolü
 - d) Paris Protokolü
 - e) Londra Protokolü
4. 7269 sayılı Kanun aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Sivil Savunma Kanunu
 - b) Afet Acil Durum Yönetimi Kanunu
 - c) Türkiye Afet Müdahale Kanunu
 - d) Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun
 - e) İller Bankası Kanunu
5. Aşağıdakilerden hangisi İl Afet Müdahale Planı'nda yer alan 4 (dört) temel servisten biri değildir?
 - a) Operasyon Servisi
 - b) Lojistik ve Bakım Servisi
 - c) Acil Durum Hizmet Grupları
 - d) Finans ve İdari İşler Servisi
 - e) Bilgi Planlama Servisi

6. Türkiye’de 11 ayrı ilde bölgesel nitelikte Arama kurtarma Hizmeti veren yapı aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Müdahale Şube Müdürlüğü
 - b) AKUT
 - c) Arama ve Kurtarma Dernekleri Federasyonu
 - d) Doğal Afet Arama Kurtarma Taburu(DARK)
 - e) Afet Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri
7. Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri hangi bakanlığa aittir?
- a) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
 - b) Orman Bölge Bakanlığı
 - c) Sağlık Bakanlığı.
 - d) Kızılay
 - e) İl Emniyet Müdürlüğü
8.bir olaydan ziyade bir olayın doğurduğu sonuçtur.
Cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- a) Afet
 - b) Afet ve Acil Durum
 - c) Deprem
 - d) Kriz Masası
 - e) TAMP
9. 2006 tarihli 26326 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Yönetmeliğe göre hangi kurum görev yapmaktadırlar?
- a) İtfaiye
 - b) AFAD Ekipleri
 - c) Gönüllü Dernekler
 - d) İl Afet ve Acil Durum Müdürü
 - e) Emniyet Müdürlüğü
10. Bakanlar Kurulunun 26/8/2013 tarih ve 2013/5703 sayılı Kararı ile kabul edilmiş olan18/12/2013 tarihli ve 28855 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
Cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- a) İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu Yönetmeliği
 - b) İl İdaresi Kurulu Yönetmeliği
 - c) Afet Acil Durum yönetim Merkezi Yönetmeliği
 - d) Arama ve Kurtarma Ekipleri Yönetmeliği
 - e) Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Cevap Anahtarı

1.C, 2.B, 3.A, 4.D, 5.C, 6.E, 7.C, 8.A, 9.A, 10.E

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

T.C. Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Mevzuat El Kitabı.

http://www.eqclearinghouse.org/2011-03-11-sendai/files/2011/03/img-mg-japan-quake_124322735117.jpg

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Tulumbac%C4%B1lar>

İYİLEŞTİRME İŞLERİ MEVZUATI

İÇİNDEKİLER

- İyileştirme Çalışmalarına Genel Bakış
- 7269 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuatlara Göre Yapılacak İyileştirme Çalışmaları
 - Ön iyileştirme çalışmaları
 - Genel hayata etkililik
 - Hasar tespiti
 - Haksahipliği çalışmaları
 - Etüt proje çalışmaları
 - İnşaatlara başlanması
 - Devir temlik işlemleri
 - Diğer hususlar
- 4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Türkiye'de afet sonrası yapılan ön iyileştirme çalışmalarını öğrenebilecek,
 - Afetlerde genel hayata etkililik kavramını öğrenebilecek,
 - Hasar tespiti ve haksahipliği çalışmalarını değerlendirerek yapılacak yardımları anlayabilecek,
 - Yapılacak binaların etüt-proje çalışmalarının aşamalarını öğrenebilecek,
 - Borçlandırma şartlarını kavrayabilecek,
 - Altyapı hasarlarının giderilmesi çalışmalarını öğreneceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

AFET VE ACİL DURUM MEVZUATI Muhammet Batur TURALIOĞLU

ÜNİTE

11

GİRİŞ

Afet ve acil durumlardan hemen sonra ölenler, yaralananlar, yakınlarını kaybetmiş olanlar ve hasar görmüş kamu binaları ve özel binalar, konutlar, iş yerleri, altyapılar, yollar, köprüler, her türlü tesisler, iletişim ve haberleşme hatlarında meydana gelen vb. sorunlar normal hayatın işleyişini engeller. Ülkenin bir kısmı kriz ile karşı karşıya kalabilir. Bu durum ülkenin bütününe etkiler.

İyileştirme çalışmaları, afetin meydana gelmesinden sonra ortaya çıkan kriz durumunu gidermek, hayatın normalleştirilmesine yönelik çalışmalardır. Bu çalışmalar ön iyileştirme ve iyileştirme çalışmalarıdır. Ön iyileştirme çalışmaları kısa vadede çözümlemeler yapılarak acil ihtiyaçların giderilmesi ve hızlı müdahale refleksi ile ortaya çıkan geçici çözümlerdir. Ayrıca uzun vadeli iyileştirme çalışmalarına yönelik ön hazırlık çalışmaları da ön iyileştirme çalışmalarıdır. Uzun vadede hayatın normale dönüştürülmesi ve hatta eskisinden daha iyi hale getirilmesi için yapılan kalıcı plan, proje ve bunların inşaa ve imarı ile her türlü sosyal yardımları içeren çalışmalar ise iyileştirme çalışmalarıdır.

Türkiye’de iyileştirme çalışmaları 7269 ve 4123 sayılı kanunlar doğrultusunda yapılmaktadır. Bu ünite de iyileştirme çalışmalarının bütün aşamaları anlatılacaktır.

Acil durum ve afetlerde müdahaleden hemen sonra hayatın normale dönmesine yönelik kısa ve uzun vadeli çalışmalara iyileştirme denir.

İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA GENEL BAKIŞ

Afet sonrası, afetzedelerin ihtiyacı olan iaae, ibate; kesintiye uğrayan haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, doğalgaz gibi hayati işlevlerin en kısa sürede normale döndürülmesi çabaları ön iyileştirme çalışmalarını oluşturur. Ön iyileştirme çalışmalarının yapılması ile ilgili standartlar, Türkiye Afet Müdahale Planı’nda yer alan ön iyileştirme hizmet gruplarının operasyon planlarında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

İyileştirme, bir başka deyişle afete uğrayan toplumun yaşam koşullarını yeniden oluşturma amacıyla, olası afet risklerini azaltmak için sistemli bir özendirme gerekli düzenlemeleri yapmak için alınan kararlar ve faaliyetlerin tümüdür. Afetler ile ortaya çıkan acil durumlara ilişkin görevlerin yerine getirilmesinden sonra (müdahale çalışmaları sonrası) en önemli konu, yerel toplulukların ve bireylerin mümkün olan en kısa sürede afet öncesi yaşam koşullarına kavuşturulmasıdır. Hayatın normale dönüş süresinin mümkün olduğunca kısaltılması, iyileştirme çalışmalarının başlıca amacıdır. Afetin oluşundan hemen sonra başlayarak afetin büyüklüğü ve etki alanına bağlı olarak birkaç yıl sürebilen bütün faaliyetler iyileştirme evresinin bir parçasıdır (Gökçe ve Tetik, 2012).

İyileştirme evresinde ana hedef, afete uğramış toplulukların, haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, sosyal aktiviteler, geçici ve kalıcı iskân, çalışma ve ekonomik alandaki hayati aktivitelerinin en az düzeyde karşılanarak zaman içerisinde geliştirilerek devamını sağlamak ve sonuçta afetten etkilenen

insanlar için afet öncesinden daha güvenli ve gelişmiş bir yaşam çevresi oluşturmaktır (Şahin, 2009; Jica, 2008).

Ülkemizde iyileştirme çalışmaları 5902 Sayılı Kanunla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca yapılmaktadır. Başkanlık, iyileştirme çalışmalarını 7269 Sayılı Kanun çerçevesinde yürütür.

Türkiye’de iyileştirme çalışmaları, 5902 sayılı Yasa’nın 10. maddesiyle İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığına bağlı İyileştirme Dairesi Başkanlığına verilmiş olup bu görevler 5. ünite de anlatılmıştır. İyileştirme çalışmalarıyla ilgili uygulama mevzuatı ise 7269 Sayılı Kanun ve bu Kanun’un 33. maddesine dayandırılarak hazırlanan *Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği (06.03.2011 tarih ve 27866 sayılı Resmî Gazete)*, aynı Kanun’un 1. maddesine dayanılarak hazırlanan *Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik (21.09.1968 tarih ve 13007 sayılı Resmî Gazete)*, aynı Kanun’un 29. maddesine istinaden hazırlanan *Afet Sebebiyle Haksahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik (28.08.1968 tarih ve 12988 sayılı Resmî Gazete)*, aynı Kanun’un, 1051 sayılı Kanun’la eklenen Ek 4. maddesine dayandırılarak hazırlanan *Afet Sebebiyle Yapılan ve Yapılacak Olan Binaların Borçlandırma Bedellerinden Yapılacak İndirimler Hakkında Yönetmelik (08.09.1972 tarih ve 14153 sayılı Resmî Gazete)*, yine aynı Kanun’un 04.04.1985 tarih ve 3177 sayılı Kanun’la değiştirilen 31. maddesine dayandırılarak hazırlanan *Afetler Sebebiyle Edinilen Bina Arsa ve Arazilerden Arta Kalanların Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik (13.10.1985 tarih ve 18897 sayılı Resmî Gazete)* ile 4123 sayılı Kanun ile belirlenmiştir.

7269 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuatlara Göre Yapılacak İyileştirme Çalışmaları

7269 sayılı Kanun iki kapsamda incelenmelidir. Afet öncesi, afetin muhtemel olduğu durumlar, planlama ve zarar azaltma mevzuatının konusudur. Afet sonrası ve sonrasında, yani olmuş bir afet durumunda kanun, iyileştirme mevzuatının konusu içerisinde incelenir.

Kanunun uygulaması şu ana başlıklar altında toplanabilir:

- Ön iyileştirme çalışmaları,
- Genel hayata etkililik,
- Hasar tespiti,
- Haksahipliği çalışmaları,
- Etüt proje çalışmaları,
- İnşaatlara başlanması,
- Devir temlik işlemleri,
- Diğer hususlar.

Ön İyileştirme Çalışmaları

Afet bölgesinde mülki amirlerin yetkisi

7269 sayılı Kanun’un 6. maddesine göre, afetlerin meydana gelmesinden sonra mülki amirler, afetin sona ermesinden 15 gün sonrasına kadar geçen süre içerisinde 18-65 yaş arasındaki bütün erkeklere görev vermeye, bedeli sonradan

ödenmek üzere resmî veya özel taşıtlar ile her türlü iş makinesine el koymaya, arsa ve arazileri kullanmaya, beslenme, tedavi, giyim barınma işleri için satın alma ve kiralama yapmaya yetkilidir.

Aynı madde; “Afetzedelere yapılacak yedirme, giydirme, barındırma, onarım için afetzedelere nakdi ödemelerde bulunulması, önleme için harcama yapılması Başkanlığın muvaffakiyetine bağlıdır.” hükmüne amirdir.

Afetin oluşundan sonra afet bölgelerine **öncelikli olarak** İl Afet Müdahale Planı’nda yer alan 26 hizmet grubundan acil durum hizmet grupları hizmet vermeye başlar. Bu hizmet grupları arama kurtarma, sağlık, yangın, KBRN, enerji, haberleşme, ulaşım altyapı, güvenlik ve trafik, tahliye ve yerleştirme ile nakliye hizmet gruplarından oluşan 10 hizmet grubudur. Afet bölgesine **ikinci olarak** ön iyileştirme hizmet grupları girerler.

Afet bölgesinde ön iyileştirme çalışmaları yürüten hizmet grupları

İlk 72 saatten sonra afet bölgesine ön iyileştirme hizmet grupları müdahalede bulunur. Bu hizmet grupları ise hasar tespit, gıda tarım ve hayvancılık, altyapı, barınma, beslenme, psikososyal destek, enkaz kaldırma ve defin hizmet gruplarından oluşan 8 hizmet grubudur. Bu hizmet gruplarının çalışma şekilleri detaylı olarak 8. ünite de anlatılmıştır.

Türkiye Afet Müdahale Planında ilk 72 saatte yapılan müdahale çalışmalarından sonra 8 yerel hizmet grubu ön iyileştirme çalışmalarına başlar.

İl Afet Müdahale Planı’ndaki 26 hizmet grubundan **beslenme hizmet grubu** afetzedelere gıda dağıtmak ve sıcak yemek vermek üzere beslenme üniteleri oluştururlar. **Barınma hizmet grubu** afetten sonra konutları yıkılan veya oturulamaz durumda hasar gören aileler için önceden belirlenen geçici iskân alanlarında çadır, baraka ve konteyner kurma işlerine başlarlar. **Tahliye, yerleştirme ve planlama hizmet grubu**, afet bölgelerinden geçici iskân alanlarına veya güvenli bölgelere, afetzedelerin mümkün olan en kısa sürede taşınarak yerleştirilmesini sağlar. Bu konuda **nakliye hizmet grubu** ile birlikte çalışır. Afetzedelerin psikolojik ve sosyolojik olarak normale dönmesi amacıyla **psikososyal destek hizmet grubu**, geçici iskân alanlarında kurulan psikososyal destek ünitelerinde hizmet verirler. Ölen afetzedelerin cesetlerinin ortada kalmaması için **defin hizmet grubu** cesetlerin, önce soğuk hava depolarına taşınmasını sağlar ve önceden belirlenen defin alanlarına ölenler defnedilir. Afet bölgelerinde ölen hayvanların çevreye zarar verip bulaşıcı hastalıkların önüne geçilmesi ve afetzedelere dağıtılan gıda yardımlarının standartlarının belirlenmesi için **gıda tarım ve hayvancılık hizmet grubu** da ön iyileştirme faaliyetleri içerisinde bulunur. Afet bölgesinde hasar görmüş altyapının (su, kanalizasyon) yeniden işlevinin kazandırılması için **altyapı hizmet grubu** çalışmalar yapar.

Geçici iskân çalışmaları

Afete uğrayanların veya uğraması muhtemel olanların bulundukları yerlerde veya başka yerlerde geçici olarak barınmalarını sağlamak üzere baraka ve konutlar inşa edilebilir veya kiralama ve satın alma yapılabilir. Bu tedbirlerin kısa zamanda yerine getirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, geçici iskân tedbirlerini kendileri almak isteyen ailelere nakdi yardım yapılabilir. Geçici barınma ve nakdi

yardım miktarları ve barınaklarda oturma süreleri Başkanlıkça tespit olunur. Bu tür harcamalar ve ödemeler borçlandırmaya tabi tutulmaz (7269 sayılı Kanun'un 13. maddesi, Kanun Hükmünde Kararname 574/1).

Genel Hayata Etkililik

Olmuş bir afetten sonra afetin genel hayata etkili olup olmadığı, yapılacak yardımlar bakımından önemlidir. Genel hayata etkili olmayan afetler, münferit olaylar olup 7269 sayılı Kanun kapsamında yapılacak yardımlarla ilgili hükümler kapsamı dışında değerlendirilir. Öyleyse Afetin Genel Hayata Etkililiği ne anlama gelmektedir? Genel Hayata Etkililik ölçütleri nelerdir? 7269 sayılı Kanun'la ilgili açıklama yapmadan önce *Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik* içerisinde belirtilen genel hayata etkililik ölçütlerini bilmek gerekmektedir. 7269 sayılı Kanun'un, 1051 sayılı Kanun'la değiştirilen 1. maddesi uyarınca hazırlanan ve 21.09.1968 tarih ve 13007 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelikte, genel hayata etkililik ölçütleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. Bu ölçütler içerisinde olan her afet olayı *genel hayata etkili*, dışında kalan durumlarda da, *genel hayata etkisiz* olarak kabul edilir.

Meydana gelen bir afetten:

- 100 haneye kadar olan köylerde ve bucaklarda mevcut konutlardan en az 1/10'ununun,
- 100 haneden fazla olan köylerde ve bucaklarda en az 10 konutun,
- Nüfusu, 5 bine kadar olan ilçe ve illerde en az 20 binanın,
- Nüfusu, 5-10 bin arasında olan ilçe ve illerde en az 25 binanın,
- Nüfusu, 10-30 bin arasında olan ilçe ve illerde en az 30 binanın,
- Nüfusu, 30-50 bin arasında olan ilçe ve illerde en az 40 binanın,
- Nüfusu, 50 binden fazla olan ilçe ve illerde en az 50 binanın,

Yıkılması veya bir daha oturulamayacak veya kullanamayacak derecede ağır hasar görmesi hâlinde afet o yerin genel hayatına etkilidir.

- Nüfusu, 15 binden fazla olan il ve ilçelerin mahalle (yani muhtarlık) teşkil eden kesimlerinde en az 10 binanın yıkılması veya onarımı mümkün olmayacak derecede hasar görmesi hâlinde de afet o yerin genel hayatına etkilidir.

Ayrıca aşağıda belirtilen hâllerde durum İmar ve İskân Bakanlığınca (Bu görev 5902 sayılı Kanun ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına verilmiştir) takdir edilmek suretiyle afet genel hayata etkili sayılabilir:

- Afet sebebiyle ölü veya ağır yaralıların bulunması,
- Tarım ürünlerinin en az 1/3'ünün zarar görmüş olması,
- Büyük ve küçükbaş hayvanın telef olması,
- O yerde kışların çok şiddetli ve inşaat mevsiminin kısa süreli olması,
- O yerdeki kamu tesislerinin (yol, su elektrik, kanalizasyon vs.) kullanılamayacak veya çalışamayacak derecede hasar görmüş olması,
- Ulaşım imkânlarının çok sınırlı olması,

Bir afetten sonra kredi kullandırmak suretiyle bina yardımı yapılabilmesi için; Afetin, o yerin "Genel Hayatına Etkili" kabul edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen bina sayılarının belirlenmesinde; *alt kısmında veya başka bir bölümde ticaret yeri bulunan konutların* zarar görmesi hâlinde konut ve ticaret yerleri *ayrı ayrı sayıma tabi tutulur*.

Genel hayata etkililik oluru alınması

Afet meydana geldikten sonra afetin genel hayata etkili olduğuna dair başkanlığın uygun görüşü doğrultusunda valilik tarafından genel hayata etkililik oluru alınır.

Hasar Tespitleri

Afet bölgesindeki yerleşim yerlerine gönderilen *hasar tespit hizmet grubu* ekipleri resmî ve özel binalarda hasar tespitlerine başlar. Hasar tespit ekipleri, *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü* tarafından mühendislik (inşaat, harita, jeoloji), mimarlık ve bunların teknikerlik meslek gruplarından olmak üzere başta kendi kurumlarından ve diğer bütün resmî kurumların aynı meslek disiplinlerine mensup personellerinden oluşturulur. İlk olarak *ön hasar tespit raporları* düzenlenir. Hasar tespitlerine *öncelikli olarak resmî binalardan* başlanılır. Özel binaların hasar tespitleri ile afetzedelikler tespit edilir. Konutu, iş yeri ağır ve orta hasar gördüğü ön hasar tespit raporlarında belirlenmiş olan aileler, afetzede aile olarak kabul edilirler. Yapılan ön hasar tespit raporları her bir yerleşim yerinde mahallinde 30 gün süreyle ilan edilir. Durumuna itiraz eden ailelerin ilan edilen hasar tespit raporuna itiraz süresi, ilan edilen bu 30 günlük süredir. Yapılan itirazlar mahallinde incelenir ve *itiraz hasar tespit raporu* düzenlenir. Ön hasar tespit raporunda ve itiraz hasar tespit raporunda binaları yıkık veya ağır hasarlı kabul edilenler ile orta hasarlı olan afetzede aileler birleştirilerek *kesin hasar tespit raporu* düzenlenir. İleride yapılacak hak sahipliği çalışmaları, kesin hasar tespit raporuna göre yapılır. Kesin hasar tespit raporuna itiraz ancak mahkeme yoluyla mümkündür. Mahkemeye başvuran itiraz sahipleri için mahkeme tarafından yeniden hasar tespiti yapılmak üzere *muhakkik heyet* belirlenir. Muhakkik heyetin itirazlarını uygun kabul ettiği aileler için *muhakkik hasar tespit raporu* düzenlenir ve bu rapor, kesin hasar tespit raporuna dâhil edilir (7269 sayılı Kanun'un 13. maddesi (a) ve (b) fıkrası, 29.05.2003-4864/1 ek fıkrası ve ilgili genelgeler).

Hasar tespitleri, afet bölgesindeki yıkım derecesini göstermekle birlikte afetzedelik ve hak sahipliği çalışmalarına esas ailelerin belirlenmesini amaçlar

Hak Sahipliği Çalışmaları

Talep ve taahhüname alınması

Hasar tespiti ile afetzedelikleri kesinleşmiş olan ailelerden kendilerine inşaat kredisi verilmesini veya bina yaptırılmasını isteyenlerin, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca yapılacak yardıma ilişkin olarak *mahallî ilan tarihinden itibaren 2 ay içerisinde* İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne başvuruda bulunmaları ve taahhüname vermeleri zorunludur. Başkanlık bu süreyi 1 ay uzatmaya yetkilidir. Bu müracaat yapılırken hasar tespit raporlarında yer alan hasar oranlarına bakılmaz (7269 sayılı Kanun'un 28. maddesi).

Talep ve taahhüname, afetzedenin hak sahibi olmayı ve kendisine yapılacak bina yardımından dolayı borçlandırılmayı kabul etmesi anlamına gelen müracaattır.

Yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelere *hak sahibi olmak şartıyla* konut yaptırılır veya kredi verilir (7269 sayılı Kanun'un 29. maddesi).

Kesin hasar tespitlerinin ilanından sonra 2 aylık yasal süresi içerisinde talep ve taahhütname veren konutları yıkık veya ağır derecede hasar gören aileler hak sahibi kabul edilirler. Hastalık, askerlik, yurt dışında bulunma gibi nedenlerle süresinde talep ve taahhütname veremeyenlerin durumu Başkanlıkça takdir edilir.

Talep ve taahhütname metninde, afet yerinin il, ilçe, mahalle, köy; hak sahibinin kimliği ve adresi; afetin türü, talebin mahiyeti ve konusu; kanundan ve ilgili yönetmelikten doğan yükümlülük ve şartlarla Başkanlıkça uygulama metodu; yapı tipleri, yapı kısımları, yerleşme yeri, inşaat süresi, borçlandırma şekil ve süresi ve diğer konularda tespit edilecek şartlara ve esaslara uyulacağı belirtilir. Talep ve taahhütname bir tek metin halinde düzenlendikten sonra hak sahibi tarafından imza edilir ve ilgili mahalle muhtarınca tasdik olunur.

Talep ve taahhütname bu yönetmelikle belirlenmiş haksahibi olma niteliği kazanan kimseler veya bunların vekilleri tarafından verilir. Reşit olmayanları, temyiz ve kuvveti olmayanları veli ve vasileri temsil eder. Bir bina için birlikte hak sahibi sayılanlar, talep ve taahhütnamelerini birlikte müştereken verebilecekleri gibi ayrı ayrı da verebilirler.

Talep ve taahhütnameler ilgili mülkiye amirinin veya görevlendireceği bir memurun başkanlığında; başkanlık temsilcisi, tapu müdürlüğü temsilcisi, belediye encümeni veya köy ihtiyar heyetinden birer temsilcinin katılımıyla oluşturulacak komisyonda değerlendirilir. Komisyon talep ve taahhütnameleri en kısa zamanda inceleyip haksahipleri listesini düzenler. İnceleme sırasında hasar tespit raporu veya jeolojik etüt raporlarından da faydalanılır. Hak sahipliği listesinde adı, soyadı, T.C. kimlik numarası, doğum tarihi ve baba adları belirtilir. Komisyon incelemesi sırasında haksahibi niteliğini taşımayanlar varsa hak sahibi kabul edilmeyenler için gerekçeleriyle ayrı bir liste yapılır. Düzenlenen listeler bir tutanakla belgelendirilir ve komisyon üyelerince imzalanır. Hak sahipliği listesi ile tutanaktan birer suret başkanlığa gönderilir. Hak sahibi olmadıkları anlaşılanlara durum yazılı olarak tebliğ edilir. Tebligattan itibaren 15 gün içerisinde ilgililer itiraz edebilir ve itirazlar komisyonca incelenerek karara bağlanır.

28.08.1968 tarih ve 12988 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan afet sebebiyle hak sahibi olanların tespiti hakkında yönetmelik ile hak sahipliği çalışmalarında uyulacak kurallar açıklanmıştır. 7269 sayılı Kanun'un 29 ve 30. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde:

Kimler hak sahibi olamaz?

- Kendilerine ait olmayan arsa veya arazi üzerine inşaat ruhsatı almaksızın bina inşa eden yapı sahipleri ile yer kayması, bu baskını, kaya düşmesi ve benzeri sebeplerle imar planında yapı yapılması sakıncalı olarak belirlenen

Afetten dolayı binası ağır veya orta hasarlı olmayanlar, mülkiyet belgesi olmayanlar, yasal süresinde T.T. vermeyenler, borçlandırma yapmayanlar hak sahibi kabul edilmezler.

yerlerde ruhsatsız olarak yapılan yapıların sahipleri haksahibi olarak kabul edilmez.

- Kendisine veya eşine ait o yerde aynı cins müstakil hasarsız başka bir binası veya dairesi olan ailelere bina ve inşaat kredisi verilemez. Dolayısıyla hak sahibi olmuş ise hak sahipliği iptal edilir.
- Yıkık olduğu veya ağır, orta ve az derecede hasar gördüğü belirlenen binalardan mülkiyeti tüzel kişilere ait olanlara yardım yapılmaz.
- Afet ilan edilen bölgede kendisine veya eşine ait müstakil hasarsız başka bir iş yeri bulunanlar, bu yardımdan faydalanamazlar.
- Zorunlu deprem sigortası kapsamındaki binalar için, bu Kanun'dan ve ilgili diğer mevzuattan doğan devletin konut kredisi açma ve bina yaptıрма yükümlülükleri, zorunlu deprem sigortası yaptırılmamış olmasının tespit edilmesiyle birlikte ortadan kalkar (7269/29. maddeye eklenen, 6305 sayılı Torba Kanun'un 16. maddesiyle eklenen fıkra).
- Haksahibi ebeveyni ile birlikte oturan evli kişilerin bulunması hâlinde sadece ebeveyne ait olmak üzere konut yardımı yapılır. Yani aynı evde oturan çocuklar ayrıca haksahibi kabul edilmez.
- Birden fazla konutu zarar görenler ikinci bir konuttan ayrıca hak sahibi olamazlar.
- Afetzedelik ve buna ilişkin hak sahipliği 3. şahıslara devrolunamaz. Afetten zarar gören bir taşınmaz malı, afetten sonra satış veya başka şekillerle devralan 3. şahıslar da hak sahibi niteliğini kazanamazlar.
- Kiracı ve misafir durumda olanlar, bu niteliklerinden dolayı hak sahibi olamazlar.
- Yasal süresi içerisinde talep ve taahhütname vermeyenler hak sahipliği komisyonunda değerlendirilmeyeceği için sonradan itiraz etseler dahi itirazları kabul edilmeyecek ve haksahibi olamayacaklardır.

Hak sahipliği ile ilgili hususlar

Afet Sebebiyle Haksahibi Olanların Tespiti Hakkında Yönetmelik'in 2. maddesinde *haksahibi deyimi*, afetzedelerin yıkılan veya ağır hasar gören binalarla olan mülkiyet ilişkilerini ve yeniden yapılacak binalardan veya verilecek inşaat kredisinden yararlanabilme durumlarını ifade eder.

Yönetmelikte hak sahipliğine yönelik ölçütler şu şekilde sıralanmıştır:

- Afet nedeniyle kendilerine ait bulunan konutları yıkılan, yanan veya oturulamayacak durumda hasar gören afetzede aileler,
- Kendilerine ait konutları muhtemel bir afete maruz bölgede bulunan aileler,
- Afet gören yerlerin bitişiğinde veya yakınında, üzerinde bina yaptırılmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilip imar planına dâhil edilen veya bu konutları için kıymet belgesi verilen aileler, hak sahibi kabul edilirler ve bu ailelere yeniden konut yapılır veya konut kredisi verilir.

Afet olan bölgede konutu yıkık veya ağır derecede hasar gören veya afet riskinden dolayı yasaklanmış bölgede konutu olan aileler hak sahibi kabul edilirler.

Ayrıca hak sahibi olabilmek için:

- Ebeveynine ait başka bir konutta, ebeveyninden ayrı olarak oturmakta olan evli kişilerden her biri, ayrı ayrı olmak üzere hak sahibi sayılırlar (7269 sayılı Kanun'un 30. maddesi).
- Afet sebebiyle iştirak veya müşterek mülk hâlindeki konutları muhtemel bir afete maruz bulunanlara,
- Afet gören yerlerin bitişiğinde veya yakınında, üzerinde bina yaptırılmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilip imar planına dâhil edilen kısımlar içindeki iştirak veya müşterek mülkiyet hâlindeki konutları istimlak edilen, bu konutları için kıymet belgesi verilenlere, yine aynı şekilde hisseli şekilde olmak üzere sadece 1 konut yapılırsa veya 1 konut için kredi verilir.
- Birden fazla konutu zarar görenler veya görmesi muhtemel olanlar, sadece bir konut için hak sahibi olurlar.
- Afet sebebiyle dükkân, fırın gibi iş yerleri yıkılan, yanan veya kullanılamayacak derecede ağır hasar gören kimseler hak sahibi sayılabilir, bu kimselere yine aynı özellikte iş yeri yapmaları için inşaat kredisi verilebilir (Başkanlık bu uygulamayı kırsal yerlerdeki ahırların birer iş yeri özelliğinde olduğunu kabul ederek ahırlar için de uygulamaktadır.).

Haksahipliği miras hukukuna tabidir, hasar tespitinde ağır hasarlı konutun başkasına satışıyla hak sahipliği geçmez. Yapılacak yardımlardan, DASK kapsamında yapılan yardım miktarı indirilmez.

Diğer hususlar:

- İş yerinden hak sahibi olup da hak sahipliğini konut için değiştirmek isteyenler ile konuttan hak sahibi olup da hak sahipliğini işyerine değiştirmek isteyenlerin tebdili mümkün değildir.
- Afetzedelik ve buna ilişkin hak sahipliği 3. şahıslara devrolunamaz. Hak sahibi olarak edinilen konut veya iş yeri borcu ödenip tapusu alınmadan 3. şahıslara devredilemez, 3. şahıslar da hak sahibi niteliğini kazanamazlar.
- Konut ve iş yeri birlikte zarar görmesi durumunda, bir kimse hem konuttan hem de iş yerinden ayrı ayrı hak sahibi olabilir.
- Ölen bir afetzede veya haksahibinin hakları mirasçılara geçer. Mirasçılar birden fazla ise kendilerine veya eşlerine ait konutu olup olmadığına bakılmaksızın hak sahibi sayılırlar. Mirasçılar birlikte borçlandırılır, ancak mirasçılar isterse bu haklarından feragat ederler.
- Hasarlı bina veya iş yeri sigortalı ise yapılacak yardımdan sigorta tutarı indirilmez (7269/29. maddeye eklenen, 4864 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle eklenen fıkra).

Afetten dolayı hak sahibi olan kimselerin, kendisine yapılacak bina yardımları sebebiyle devlete karşı zorunlu olduğu mali yükümlülükler borçlanmayı ifade eder.

Borçlandırma

- 7269 sayılı Kanun'un 40. maddesi, Değişik 3177/1 maddesine göre arsa olarak dağıtılan ve üzerinde bina inşa edilen taşınmaz mallar, hak sahiplerine borçlandırma senetleri imza ettirmek suretiyle verilir. Başkanlıkça o yerde borçlandırmanın ilanı tarihinden itibaren başkanlıkça kabul edilebilir, mazereti dışında 2 ay içerisinde borçlandırmalarını yapmayanlar ile borçlanma yaptığı halde binayı başkanlıkça, mahallinde

yaptırılacak duyurudan itibaren 45 gün içerisinde teslim almayanların hak sahipliği kendiliğinden sona erer.

- Konut ve konut inşası ve sair yardımlar için yapılacak borçlandırmalar faizsizdir. Dükkân ve fırın gibi yerler için yapılacak borçlandırmalar ise yıllık % 4 faize tabidir.
- Borçluların hesaplarına tahakkuk ettirilecek faizler, banka ve sigorta işlemleri vergisinden muaftır.
- Borçlandırma bedelleri, konut, konut inşası, arsa ve sair yardımlarda en az 20 ve en çok 30; dükkân ve fırın gibi yerler için yapılan yardımlarda ise, en az 5 ve en çok 15 yılda ve eşit taksitler hâlinde tahsil edilerek fon hesabına yatırılır.
- İlk taksit, ihaleli ve emanet işlerinde inşaatların bitirilip hak sahiplerine teslimi tarihinden itibaren iki yıl sonra, evini yapana yardım yönteminde ve orta hasarlı konut ve iş yerlerinin onarımında ise son kredi diliminin hak sahibine ödendiği tarihten itibaren iki yıl sonra başlar.
- Vadesinde ödenmeyen taksitlere dair borç, gecikilen her gün için yıllık % 5 gecikme faizi ile tahsil olunur. Vadesinden önce iki yıllık taksitten az olmamak kaydı ile mevcut borcu defaten ödeyen hak sahibinin borcu % 20 indirimine tâbi tutulur.
- Evini yapana yardım yöntemi ile konut veya iş yerinin yapımı için yatırım programında yılı, ödeneği ayrılan hak sahiplerinden, 29. maddeye göre yürürlüğe konulan yönetmelikte belirtilen mücbir sebeplerin dışında mazereti olmadan iki yıl içinde konut veya iş yerlerinin inşaatına başlamayanlar ile mücbir sebep kapsamında mazereti bulunanlardan mücbir sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren 45 gün içinde inşaatına başlamayanların veya ayrılan ödeneğinin bir kısmını kullandıktan sonra inşaatına devam etmeyen hak sahiplerinin, konutlarının veya iş yerlerinin yapımı yatırım programından çıkarılır ve hak sahipliği kendiliğinden sona erer.
- Yılı ödeneği ayrılan hak sahiplerinden kendilerine açılan kredinin bir kısmını kullanıp inşaatın geri kalan kısmını kendi imkânları ile projesine uygun olmak kaydıyla fen ve sanat kurallarına uygun olarak tamamlayan hak sahiplerinden, açılan kredinin;
 - a) % 20'sine kadarını kullanmış olanların kredileri defaten faizsiz olarak,
 - b) %20'lik dilimden fazlasını kullanmış olanların kredileri ilk iki yılı ödemesiz, konutlar için 15 yılda faizsiz, iş yerleri için yedi yılda ve yıllık % 4 faizli olarak yıllık eşit taksitler hâlinde, tahsil edilir. Vadesinde ödenmeyen taksitlerden geçen günler için yıllık % 5 gecikme faizi tahsil olunur.
- Yılı ödeneği ayrılmasına rağmen mücbir sebep bulunmadığı hâlde iki yıl içinde inşaatına devam etmeyen hak sahiplerinden, açılan kredinin;
 - a) % 35'ine kadarını kullanmış olanların kredileri defaten ve yıllık % 5 faizli olarak,
 - b) % 35'lik dilimden fazlasını kullanmış olanların kredileri beş yılda ve yıllık % 5 faizli olarak yıllık eşit taksitler hâlinde, tahsil edilir.

Mazeretsiz borcunu 3 yıl üst üste ödemeyenlerin, konutuna 2 yıl içerisinde başlamayanların hak sahiplikleri kendiliğinden sonra erer.

Vadesinde ödenmeyen taksit miktarları için tebligat tarihinden itibaren tahsil tarihine kadar geçen günler için 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'daki temerrüt faizi oranları uygulanır.

- Üst üste 3 yıl taksitini ödemeyenlerin borçları peşin alınır, borcun tamamı ödenmeden taşınmaz malların başkalarına satılması hâlinde de borcun tamamı tahsil edilir. Bu hükmün uygulanmasında maliyet bedelinden yapılan indirimler tekrar borca eklenmek suretiyle hesaba katılır.
- İnşaatın devamı sırasında veya bitiminden itibaren bir yıl içinde, genel hayata etkili olsun olmasın, ikinci bir afetle binanın zarar görmesi hâlinde borçlandırma miktarından zarar oranında indirim yapılır. Afettede isterse, borçlandırma hükümleri dairesinde, Başkanlıkça tespit olunacak miktarda yeniden inşaat yardımı yapılabilir.
- Bu Kanun'a ve afetle ilgili hüküm taşıyan diğer kanunlara göre, ayrı tarihlerde iki defa hak sahibi olarak konut yardımı gören veya görecek olanlardan, genel hayata etkili üçüncü bir afetten konutları oturulamayacak derecede zarar gören hak sahiplerinin ödeme güçlerini kaybetmeleri hâlinde, başkanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile önceki borç bakiyeleri terkin olunabilir.
- 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu'nun 16. maddesinde; "Zorunlu deprem sigortası kapsamındaki binalar için, bu Kanun'dan ve diğer ilgili mevzuattan doğan devletin konut kredisi açma ve bina yaptırmaya yükümlülükleri, zorunlu deprem sigortası yaptırılmamış olmasının tespit edilmesiyle birlikte ortadan kalkar. 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu'na tabi olan kamu binalarıyla köy yerleşim yerlerindeki binalar ile 634 sayılı Kanun kapsamında olduğu hâlde tamamı ikamet dışı amaçlarla kullanılan konutların zorunlu deprem sigortasına tabi olmadıkları yine 6305 sayılı Kanunun 10. maddesi ile belirtilmiştir.

Etüt – Proje Çalışmaları

Yeni yerleşim yeri seçilmesi

Hasar tespitleri ve hak sahipliği çalışmalarının tamamlanmasından sonra kendisine konut veya iş yeri yapılacak hak sahiplerine konut ve iş yeri yapılmak üzere uygun taşınmazlar üzerinde yer seçimi yapılır. Afetin türü deprem veya yangın olması durumunda hasar gören, yıkılan veya yanan binaların bulunduğu taşınmazlarda zemin problemleri bulunmaması durumunda ve alanda başka afet riskleri olmadığı durumlarda afetzedelerin taşınmazları üzerine yer seçimi yapılır. Yer seçimi yapılırken yapılacak yapının alanının, bina cephelerinin yaklaşım mesafelerinin 3194 sayılı İmar Kanunu'nda belirtilen ölçütlere uygun olması şartı da ayrıca aranır. Eğer afet bölgesi içerisinde heyelan, su baskını, kaya düşmesi ve çığ gibi muhtemel afet problemleri var ise veya muhtemel afet nedeniyle afete maruz bölge kararı alınan bir alan mevcut ise bu alanda kalan konut veya iş yerlerinin bulunduğu taşınmazlara yer seçimi yapılması teknik bakımdan uygun

olmaz. Böyle durumlarda yeni yerleşim yeri, afet bölgesi dışında kalan bölgelerde belirlenir.

7269 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle; Genel hayata etkili afetlerden önce veya sonra kesin lüzum üzerine meskûn bir topluluğun bir kısmının veya tamamının kaldırılarak başka mahallere toplu olarak veyahut dağıtılarak yerleştirilmesi İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Çevre ve Şehircilik, Orman ve Su İşleri, Sağlık, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kültür ve Turizm Bakanlıkları temsilcilerinden kurulacak bir komite tarafından incelendikten sonra Bakanlar Kurulu Kararı ile Başkanlık tarafından yaptırılır. Ancak bu toplu nakiller aynı belediye ve köy sınırları içinde ise Bakanlar Kurulu kararına lüzum kalmaksızın İçişleri Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Başkanlıkça müştereken yapılır.

03.05.2013 tarih ve 3003 sayılı Başkanlık tarafından hazırlanan yer seçimi genelgesinde yeni yerleşim yerinin belirlenmesinde:

- Afet tehlikesinde olmayan bir yerleşim,
- Afete uğrayan birey veya toplulukların afet öncesi sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarının büyük ölçüde değişikliğe uğratılmadan devamının sağlanması,
- Sağlıklı ve güvenli çevrenin hukuksal çerçevede (imar mevzuatına uygunluk, mülkiyet sorunu olmayan vb.) gerçekleştirilmesi,

temel ilkelerine uyulmalıdır.

Yer seçimi çalışmasında ilkeli, sorunsuz çalışmayı ve olumlu sonuç almayı sağlaması açısından işleyiş şu şekilde olmalıdır:

- Afete uğrayan yerleşim biriminin afet geçmişinin incelenmesi,
- Afete uğrayan yerleşim biriminin jeolojik özellikleri yönünden literatür araştırması yapılması,
- Afete uğrayan yerleşim biriminin bağlı bulunduğu kaymakam, belediye başkanı, muhtarın görüş ve değerlendirmelerinin alınması,
- Hak sahiplerinin görüş ve değerlendirmelerinin alınması,
- Yer seçimi yapılacak alanlara ilişkin kadastral bilgilerin edinilmesi; varsa imar planlarının elde edilmesi; bedelsiz temin edilecek alanların varlığının ve bilgilerinin ilgili kurumlardan (tapu müdürlükleri, mal müdürlükleri, belediyeler) alınması,
- Yeni yerleşim yeri olarak düşünülen alanın bulunduğu yerleşim biriminin jeolojik ve afetsellik yönüyle (gerek görülüyorsa, ayrıntılı çalışmalarla) büro ve arazi çalışmalarıyla incelenip değerlendirilmesi,
- Afetzedelerin mülkiyetindeki yerler ile bedelsiz edinilecek yerlerin mahallinde incelenip değerlendirilmesi,
- Seçilecek alan ile ilgili yer seçimi komisyon üyelerinin görüşlerinin alınması; gerekli teknik ve idari sınırlama, uyarı ve gerekliliklere göre yer seçiminin yeniden gözden geçirilmesi,
- Protokolün yürürlüğe girebilmesi için onay işlemlerinin yapılması,

Yer seçimi; bina yapılacak yerin, jeolojik, haritacılık, şehir plancılığı, inşaat bakımından incelenmesi, imar, mera, orman, kadastro, maliye mevzuatları bakımından komisyonca değerlendirilmesidir.

Yer seçimi yapılırken seçilen alanın mülkiyeti bakımından aşağıdaki sıranın takip edilmesi gerekmektedir:

- Afetzedenin hak sahibi olduğu konutunun veya iş yerinin bulunduğu arsa ve araziler (deprem ve yangın afetinde),
- Hak sahibine ait başka arsa ve araziler,
- Bedelsiz temin edilebilecek arsa ve araziler (Hazine, köy tüzel kişiliği, belediye, 2B arazileri, mera vb.),
- Bedelsiz temin edilebilecek arsa bulunamaması hâlinde durum komisyonca rapor edilmesi şartıyla kamulaştırma yoluyla edinilecek arsa ve araziler.

Düzenlenen yer seçimi protokolleri Başkanlığa gönderilir. Eğer seçilen yer afetzedelerin hasar görmüş binalarının bulunduğu yerleşim yeri sınırları içerisindeyse protokol Başkanlık tarafından onaylanır. Seçilen yerin afet gören yerin dışında ilçe merkezi veya il merkezi olması durumunda protokol Bakanlar Kuruluna gönderilir ve Bakanlar Kurulu kararıyla onay yapılır.

Tahsis

Hazine, belediye, özel idare veya diğer kamu arazilerin tahsisi

Seçilen yeni yerleşim yerinin yer seçimi protokolü onaylandıktan sonra taşınmaz eğer maliye hazinesine, belediyeye veya il özel idaresine ait ise ilgili mahallin Millî Emlak Müdürlüğüne, belediyesine veya il özel idaresine tahsis yapılması için İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünce talepte bulunulur. Talep doğrultusunda ilgili kurumca, alanın tapusunun tahsisi için Tapu Sicil Müdürlüğüne yazı yazılır ve tapuya tahsis şerhi konulur. 7269 sayılı Kanun'un 21. maddesine göre edinilen bu tür arsalar Başkanlık adına bedelsiz olarak verilir.

Meraların tahsisi

Seçilen yerin mera vasfındaki arazilerden olması hâlinde, 1. maddede öngörülen afetlerle ilgili olarak yeni yerleşim alanları sağlanması amacıyla mera vasfı taşıyan yerlerin tahsis amacı, 4342 sayılı Mera Kanunu hükümlerine göre değiştirilerek, Hazine adına arsa olarak tescil ettirilir. Bu arsalar, tescil tarihi itibarıyla öngörülen amaçla kullanılmak üzere Başkanlığa tahsis edilmiş sayılır. Ek Madde 9 – (Ek: 15/10/1999 - KHK - 581/1 md.; Değişik: 27/5/2004-5178/7 md.).

Orman arazisinden çıkarılacak arazilerin tahsisi

Orman Bakanlığınca, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan orman sınırları dışına çıkarılmış ve çıkarılacak alanlar, genel hayatı etkileyen doğal afet yerlerinde afete maruz kalan kamu kurum ve kuruluşları ile diğer afetzedelerin iskânlarını temin için Başkanlığa devredilebilir. Devredilen bu yerler üzerinde 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre hak sahibi statüsünde kişiler bulunması hâlinde bu hak sahiplerine ait yerler Başkanlıkça kamulaştırılabilir. (Ek Madde 9 – Değişik birinci fıkra : 23/3/2000 - KHK - 598/1 md.)

Seçilen yerin devletin hüküm ve tasarrufu altındaki çeşitli kurumlara ait arazilerden olması halinde Başkanlık adına ücretsiz tahsisi yapılır.

Orman arazilerinin tahsisi

6831 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre ilk defa yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemlere ilişkin sürelerde de üçüncü fıkra hükümleri uygulanır. 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrası hükümlerine göre, devlet ormanları, kamu yararı gözetilerek afet bölgesinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile doğal afete maruz kalan afetzedelerin iskânının temini için Başkanlığa 49 yıl süre ile bedelsiz olarak tahsis edilebilir (Ek : 23/3/2000 - KHK - 598/1 md.).

Genel hayatı etkileyen afete maruz yerlerde afetzedelerin iskânı için İçişleri Bakanlığıca görevlendirilen bir kurum veya kuruluşun veya Başkanlığın teklifi üzerine Orman Bakanlığınca belirlenen alanlarda, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22. maddesinin kadastro yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz (Ek : 23/3/2000 - KHK - 598/1 md.).

Kamulaştırma yoluyla edinilecek arazilerin tahsisi

Afet sahaları içinde ve dışında yeniden kurulacak iskân yerleri (şehir, kasaba, köy) ile mevcut iskân sahalarına yapılacak eklemeler için, yukarıdaki hükümler dairesinde arazi temini mümkün olmayan hâllerde (normal gelişme alanlarına öncelik verilmek şartıyla) arazi ve bina satın alınabileceği gibi, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ve kamulaştırma mevzuatı dâhilinde, kamulaştırma da yapılabilir.

Bu maddeye göre sağlanan taşınmaz mallar Başkanlığın isteği üzerine, ayrıca ferağ şartı aranmaksızın Hazine adına resen tescil olunur.

Yeni yerleşim yerinin hâlihazır haritasının yapılması

Yer seçimi protokolü onaylandıktan sonra seçilen alan toplu alan ise ve daha öncesinden hâlihazır haritası mevcut değilse, alanın hâlihazır haritası yapılır/yaptırılır. Hâlihazır harita, alandaki topoğrafik durum ile birlikte mevcut olan tesis, yol, köprü gibi yapıların işlendiği 1/1.000 veya 1/5.000 ölçeğindeki haritalardır. Çizilen hâlihazır harita kurum içi imzaların tamamlanmasının ardından 3194 sayılı Kanun'un ilgili maddesine göre onaylanır. Büyükşehir belediyesi olan illerde onay ilgili mahallî belediyenin görüşü doğrultusunda büyükşehir belediyesince, diğer illerde ise mücavir alan dâhilinde olanlar ilgili mahallî belediyece, mücavir alan dışında ise *il özel idaresi* tarafından onaylanır.

Yeni yerleşim yerinin jeolojik – jeoteknik etüdünün yaptırılması

Seçilen yerin jeolojik – jeoteknik etüt işi özel firmalarca yapılır. Jeolojik ve jeoteknik etüt raporlarını hazırlama ve onay esasları 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından 28.09.2011 tarih ve 102732 sayılı Genelgesi ile belirlenmiştir. Hazırlanan jeolojik – jeoteknik etüt raporu İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğünce onaylanır.

Jeolojik- jeoteknik etüt, seçilen alanın jeolojisini, depremselliğini, yeraltı suyu durumunu, zemin özelliklerini ve afetselliğini inceleyip onaylı halihazır haritaya işlendiği rapordur.

Yeni yerleşim yerinin imar planının yaptırılması

Alanın jeolojik ve jeoteknik etüdünün yapılarak raporun İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından onaylanmasından sonra raporda belirtilen yerleşim yerine uygunluk önerileri doğrultusunda seçilen alanın imar planı hazırlanır. İmar planı hazırlamadan önce 3194 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatlar uyarınca 11 kurumdan seçilen alanda imar planı yapılması hakkında uygun görüş alınır.

İmar planları, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca, mücavir alan dâhilinde belediye meclislerince, mücavir alan dışında ise il genel meclislerince onaylanır. 3194 sayılı Kanun'un 9. maddesine istinaden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının resen onanma yetkisi de bulunmaktadır.

Yeni yerleşim yerinin parselasyonu ve tescili

7269 sayılı Kanun'un 22. maddesine göre; 17 ve 21. maddeler gereğince sağlanan taşınmaz mallar, birleştirildikten sonra onanmış imar ve istikamet planlarına göre parsellere ayrılır. Bu suretle meydana gelen parseller adı geçen bakanlığın isteği üzerine ilgili tapu dairesince tescil olunur.

Parsellerin haksahiplerine dağıtılması

Seçilen toplu alanda konut yapacak vatandaşlara imar parselasyon planına istinaden tescil edilen arsalar noter kurası çekilerek verilir. Tapuda tescil, hak sahipleri üzerine şerh konulmak suretiyle yapılır. Bu arsaların bedelleri Başkanlıkça tespit edilir (7269 sayılı Kanun'un 23. maddesi).

İnşaatlara Başlanılması

Etüt proje çalışmalarının tamamlanmasından sonra haksahiplerine yapılacak konut ve diğer yapı yardımlarına ait ödenekler o yılın inşaat sezonu başlamadan Başkanlıkça yatırım programına alınır. İnşaatlara başlanılmadan önce ilgili mahallin belediyesinden veya özel idareden inşaat ruhsatı alınır. Çok katlı binalarda hak sahiplerinin kat mülkiyetine geçmesi sağlanır. Evini Yapana Yardım (EYY) yöntemiyle yapılacak konutlar için il afet ve acil durum müdürlükleri hak sahiplerine veya hak sahibi yasal vekillerine yer teslimi yaparlar. Yapılacak binanın projesi Başkanlıkça belirlenen tip projeler olabileceği gibi, hak sahibinin aynı ödenek miktarını aşmayacak şekilde hazırlayacakları ve Başkanlıkça uygun görülüp onaylanan projeler de olabilir.

Evini Yapana Yardım (EYY) yöntemiyle bina yapanlara ödenekler temel, su basmanı, tabliye, çatı-sıva ve diğer bina içi işlere göre dilimler halinde aktarılır. İlk ödeme dilimin tamamlanmasından sonra, diğer ödeme dilimleri de her bir dilimin inşaat imalatlarının tamamlanmasından sonra yapılır. Konutun bittiği son dilimin ödenmesinden sonra haksahiplerine konut teslim tutanakları düzenlenerek konutları teslim edilir.

Hak sahipliği ve etüt-proje çalışmaları tamamlanmadan, afet konutu veya işyeri inşaatlarına başlanılamaz.

Devir Temlik İşlemleri

Borcunun tamamını ödeyen, varsa kat mülkiyeti durumu kat mülkiyeti belgesi alan, haksahipleri Tapu Müdürlüklerinden kendisine yapılan binanın tapusunu devralabilir.

Hak sahipleri, borçlandırma ile belirlenen borçlarını ödeyip banka dekontlarıyla il afet ve acil durum müdürlüklerine müracaat ederek tapularının devrini isterler. İl afet ve acil durum müdürlüğü hak sahibinin Ziraat Bankasından getirdiği borcunun kalmadığına dair dekont veya yazıya istinaden binanın bulunduğu mahallin tapu müdürlüklerine tapu devir işlemlerinin yapılmasını ve parselde bulunan şerhin kaldırılmasını isteyen yazı yazar. Bir bina içerisinde bulunan hak sahipleri kat mülkiyetli tapu alabilmek için binadaki bağımsız bölümler için çizdirdikleri mimari projeleri belediyesine veya il özel idaresine onaylatırlar. Belediyesinden veya il özel idaresinden iskân ruhsatı alırlar. Hak sahibi, tapu sicil müdürlüğünde tapu ile ilgili harçları ödeyerek tapuyu kendi üzerine devralır.

Hazır konut kredisi kullandırma veya konut tahsis

Başkanlık tarafından Toplu Konut İdaresi Başkanlığına, bu Kanun veya afetlere ilişkin hükümler taşıyan diğer kanunlara göre hak sahibi olan ailelere verilmek üzere konut yaptırılabilir ya da TOKİ Başkanlığın yaptığı veya yapacağı konutlar satın alınabilir.

Söz konusu işlerin karşılığı, Başkanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden Toplu Konut İdaresine kaynak aktarmak suretiyle sağlanır. (Ek Madde 12- Ek: 31/5/2006 – 5511/2 md.).

Diğer Hususlar

Afet bölgesindeki tehlikeli binalar

Resmî ve özel binaların hasar tespit çalışmaları tamamlandıktan sonra hasar gördüğü için tehlike arz eden binalar derhal boşalttırılır ve bu binalarla ilgili mülki amire ayrı bir rapor verilir (İl Müdahale Planında Enkaz Kaldırma hizmet grubu bu tür tehlike arz eden binaları tespit eder ve İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezine rapor verir). Binaların yıkılması için mal sahiplerine 3 gün süre verilir ve 3 gün içerisinde binaların yıktırılması sağlanır. Hasar görmüş fakat ıslahı mümkün olan binaların (orta hasarlı binalar) fen kurullarının göstereceği şartlara göre tamiri yapılıncaya kadar kullanılmasına izin verilmez. Bu binalar 1 yıl içerisinde onarım görmediği takdirde yıkılır (7269 sayılı Kanun'un 13. maddesi, Kanun Hükmünde Kararname 574/1).

7269 sayılı Kanun'un 24. maddesine göre, Bu Kanun'da yazılı afetler sebebiyle kullanılamayacak hâle gelmiş olan binalar, arsa hükmünde olup kıymet takdirine ithal edilmeyen enkaz ve malzeme mal sahibine aittir.

Hak sahiplerinin muafiyetleri

7269 sayılı Kanun'un uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu - kadastro işlemleri, yeniden inşa edilecek veya onarılacaklarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu kanundan faydalananların

verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Tapu işlemleri sırasında 27.7.1967 gün ve 930 sayılı Kanun'un tasarruf bonusu tevdiatı ile ilgili hükümleri uygulanmaz.

4123 SAYILI TABİİ AFET NEDENİYLE MEYDANA GELEN HASAR VE TAHRİBATA İLİŞKİN HİZMETLERİN YÜRÜTÜLMESİNE DAİR KANUN

Bu Kanun'un amacı, tabii afete maruz kalan yörelerde normal hayatın devamını sağlayacak hizmetlerin yürütülmesi, hasar ve tahribatın giderilmesi ile 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanun'a göre kurulmuş fonlardan yapılacak yardıma ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Afet sonrası mülkiyet durumuna bakılmaksızın vatandaşın gördüğü zarar nedeniyle yapılan kira ve nakdi yardımının miktarı Başkanlık tarafından belirlenir.

Onarımı mümkün görülen ve birden fazla bağımsız bölümü olan hasarlı yapılarda, 7269 sayılı Kanun hükümlerine göre, onarım yardımından yararlanmak için kat malikleri sayı ve arsa payı çoğunluğu ile borçlanma sözleşmelerini yapmaları hâlinde, borçlanma sözleşmesi yapmayan veya bu imkâna sahip olmayan diğer kat maliklerinin herhangi bir karar almaya gerek kalmadan Kat Mülkiyeti Kanunu gereğince yapının ortak yerlerinde yapılacak onarım giderlerine arsa payları oranında iştirakini sağlattırmaya, bunlardan tahsilat yapmaya ve yaptırmaya, Başkanlık yetkilidir. 7269 sayılı Kanun ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'na dayanılarak kredi verilen inşaatı tamamlanmış veya devam etmekte olan konutlardan hasar görenlerin Toplu Konut İdaresine veya bankalara olan borçlarının ertelenmesi veya silinmesine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Türkiye Afet Müdahale Planı'nda yer alan ve Kızılayın ana çözüm ortağı olduğu *beslenme hizmet grubu* yiyecek, içecek maddelerini afet bölgelerine intikal ettirir. Başkanlık, AFAD Lojistik Depolarından afet bölgelerine çadır sevkiyatı yaptırır.

Bu Kanun kapsamına giren yörelerde tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve engelli hâle gelenlere Gelir Vergisi Kanunu'nun engellilik indirimine ilişkin 31. maddesinde belirtilen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek miktarda yardım yapılabilir. Ödemeler İçişleri Bakanlığı'na yapılır.

Bu Kanun kapsamına giren yörelerde fiilen oturdukları konutları veya fiilen kullandıkları işyerleri tabii afet nedeniyle hasar görenlere 7269 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapılacak hasar tespitlerine göre, yapılacak yardımın miktar, usul ve esasları Bakanlar Kurulunca belirlenir. Ödemeler zarar görenlerin malik veya kiracı durumunda olup olmadıklarına bakılmaksızın hak sahipliği dışında karşılıksız olarak İçişleri Bakanlığı'na yapılır.

Tabii afete maruz kalan yörelerdeki belediyeler ile özel idarelere, maruz kaldıkları hasar ve tahribatları gidermek amacıyla, 7269 sayılı Kanun'un 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanun'la değişik 33. maddesi çerçevesinde özel hesaplarda

toplanan kaynaklardan yardım yapılabilir. Bu yardımların miktarı, hasar ve tahribat oranları dikkate alınarak Maliye Bakanının uygun görüşü üzerine, Başkanlıkça tespit edilir.

Afetten alt yapısı zarar gören belediyelerin hasarlarının giderilmesi için Başkanlığın belirlediği miktarda yardım yapılır, borçları Bakanlar Kuruluyla ertelenir veya affedilir.

Bu Kanun kapsamına giren belediyelerin İller Bankasına olan yatırım borçları, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşü ve Başkanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde ertelenir veya terkin edilir. Bu belediyelerin İller Bankası yıllık yatırım programında bulunmayan yatırımları Başkanlığın teklifi üzerine yıllık yatırım programına derhal alınır. Bu fıkra hükümlerinin yürütülmesi için gereken ödenekler Maliye Bakanlığınca İller Bankasına bir ay içinde aktarılır.

Bu Kanun kapsamına giren yörelerde faaliyette bulunan esnaf ve sanatkârlar, serbest meslek mensupları ile sanayici ve ticaret erbabına Türkiye Halk Bankasınca, çiftçilere T.C. Ziraat Bankasınca; Hazine Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek oran ve belirlenecek esas ve usullere göre kredi verilir. Bu kredilerin kullanılmasından dolayı doğacak zararlar Hazinece karşılanır.

Tabii afet nedeniyle hasar gören:

- İskân ruhsatı alınmış binalara ait afet tarihinden önce resmî şekilde düzenlenmiş satış vaadi senedine veya noterlikçe düzenlenmiş satış senedine sahip olanlara,
- Fiilen oturulmasına rağmen iskân ruhsatı alınmamış konut sahipleri ile konut kooperatiflerinin üyelerine yalnız bir kooperatif ve tek bir üyelik için,
- Ahır ve samanlık sahiplerine,
- İş yeri sahiplerine,

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'da belirtilen borçlanma ve kredilendirme usulleri çerçevesinde hak sahipliği tanınır.

Tabii afet nedeniyle ödenen veya ödenecek sigorta tazminatları, devletçe ödenen yardımlardan düşülmez.

Tabii afete maruz bölgelerde yapılacak işlerle ilgili olarak tomruk, kereste, demir ve çimento gibi yapı malzemesi tahsisleri, ilgili bakanlığın talebi üzerine kurumlarca öncelik ve ivedilikle sağlanır.

Özet

- Türkiye'de doğal afetlerden hemen sonra yapılan iyileştirme çalışmaları 5902 sayılı Yasa'ya göre merkezde İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı, İyileştirme Dairesi Başkanlığının, taşrada ise İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerinin görevidir.
- Ön iyileştirme çalışmalarının amacı, afetzedelerin ihtiyacı olan iaşe, ibade; kesintiye uğrayan haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, doğalgaz gibi hayati işlevlerin en kısa sürede normale döndürülmesidir.
- İyileştirme mevzuatı uygulamaları çoğunlukla 7269 sayılı Kanun ve buna dayanarak hazırlanan yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ayrıca 4123 sayılı Kanun ile uygulamada görülen eksiklikler giderilmiştir.
- İyileştirme çalışmaları ise yine ön iyileştirme çalışmalarının bir parçası olan geçici iskân ile başlar. Afetzedelerin yıkılan konutlarının hasar tespitleri yapılarak afetzedelik niteliği kazananlar belirlenir. Afettede olanlardan yasal süre içerisinde müracaat edenler haksahibi kabul edilirler ve yapılacak yardımlara karşılık borçlandırılırlar. Borçlanan kişilerin yapacakları veya yaptıracakları binaların yerlerine yönelik etüt proje çalışmaları tamamlanır ve inşaatlara başlanır. İnşaatlar tamamlandıktan sonra hak sahiplerine kura ile binaları teslim edilir. Borçlarını ödeyen hak sahiplerine binaların devir temlik işlemleri yapılarak tapuları verilir.
- 4123 sayılı Kanun ile afetten altyapısı zarar gören belediyelerin İller Bankasına olan borçları ertelenebilir ve altyapı zararları Başkanlıkça karşılanır. Aynı Kanun'la yakınları ölen afetzedelere de Başkanlığın uygun görmesiyle maddi yardımlar yapılabilir. Geçici iskân çalışmaları kapsamında AFAD lojistik depolarından çadır yardımı yapılır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi iyileştirmenin amaçları arasında değildir?
 - a) Afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması
 - b) Hayatın normale döndürülmesi
 - c) Afetlere hazırlık yapılması
 - d) Afetzedelere konut, işyeri vb. yardım yapılması
 - e) Altyapı hasarlarının giderilmesi
2. 7269 sayılı Afetler Kanunu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
 - a) İyileştirme çalışmalarına yöneliktir.
 - b) Afetzedelere yapılacak yardımların esaslarından bahseder.
 - c) Hak sahipliği ve borçlandırma çalışmalarını içerir.
 - d) Türkiye Afet Müdahale Planı'ndaki ön iyileştirme hizmet grupları, bu kanuna dayanılarak oluşturulmuştur.
 - e) İyileştirme Dairesi Başkanlığının görevlerini belirlemiştir.
3. 1966 Hınıs – Varto Depremi'nden sonra Hınıs İlçesi Göller Mahallesinden Ahmet Şahinli adlı vatandaş için hak sahipliği çalışmaları yapılmış ve hak sahibi kabul edilmemiştir.
Ahmet Şahinli'nin haksahibi kabul edilmemesinin sebebi aşağıdakilerden hangisi olamaz?
 - a) Hasar tespit raporunda konutun az hasarlı olması
 - b) Aynı yerde hasarlı ikinci konutunun bulunması
 - c) Talep ve taahhünameyi 3 ay sonra vermiş olması
 - d) Konutunun mera arazisi içerisinde yapılmış olması
 - e) Borçlandırma sözleşmesini imzalamamış olması

- i. I. Hâlihazır ve imar Planının onayı
 - ii. II. Kura çekimlerinin yapılmış olması
 - iii. III. Mera tahsisinin tamamlanması
 - iv. IV. Yer seçimi raporunun onayı
4. 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi kabul edilenlerin toplu (mera) alanda konut inşaatına başlayabilmesi için yukarıdaki aşamaların doğru sırayla verilmiş şekli hangisidir?
- a) IV-I-III-II
 - b) I-IV-III-II
 - c) II-IV-I-III
 - d) IV-III-I-II
 - e) III-IV-I-II
5. Hasar tespitleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- a) Hasar tespitlerine öncelikli olarak resmî binalardan başlanılır.
 - b) Ön hasar tespit raporu ile afetzedelikler tespit edilir.
 - c) Kesin hasar tespit raporları, ön hasar tespit raporlarından önce yapılır.
 - d) Ön hasar tespit raporuna 2 ay içerisinde itiraz edilebilir.
 - e) Muhakkik hasar tespit raporunda tespit edilen ağır ve orta hasarlar kesin hasar tespit raporuna eklenemez.
6. Etüt Proje Çalışmalarıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a) Hazırlanan imar planları, büyükşehir belediyesi olan illerde belediyesince, olmayan illerde ise il özel idaresi tarafından onaylanır.
 - b) Yer seçimi protokolü 7269 Sayılı Kanun'un 16. maddesine göre Başkanlıkça onaylanır.
 - c) Hâlihazır harita, büyükşehir belediyesi olan illerde belediyesince, olmayan illerde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünce onaylanır.
 - d) Mera tahsisi, 4342 sayılı Mera Kanununa göre Tarım İl Müdürlüğü, Mera Komisyonunca incelenerek yapılır.
 - e) Seçilen toplu alanlarda jeolojik – jeoteknik etüt raporu hazırlanır ve rapor İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğünce onaylanır.

7. Kütahya Simav’da meydana gelen depremde hazırlanan hasar tespit raporunda Simav İlçe Merkezindeki 4 katlı bir binanın Ali Sezer adlı vatandaş adına tapusunun olduğu belirtilmiştir. Binada oturan ve Ali Sezer’in çocukları olan Fatih Sezer, Hasan Sezer, Cevdet Sezer ve Fadime Keseroğlu hak sahibi olmak için müracaat etmişlerdir. Cevdet Sezer babasıyla oturan bekâr tek çocuktur.

Bu durumla ilgili hak sahipliği çalışmalarında hangisi yanlıştır?

- a) Fatih Sezer evli olduğu için tek konut için hak sahibi olmuştur.
- b) Cevdet Sezer evli olmadığı için hak sahibi kabul edilmemiştir.
- c) Binada kat mülkiyeti durumuna bakılmaksızın evli çocuklar oturdukları konuttan hak sahibi olmuşlardır.
- d) Fadime Keseroğlu, Ali Sezer ile aynı soyadı taşımadığı için hak sahibi kabul edilmemiştir.
- e) Ali Sezer’in binası, Doğal Afet Sigortaları Kanunu (DASK) kapsamında olduğu hâlde hak sahipliği çalışması yapılmıştır.

8. Türkiye’de iyileştirme çalışmaları, hangi kurum tarafından yürütülür?

- a) Büyükşehir ve diğer il belediyeleri
- b) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- c) İçişleri Bakanlığı Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
- d) Türkiye Kızılay Derneği Başkanlığı
- e) İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

9. Aşağıdakilerden hangisi devir temlik işlemlerinin yapılabilmesi için tamamlanması gereken işlemlerden biri değildir?

- a) Kat mülkiyetine geçilmiş olması
- b) Borcunun ödendiğine dair Ziraat Bankasından dekont alması
- c) Belediyesinden inşaat ruhsatı almış olması
- d) Konut seviyesinin en az %75’inin tamamlanması
- e) Tapu dairesine tapu harcını yatırması

10.4123 sayılı Kanun kapsamında afetten dolayı altyapısı hasar gören belediyeler aşağıdaki yardımların hangisinden yararlanamazlar?

- a) İller Bankasına olan borçlarının ertelenmesi
- b) Belediyeye ait hizmet binalarının ve diğer binaların yıkılması durumunda Başkanlıktan ödenek yardımı yapılması
- c) İller Bankası yatırım programında olmayan işlerinin yatırım programına alınması
- d) Tabi afetler nedeniyle toplayamadıkları emlak vergisi, vergi, harç ve diğer gelirler karşılığında yardım yapılması
- e) Altyapı hasarlarının giderilmesine yönelik para yardımı alması

Cevap Anahtarı

1.C, 2.E, 3.B, 4.D, 5.A, 6.C, 7.D, 8.E, 9.D, 10.B

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

JICA, (2008). Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, 353 s., Ankara.

Oktay, G., Tetik, Ç., (2012). Teoride ve Pratikte Afet Sonrası İyileştirme Çalışmaları Kitabı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayınları, 2012, Ankara.

Şahin, N., (2009). Afet Yönetimi ve Acil Yardım Planları, TMMOB İzmir Kent Sempozyumu

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı resmi web sitesi, İyileştirme Dairesi Başkanlığı'nın görevleri, <https://www.afad.gov.tr/tr/23978/Gorevler>

AFETLERDE YAPILACAK İŞLERİN UYGULAMA YÖNETMELİKLERİ

İÇİNDEKİLER

- Yönetmelikler
 - Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği
 - Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği
 - Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği
 - KBRN Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği
 - Afetlerin Genel Hayatı Etkinliğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik
 - Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Yönetmeliğin dayanağını öğrenebilecek,
 - Uygulama yönetmelikleri hakkında bilgi sahibi olabilecek,
 - Yönetmeliğin kurumsallaşmadaki önemi kavrayabilecek,
 - Yönetmeliğin uygulamadaki gücünü öğrenebilecek,
 - Yönetmeliğin uygulanmamasının sonuçlarını görebileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

AFET VE ACİL DURUM MEVZUATI Yusuf BOZDAĞ

ÜNİTE
12

GİRİŞ

Yönetmelikler, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkardıkları yazılı hukuk kurallarıdır. Anayasa'nın 124. maddesinde; "Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler." hükmü yer almaktadır.

Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanacağı kanunla belirtilir.

Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanacağı kanunla belirtilir. Bu kanun, *24 Mayıs 1984 tarih ve 3011 sayılı Resmî Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun*'dur. Bu kanuna göre, Cumhurbaşkanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin iş birliğine, yetki ve görev alanlarına ait hükümleri düzenleyen; kamu personeline ait genel hükümleri kapsayan ve kamuyu ilgilendiren diğer yönetmelikler Resmî Gazete'de yayımlanır.

Buna karşılık, *millî güvenlik ile ilgili olan ve gizlilik derecesi taşıyan yönetmelikler yayımlanmazlar*. Bir yönetmeliğin yayımlanıp yayımlanmaması gerektiğine yönelik nihai kararı verecek olan *Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü* dür.

Yönetmeliklerin ilgililere uygulanabilmesi için, bu yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanması gerekir. Danıştaya göre, yayımlanması gerektiği hâlde Resmî Gazete'de yayımlanmamış bir yönetmeliğin yürürlüğe girdiği kabul edilemez.

3011 sayılı Kanun yerel idareler tarafından çıkartılacak olan yönetmeliklerin de o yerde çıkan bir gazetede ilan edilmelerini öngörmüştür. Resmî Gazete'de veya mahallî bir gazetede yayımlanan yönetmelikler, ilgilere duyurulmadıkça veya onlara tebliğ edilmedikçe uygulanamaz, haklarını azaltamaz, yükümlülüklerini çoğaltamazlar.

Resmî Gazete'de yayımlanması gereken yönetmelikler, yayımlandıkları tarihte; başka surette ilgilere duyurulması gereken yönetmelikler ise, duyurulduğu tarihte yürürlüğe girer.

Yönetmelikler, kamu işleyişine, idari düzenlemelere ilişkin veya yapılacak işlerin uygulamalarına yönelik olarak çıkarılabilir.

YÖNETMELİKLER

Bu ünite de işlenecek yönetmelikler idari ve uygulama yönetmelikleri olarak aşağıdaki tabloda verilmiş, akabinde detaylı olarak açıklanmıştır.

Tablo 12.1. Afet ve acil durumlarda uygulanacak yönetmelikler.

YÖNETMELİKLER	
İDARİ YÖNETMELİKLER	UYGULAMA YÖNETMELİKLERİ
Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği	Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği
	Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği
	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği
	Afetlerin Genel Hayatı Etkinliğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik
	Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği

19.02.2011 tarih ve 27851 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmeliğin amacı; yurt içinde ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlara ulusal ve yerel düzeyde müdahalenin ve buna ilişkin hazırlık faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesine yönelik, Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi ile illerdeki afet ve acil durum yönetim merkezlerinin kuruluşu, görev ve sorumlulukları ile bunlar arasındaki koordinasyon ve iş birliğine ilişkin esasları belirlemektir.

Yurt içinde ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili olarak, hazırlık ve müdahale faaliyetlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, afet ve acil durum yönetimi merkezleri ile sivil toplum kuruluşları arasında, Bakan adına koordinasyon ve iş birliği sağlamak amacıyla Başkanlık personelinde oluşan ve yirmi dört saat esasına göre çalışan AFAD bünyesinde Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi kurulur.

Merkezin idari işleri ile sekretarya hizmetleri, AFAD Başkanlık Müdahale Daire Başkanlığınca yürütülür. Bu merkezin görevleri;

- Afet ve acil durum yönetim merkezleri arasındaki koordinasyon ve iş birliğini sağlamak,
- Ulusal ve uluslararası insani yardım ve müdahale faaliyetlerini koordine etmek,
- Yürütülen faaliyetler ve sonuçlar ile ilgili olarak kamuoyunu doğru bilgilendirmede gerekli tedbirleri almak,
- Afet ve acil durumlarda can ve mal kurtarma, sağlık, iye, ibate, güvenlik, mal ve çevre koruma, sosyal ve psikolojik destek ve benzeri hizmetlerin verilmesine yönelik çalışmalardır.

Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi’nin idari işleri ile sekretarya işleri AFAD Başkanlık Müdahale Daire Başkanlığınca yürütülür.

Afet ve acil durum hizmetlerini yürütmek üzere, bakanlıklarda müsteşar veya yetkilendirilecekleri yardımcılarının, illerde valinin, kurulması valilerce gerekli görülen ilçelerde ise kaymakamın başkanlığında ilçe afet ve acil durum yönetim merkezi kurulur. Yönetim merkezlerini, ilgili kurum ve kuruluşlarda kurmaya bakanlar yetkilidir.

Afet ve acil durum yönetim merkezlerini, ilgili kurum ve kuruluşlarda kurmaya bakanlar yetkilidir.

Afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin haberleşme, erken uyarı ve bilgi sistemleri ile her türlü araç, gereç, teknik donanım ve personel ihtiyaçları kurumların en üst yöneticileri ile valiler ve kaymakamlar tarafından karşılanır. İl ve ilçe afet ve acil durum yönetim merkezleri yeterli sayıda personeli ile yirmi dört saat esasına göre çalışmalarını yürütür. Diğer afet ve acil durum yönetim merkezleri ise üst yöneticilerinin talimatı veya Başkanın talebi üzerine faaliyete geçer ve aynı usule göre faaliyetlerini sona erdirir.

Bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kuruluşlarda kurulan afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin idaresinden ve faal hâlde bulundurulmasından sorumlu, asgari daire başkanı düzeyinde en az iki yetkilinin ismi ve her an ulaşılabilir güncel iletişim bilgileri Başkanlığa bildirilir.

İl Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezlerinin görevleri şunlardır;

- Olayın meydana geldiği bölgede en hızlı şekilde tarama yapmak ve olayın büyüklüğü, etkilenen alan ve nüfus gibi bilgileri içeren ilk değerlendirmeleri Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezine ivedi olarak bildirmek,
- Olay bölgesine sağlık, arama ve kurtarma ile ilk yardım ekiplerinin sorunsuz ve süratli bir şekilde ulaşabilmesi için trafik, emniyet ve çevre güvenliği tedbirlerini almak,
- Olay bölgesinde yapılan tespitler, ölü ve yaralı sayıları, hasar durumları ve acil ihtiyaçlar gibi bilgileri ve bunlara ilişkin gelişmeleri Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezine ivedilikle bildirmek,
- Bakanlık veya bağlı ya da ilgili kurum afet ve acil durum yönetimi merkezlerince; görev ve sorumluluk alanlarına ilişkin olaylarda, sorunların çözülmesi ve ihtiyaçların karşılanmasına yönelik çalışmaları öncelikle kurum imkânları ile yürütmek, imkânları aşan ihtiyaçları Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezine bildirmek,
- İlin imkân ve kapasitesini aşan olaylarda, ihtiyaç duyulan ekip, ekipman ve benzeri yardım malzemelerin; cinsi, miktarı ve nitelikleri açık olarak belirtmek suretiyle, Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezinden talep etmek.

Başkan, bu yönetmelikle ilgili yetkilerini AFAD Başkanlığının bağlı olduğu Bakan aracılığı ile kullanabilir.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi Yönetmeliği'ne bütün olarak bakıldığında;

- Ulusal ve yerel düzeyde afete müdahalede, afete hazırlık faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik merkez ve taşradaki 24 saat esasına göre tanzim edilerek hizmet verildiği,

- Afet süresince *afet ve acil durum yönetim merkezleri* nin koordinasyonunda, yetki kargaşası yaşanmadığı,
- Bütüncül olarak sosyal ve psikolojik bütün ihtiyaçların dikkate alınarak yönetildiği,
- Yapılan çalışmaların kamuoyuna aktarımında doğru bilgilendirmenin yapılacağı ve benzeri çalışmalar ile birlikte afet ve acil durum yönetim merkezinin kuruluş ve hareket planını ortaya koyduğu

yazılı hukuk kuralları olduğu görülür.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

18/12/2013 tarih ve 28255 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmeliğin amacı; afet ve acil durumlara müdahalede ihtiyaç duyulan tüm güç ve kaynakları ulusal ve yerel düzeyde planlamak, bu güç ve kaynakların olay bölgesine hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasını sağlamak, müdahale hizmetlerini ve bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortaklarının ve yerel düzeyde sorumlu birimlerin görev ve sorumlulukları ile planlama esaslarını belirlemektir.

Afet ve acil durum hâllerinde, arama kurtarma, tıbbi ilk yardım ve tedavi, defin, salgın hastalıkları önleme, yiyecek, içecek ve giyecek temini, acil barındırma, ısıtma, aydınlatma, acil hizmet ve ihtiyaçların karşılanması ve bu konularda yapılacak her türlü iş, işlem, tahsis, kiralama, satın alma, hibe, kamulaştırma ve benzeri faaliyetlerin yerine getirilmesi afetın meydana gelmesi ile başlayıp, afetin sona ermesinden itibaren on beş gün devam eden ve gerektiğinde Başkanlıkça uzatılabilen acil yardımlar ile bununla ilgili harcamalar yapılmaktadır.

Bu çalışmalar kapsamında afet ve acil durum haberinin duyurulması, afetin zararını tespit noktasında ön değerlendirme, haberleşme, güvenlik ve trafik, arama-kurtarma, tahliye, yangın söndürme, altyapı, ulaşım altyapısı, enerji, sağlık, defin, barınma, beslenme, enkaz kaldırma, hasar ve zarar tespit, ayni ve nakdi bağış yönetimi, uluslararası destek ve işbirliği, satın alma, kiralama, gıda, tarım ve hayvancılık, tehlikeli maddelerle ilgili arındırma faaliyetleri psikososyal destek gibi çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.

Konularla ilgili afet ve acil durum yönetim merkezlerinin 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem ve haberleşme sistemleri ile donatılmış olması önemlidir.

Olay bölgesine, önceden planlanmış olan destek illerin sevk edilmesi, afetin neden olduğu ikincil afetlerden yangın, heyelan, baraj yıkılması, patlama, KBRN olayları gibi afetlerde de can ve mal kurtarma, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin verilmesi, bozulan hayat şartlarının normalleştirilmesine yönelik iyileştirme çalışmaları, halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu-kurtarıcı tedbir ve faaliyetlerin yapılması müdahalenin temelini oluşturur.

**Afet ve Acil Durum
Müdahale Hizmetleri
Yönetmeliği**
kapsamında, kurumlara
verilmiş olan görevlerle
ilgili olarak gerektiğinde
diğer kurum ve
kuruluşları
görevlendirmeye vali ve
kaymakamlar yetkilidir.

Uygulama Yönetmelikleri

Bu yönetmeliğin diğer bir amacı; afet ve acil durumlara müdahalede daha önceden yapılmış olan plan dâhilinde kurumsal sorumlulukların en etkin şekilde uygulanmasının yapılmasıdır.

Bu yönetmelik kapsamında kurumlara verilmiş olan görevlerle ilgili olarak gerektiğinde diğer kurum ve kuruluşları görevlendirmeye vali ve kaymakamlar yetkilidir.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'ne bütün olarak bakıldığında;

- Ulusal ve yerel düzeyde afet ve acil duruma müdahalede ihtiyaç duyulan tüm güç ve kaynakların olay bölgesine intikalinin sağlanması,
- Afet öncesi organize olmuş yerel düzeyde ana ve destek çözüm ortaklarının müdahale planlarının afet esnasındaki sorumlulukla yerine getirilmesi,
- Afet ve acil durum hâllerinde, yerel düzeyde ana ve destek çözüm ortaklarının organize bir şekilde afete müdahale etmesi ve afetin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasında yapılacak her türlü iş, işlem, tahsis, kiralama, satın alma, hibe, kamulaştırma ve benzeri faaliyetlerin yerine getirilmesi,
- Afetin olumsuz etkilerinin sona ermesinden ve genel hayatın normalleşmesine kadar bütüncül çalışmaların planlanması

için yürürlüğe giren hukuk kuralları olduğu görülür.

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği

06.03.2011 tarih ve 27866 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmeliğin konusu; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idarelerin afet ve acil durum faaliyetleri kapsamında özel hesaplardan yapılacak mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, afet ve acil durum mahallinde ve işlerinde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler ile diğer giderler ve bunlara ilişkin iş ve işlemlerdir.

Afet ve Acil Durum Harcamalar Yönetmeliği'nde; "Başkanlık bütçesinde tefrik edilen afet ve acil durum faaliyetleri ödeneği, bütçeye gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak kullanılır." hükmü amirdir.

Başkanlıkça uygun görülen hâllerde, özel hesaba aktarılan bu tutarlardan kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idareler tarafından açılacak özel hesaplara da aktarma yapılabilir. Kanunun belirlediği amaçlar doğrultusunda kullanılan *sarf belgeleri Sayıştay denetimine uygun* saklanır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idareler, özel hesaplardan mali yıl içerisinde yapılan harcamalar, gerçekleştirilen faaliyetler ve mali yıl sonu itibarıyla hesap bilgileri, *bir sonraki yılın ocak ayı sonuna kadar* Başkanlığa bildirilmelidir.

Özel hesapta kalan tutarlar, bir sonraki yıl hesaplarına devredilir. Başkanlık özel hesabından kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idarelerin özel hesaplarına aktarılan tutarlardan kullanım amacı gerçekleştirildikten sonra kalan tutarlar ile

Harcamalar, Başkanlığın özel hesabından Başkanlık bünyesinde oluşturulacak bir komisyon tarafından gerçekleştirilir.

kullanım amacı kalmadığı Başkanlıkça değerlendirilen tutarlar, Başkanlık özel hesabına iade edilir ve bu konuda Başkanlığa bilgi verilir.

Harcamalar, Başkanlığın özel hesabından ve Başkanlık bünyesinde oluşturulacak bir komisyon tarafından gerçekleştirilir. Harcama öncesinde, harcamanın konusunu gösterir *Başkan onayı* alınır. Komisyon biri başkan olmak üzere en az üç kişiden oluşur. Özel hesaptan yapılan harcamalar konusunda komisyon, Başkana karşı sorumludur.

Özel hesaptan karşılanabilecek harcamalar;

- Afet ve acil durum zararını önleme, gerekli tedbirleri araştırma, keşif, etüt ve proje işleri, kiralama, taşıma, yıktırma, enkaz kaldırma ve geçici iskân,
- Afet ve acil yardım hizmetlerinin planlanmasına ilişkin olarak ilgili kuruluşlarla iş birliği amacıyla yapılacak müşterek çalışma,
- Sivil savunma mükelleflerine ödenecek gündelik ücret ve tazminatlar ile 7269 sayılı Kanun'un 12. maddesine göre verilecek tazminat ve ikramiye,
- Afet ve acil durum faaliyetleri kapsamındaki hizmetlerde geçici olarak görevlendirilecek personelin 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun hükümlerine göre ödenecek avans ve yolluklar,
- Afet mahallinde kısa süreli çalıştırılanlara, afet sebebiyle yeniden inşa edilecek ve onarılacak yapılarla bunlara ait yol, su, elektrik ve kanalizasyon tesisleri,
- Kadastro, harita ve imar planı yapımı, imar uygulamaları, tapuya tescil işleri ve her türlü kamulaştırmalar,
- Afet durumunda ortaya çıkacak her türlü taşıma, çadır, baraka ve benzeri geçici barınma araçları ile yapı malzemesi,
- Her türlü makine, motorlu taşıt, araç, gereç, alet edevatın alınması, kiralınması ve ithali, işletme, bakım ve akaryakıt, sigorta ile büro malzemeleri,
- Acil yardım kurtarma hizmetleri için kullanılacak depoların kiralınması, inşası ve bunlara ilişkin kamulaştırma,
- Geçici ölçüm istasyonların kurulması ve işletilmesi,
- Afet hâlinde görevli tüm personel ile hizmetinden faydalananlara verilecek her türlü giyim eşyası ile koruyucu güvenlik malzemeleri,
- Afetzedeler ile hizmetinden faydalananların beslenme, barınma, ısıtma, aydınlatma ve haberleşme giderleri,
- Genel sağlık statüsünde bulunmayanların sağlık sigortalarına ilişkin esas ve usuller çerçevesinde karşılanacak sağlık hizmetleri,
- KBRN tehlikelerine karşı alınacak tedbirler ve yapılacak faaliyetler, ilaç, aşı, serum, anti-serum, kan ve kan ürünleri ile ortez, protez gibi uygulama esnasında hastaya göre belirlenebilen ve hastaya özgü tıbbi sarf malzemeler, test ve tetkik sarf malzemeleri alımı,
- Ülkelerinde yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye sınırlarına gelen veya sınırlardan geçen yabancı nüfusunun artması sonucu bir ilde kamu hizmetinin yürütülmesinde güçlük çekilmesi hâlinde hizmetlerin

Özel hesaplardan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir.

yürütülmesini sağlamak amacıyla ilgili belediyelere yapılan ödeme ve mevzuatın imkân verdiği diğer yardım ve giderlere yapılan harcamalardır.

Afet ve acil durum hâlleri dışında özel hesaplardan harcama yapılamaz. Özel hesaplardan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine *tabi değildir*.

Başkanlık, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, Türkiye Kızılay Derneği ve konu ile ilgili diğer sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir. Bu konuda yapılacak ihalelerde, saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, ihtiyaçların uygun şartlarda ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması sağlanır.

Afet ve acil durum hâllerinde, ihtiyaç duyulan mal ve hizmetler protokol yapılmak suretiyle kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği ile akredite edilmiş sivil toplum örgütlerinden sağlanır.

Afet ve acil durum sebebiyle geçici olarak afet ve acil durum hizmetlerinde kullanılmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerden temin olunan her türlü motorlu araç gereç, alet ve edevatın bu hizmetlerde kullanımı sırasındaki akaryakıt ve onarım masrafları özel hesaplardan ödenebilir. Bu akaryakıt ve onarım masraflarının afet sırasında yapıldığının afet mahallinin mülki amirinin yazılı onayı ile gidere ilişkin fatura veya benzeri kanıtlayıcı belgelerin ödeme evrakının eklenmesi gerekir. Bu araç ve gereçlere ilişkin vergi, resim, harç ve diğer masraflar ilgili idareden karşılanır.

**Afet ve Acil Durum
Harcamaları
Yönetmeliği**

kapsamında, depremde evi hasar görenler için evini yapana yardım metodu ile uzun vadeli kredi verilmektedir.

Afet ve acil durum hizmetlerinin yerine getirilmesini teminen yapılacak araştırma, eğitim, afet etüdü, hasar tespiti, hak sahipliği, harita, imar planı, imar uygulaması, kamulaştırma, kadastro, tapuya tescil kontrolörlük ve her türlü afet ve acil durum hizmetleri için afet ve acil durum mahallinde geçici olarak görevlendirilecek personele acil ihtiyaçlarını karşılamak ve mahsubu özel hesaplardan yapılmak üzere geçici görev yolluğu, avans verilir. Avans almadan afet ve acil durum mahalline hareket eden personelin avansını bulunduğu yerde almasını sağlayacak işlemler *ilk beş iş gününde* tamamlanır.

Bu yönetmelik kapsamında, depremde evi hasar görenler için *Evini Yapana Yardım* metodu ile uzun vadeli kredi verilmektedir. Bu kredinin borçlandırmada geri dönüşü küçük taksitlerle ödenmektedir. 7269 sayılı Kanun'un 40. maddesi gereğince afetzedelerin borçlandırılması ve ilgili mevzuata göre borçların tahsil edilmesi nedeniyle yapılacak hizmetler için *ilgili banka ile Başkanlık arasında protokol* yapılır.

Uydu haberleşme, telgraf ve telefon merkezleri ile kara, deniz ve hava yolu işletmeleri, askerî muhabere teşkilleri ve benzeri haberleşme araçlarına sahip her türlü teşkilat, acil yardım süresi içinde afete ilişkin ihbar veya yardım talepleri ve bununla ilgili direktifler ile afetin seyrinin bildirilmesi için yapılacak telgraf, telefon, telsiz, faks, elektronik posta haberleşmelerini öncelikle ve ücretsiz olarak ulaştırma mecburiyeti bulunmaktadır.

Afet ve acil durumlar sırasında her türlü kurtarma, barındırma, yardım, söndürme, sevk ve tevzii işlerinde çalışanlardan yaralanan sakatlanan veya hastalananlar en yakın sağlık hizmet sunucusuna sevk edilir. Sağlık hizmet sunucuları, bu kişileri hemen kabul ve tedavi etmekle yükümlüdür. Sağlık hizmet giderleri 5510 sayılı Kanun kapsamında *Sosyal Güvenlik Kurumu* tarafından karşılanır.

5510 sayılı Kanun kapsamında, genel sağlık sigortası veya bakmakla yükümlü olduğu kişi statüsünde bulunmayanların sağlık hizmeti gideri ise sağlık sigortasına ilişkin esas ve usuller çerçevesinde 7269 sayılı Kanun kapsamında karşılanmaktadır.

Bütün bu harcamalar Sayıştay denetimine tabidir. Başkanlık özel hesabı, kamu kurum ve kuruluşları ile mahallî idarelerin özel hesapları, iç denetim birimlerince de ayrıca denetlenir.

Başkanlık özel hesabı kullanılmak suretiyle yapılan işlemlerin kamuoyunca takip edilmesini temin etmek üzere bir sonraki yılın Ocak ayı sonuna kadar Başkanlık tarafından rapor hazırlanarak Başkanlığın kurumsal internet sitesinden yayımlanır.

Afet ve Acil Durum Harcama Yönetmeliği'ne bütün olarak bakıldığında;

- Afet nedeniyle yapılacak tüm harcamaların Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın bütçesine tefrik edilen ödenğin özel hesaba aktararak kullanılması gerektiğini,
- Sarf belgelerinin Sayıştay denetimine uygun saklanacağını,
- Yapılan harcamaların organizasyonlu bir şekilde yerine getirilmesi gerektiğini

açıklayan yürürlükteki hukuki kurallar olduğu görülür.

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

03.05.2012 tarih ve 28281 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmelik; yurt içinde veya dışında meydana gelip Türkiye'yi etkileyebilecek olan kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı halkın sağlığının ve çevrenin korunması, can ve mal kaybının en aza indirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla ilgili bakanlık, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile sivil asker iş birliği çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin tehlike öncesi, tehlike sırası ve sonrasına ilişkin görev ve sorumluluklarını belirlemektedir.

KBRN tehdit ve tehlikelerine karşı önlemler ve yapılacak hizmetleri yürütmekle görevli bakanlık, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler ve askerî birlikler ile sivil toplum kuruluşları ve gönüllüleri, tehlike öncesinde ve tehlike sonrasında acil müdahale ve iyileştirme faaliyetlerine ilişkin iş birliği, koordinasyon ve karşılıklı yardımlaşma esaslarına dikkat edilerek hizmetler yürütülür.

KBRN: Kimyasal,
Biyolojik, Radyoaktif,
Nükleer.

KBRN ile ilgili Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görev ve sorumlulukları;

- KBRN tehlikelerine karşı alınacak önlemler ve yapılacak çalışmaları ilgili kurum ve kuruluşlarla koordine eder.
- Tehdit veya tehlikenin ülke geneline veya birden fazla ilin bulunduğu bölgeyi etkilemesi durumunda, ilgili afet ve acil durum yönetimi merkezleri ile Genelkurmay Başkanlığı, bakanlıklar, kamu kurum ve özel kurum ve kuruluşlar, valilikler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlar, gerekli hâllerde bölgeye ilgili kurumlardan veya Başkanlıktan bölge koordinatörü görevlendirir.
- Genelkurmay Başkanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Dışişleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Orman ve Su İşleri, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı ve Valilikler ile koordineli olarak *Ulusal KBRN Risk Analizinin* yapılmasını takip ve koordine eder.
- KBRN ekipman ve diğer malzemelerinin teknik özelliklerini, ilgili kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda belirler; teknolojik gelişmeleri takip eder ve talepte bulunan kurumlara bilgi desteği sağlar.
- Tehlike haberlerinin ilgili valiliklere ve halka duyurulması için gerekli olan Haber alma ve Yayma, ikaz ve alarm sistemi ile KBRN ikaz ve rapor verme sistemlerini kurar ve faal hâlde bulundurur.
- Sanayi ve nüfusun yoğun olduğu yerler ile stratejik önemi bulunan bölge ve şehirlerde, belirlenecek alanlarda radyasyon doz ve şiddetini ölçen, kimyasal kirlenmeyi tespit eden sensor, erken uyarı ve alarm sistem veya cihazlarının kurulması ve bu cihazlardan alınacak tehlike haberlerinin afet ve acil durum merkezlerine iletilmesi hususunda ilgili bakanlıklar, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile valilikler arasında koordinasyonu sağlar.
- KBRN tehdit tehlikelerine yönelik Başkanlığa doğrudan yapılabilecek ihbar ve bildirimlerin değerlendirilmesi ve müdahalede bulunması için ilgili valiliklere direktif verir.
- Rüzgâr altında tehlike sınırları içinde kalabilecek bölgelerin gerektiğinde boşaltılması veya tahliye edilmesi iş ve işlemlerini koordine eder
- KBRN konuları ile ilgili genel ve özel kurslar düzenler, sertifikalı eğitici eğitimleri verilmesini sağlar.
- KBRN teçhizat ve donanımın yerli imkânlarla üretilmesi amacıyla, ihtiyaç sahibi kurumlar ile araştırma, geliştirme ve üretim yapan kurum ve kuruluşlar arasında gerekli iş birliği koordinasyonu sağlar.

KBRN ile ilgili Genel Kurmay Başkanlığının görev ve sorumlulukları;

- KBRN maddelerinin tespiti, kurtarma, numune alma ve arındırma faaliyetlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak, askerî makamlardan yardım talebinde bulunulması durumunda, askerî KBRN ekiplerinin olay yeri koordinatörünün belirleyeceği bölgede görevlendirilmesini sağlar.
- KBRN risk analizlerinin çıkarılması hususunda askerî makamlardan talep edilen bilgilerin verilmesini sağlar.

Tehlike haberlerinin halka duyurulması için gerekli olan haber alma ve yayma, ikaz ve alarm sistemleri kurmak ve faal halde tutmak AFAD Başkanlığının görev ve sorumlulukları arasındadır.

- KBRN silah ve maddeleri veya bu nitelikteki tehlikeli atıklarla yapılabilecek kaçakçılık, terör ve sabotaj eylemlerine ilişkin duyur, ihbar ve istihbari bilgilerin Başkanlığa ve ilgili valiliğe bildirilmesini sağlar.
- Türk Silahlı Kuvvetleri KBRN Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı ile Başkanlık arasında KBRN konuları ile ilgili eğitici personelin yetiştirilmesi ve bilgi değişimi hususlarında, karşılıklı yardım ve iş birliğinin geliştirilmesini sağlar.

KBRN ile ilgili Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığının görev ve sorumlulukları;

- Nükleer ve radyolojik risk analizleri için talep edilen bilgi, belge ve verilerin valiliklere verilmesini sağlamaktır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait radyasyon ölçüm cihazlarının kalibrasyon işlemlerini ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ücretsiz yaparlar.
- Tehdit veya tehlike durumunda, ölçüm ekip ve cihazlarını bölgeye sevk ederler.
- İlgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak, tehlike bölgesindeki nükleer ve radyolojik madde ve kaynaklardan ve kolluk kuvvetlerince delil olarak nitelendirilen radyolojik maddelerden numune alınması, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı laboratuvarlarında analiz edilmesini ve olay bölgesindeki sahipsiz kaynakların müdahale ekipleri tarafından kontrol altına alınmasını sağlarlar.
- Ulusal seviyede nükleer ve radyolojik tehdit ve tehlike durumuyla ilgili erken uyarı sistemleri kurar, radyolojik izlemeleri yapar ve verileri değerlendirir.
- Nükleer ve radyolojik tehdit ve tehlike durumuyla ilgili bilgi ve eğitim talebinde bulunan bakanlık, kurum ve kuruluşlara mevzuat hükümleri çerçevesinde ücretsiz destek sağlarlar.
- Nükleer güç santrallerinde meydana gelebilecek tehlikelere karşı ulusal ve uluslararası hükümlere göre gerekli önlemlerin alınmasını, olası bir tehlike durumunda ilgili kurum ve kuruluşların ivedilikle uyarılmasını sağlarlar.
- Nükleer güç santrallerinde radyoaktif ve zararlı kimyasal atıkların ulusal ve uluslararası mevzuata uygun olarak, bir atık yönetimi programı kapsamında kontrol altına alınmasını ve bertaraf edilmesi işlemlerinin yürütülmesini koordine ederler.

KBRN ile ilgili Valiliklerin görev ve sorumlulukları;

- KBRN tehdit ve tehlikelerine karşı tespit, teşhis ve arındırma hizmetlerini, il afet ve acil durum müdürlüğü koordinatörlüğünde il bünyesindeki kamu ve özel kurum ve kuruluşlarla yürütür.
- Afet ve Acil Durum Planı'nın da KBRN tehdit ve tehlikelerine karşı yürütülecek görevlere yer verilmesini sağlarlar.
- İl bazında, KBRN tehdit ve tehlikeleriyle ilgili olarak;
 - KİS (Kitle İmha Silahı)'e yönelik risk analizinin çıkarılması için garnizon komutanlıkları, il emniyet müdürlükleri, il jandarma

Valilikler, KBRN tehdit ve tehlikelerini değerlendirerek, ilk müdahale ekiplerinin göreve sevk edilmesini sağlarlar.

komutanlıkları, sahil güvenlik bölge komutanlıkları ve gümrük muhafaza başmüdürlüklerinden,

- İl sınırları içinde veya komşu il sınırları içinde olup, tedbir gerektiren kimyasal veya biyolojik içerikli tehdit veya tehlike yaratabilecek üretim, depolama, laboratuvar ve atık tesisi ve benzeri işletmelere yönelik risk analizlerinin çıkarılması için Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığından, alınacak bilgi ve verilerin, il afet ve acil durum müdürlüklerince toplanarak ilin risk analizinin çıkarılmasını sağlarlar.
- İl sınırları içinde KBRN tehlikesinin halka duyurulmasını ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlarlar.
- KBRN tehdit ve tehlikelerini değerlendirerek, ilk müdahale ekiplerinin göreve sevk edilmesini sağlarlar.
- Olay bölgesindeki müdahale faaliyetlerinin yönlendirilmesi için bir olay yeri koordinatörü görevlendirilir.
- Görevliler dışındaki korunmasız kişilerin tehlikeye maruz kalmaması için genel kolluk kuvvetleri tarafından olay bölgesinde güvenlik çemberi oluşturulmasını sağlarlar.
- Tehdidin büyüklüğüne risk durumuna göre Başkanlıktan ve diğer illerden yardım talep ederler.
- Adli tahkikat gerektiren olaylarda Cumhuriyet Savcısına bilgi verilmesini sağlarlar.
- Tehlikenin kaynağını oluşturan maddelerin tespit ve teşhisi için, kimyasal tehdit ve tehlike durumunda il çevre ve şehircilik müdürlüğü ekiplerince, biyolojik tehlike durumunda il sağlık müdürlüğü ekiplerince, nükleer ve radyolojik tehlike durumunda TAEK (Türkiye Atom Enerjisi Kurumu) Başkanlığı ekiplerince numuneler alınarak bu ekiplerce yeterli koruma önlemleri ve uygun taşıma şartları altında laboratuvarlara sevk edilmesini sağlarlar.
- Kimyasal ve biyolojik numune analizlerinin il halk sağlığı, kamu ve özel kurum ve kuruluş, üniversite laboratuvarları veya Sağlık Bakanlığınca belirlenen laboratuvarlarda yaptırılmasını sağlarlar.
- Kirli bölgeden kurtarılan kişiler ile araç gereç ve malzemelerin il afet ve acil durum müdürlüğü ve itfaiye KBRN ekipleri tarafından arındırılmasını sağlarlar.
- İlgili makamların, medyanın ve halkın olay hakkında bilgilendirilmesini sağlarlar.
- Olayların etkilenen hasta ve yaralıların il sağlık müdürlüğüne belirlenen hastane veya bağlı merkezlerinin tedavi ve bakımlarının yapılmasını sağlarlar.
- Tehlikenin meydana gelmesine neden olan kimyasal ve biyolojik madde ve kaynaklar ile atık ve işlevi biten numunelerin il çevre ve şehircilik müdürlüğü ekiplerince imha edilmesi veya ettirilmesini sağlarlar.

- Tehlikenin meydana gelmesine neden olan nükleer ve radyolojik madde ve kaynaklar ile sahipsiz atıkların, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı ekipleri tarafından kontrol altına alınmasını sağlarlar.
- Tehlike durumunda kontrol altına alınmasını müteakip sıcak bölgedeki;
 - Yerleşim bölgelerindeki bina ve alanların itfaiye teşkilleri tarafından arındırılmasını,
 - Tarım alanları ve su havzalarının arındırılması çalışmalarının il gıda, tarım ve hayvancılık müdürleri ile orman ve su işleri bölge müdürleri tarafından yapılmasını sağlar.
- Tehdit ve tehlikelerin türüne göre, il sağlık müdürlüklerinin koordinatörlüğünde il afet ve acil durum müdürlükleri ile iş birliği içinde, yöre halkı için gerekli olabilecek önleyici ve tedavi edici aşı ve ilaçların temini ve dağılımını sağlarlar.
- Tehlikeli bölgelerdeki halkın, yöreyi emniyetli bir şekilde boşaltması veya tehlikesi için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlarlar.
- Kirlenme ihtimali bulunan açık su kaynaklarının, meraların ve tarım arazilerinin kullanılmaması için orman ve su işleri bölge müdürlüğü, il çevre ve şehircilik müdürlüğü, il gıda, tarım ve hayvancılık müdürlüğü tarafından gerekli tedbirlerin alınmasını sağlarlar.
- İyileştirme ve kalıcı etkilerin araştırılması ve normal hayata dönülmesi için il afet ve acil durum müdürlüğü koordinesinde ilgili kurum ve kuruluşlara çalışmaların başlatılmasını sağlarlar.

STK'lar, düzenlenecek protokol çerçevesinde il afet ve acil durum müdürlüklerinin gözetim ve denetiminde KBRN çalışmalarına katılırlar.

KBRN ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının görev ve sorumlulukları;

- Düzenlenecek protokol çerçevesinde il afet ve acil durum müdürlüklerinin gözetim ve denetiminde çalışmalara katılırlar.
- Sivil toplum kuruluşlarına sıcak ve ılık bölgelerde görev verilemez. Ancak özel uzmanlık alanlarına giren konularda, il afet ve acil durum müdürlüğünün görüşü ve olay yeri koordinatörünün izni ile şahsi koruyucu donanımı sağlanarak sıcak ve ılık bölgelerde görev verilebilir.
- KBRN tehlikesi içeren acil durumlarda, ihtiyaç duyulacak malzemelerin alımı ve yapılacak harcamalar 06.03.2011 tarih ve 27866 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği'nde belirtilen usul ve esaslara göre yapılmalıdır.
- KBRN tehdit ve tehlikeleri kapsamında bu Yönetmelik'te belirtilen görevleri yürütecek olan kurum kuruluşlara hibe edilen veya gönderilen her türlü malzeme ve teknik ekipmanın geçici veya kati ithali 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 128 ile 131. ve 167. maddelerinde belirtilen usul ve esaslara göre yapılmaktadır.
- Bu Yönetmelik kapsamında gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek tüm çalışmalarda; Genelkurmay Başkanlığı, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar ve valilikler ile sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler Başbakanlık adına talep edilecek her türlü bilgi, belge ve dokümanı Başkanlığa vermek zorundadır.

- Bu Yönetmelik gereğince ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlarca yürütülmesi öngörülen görevler; kurumların kendi denetim birimlerince, illerde ise vali veya görevlendireceği personel tarafından denetlenir. Görevli askerî birliklerin askerî denetimi, askerî denetim sistemine göre yapılmaktadır.

KBRN ile ilgili görev ve sorumlulukları bulunan diğer Bakanlık, kurum ve kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı
- Millî Eğitim Bakanlığı
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
- Kızılay Genel Başkanlığı
- Basın ve Yayın kuruluşları
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği'ne bütün olarak bakıldığında;

- Yurt içinde veya dışında meydana gelip Türkiye'yi etkileyebilecek olan kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı halkın sağlığını ve çevrenin korunmasını amaçladığını,
- Tehlike durumunda can ve mal kaybının en aza indirilmesi için görev çeşitliliği noktasında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görev alan ve sorumluluklarının da açık bir şekilde belirtildiği,
- Sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile sivil-asker iş birliği çerçevesinde bütüncül olarak iyi bir organize ile iş ve işlemlerin eksiksiz yerine getirilmesinin ayrıntılı olarak belirtildiği, yazılı hukuki kurallardır.

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmeliğin hukuki dayanağı, 7269 sayılı kanunun 1051 sayılı Kanunla değiştirilen 1. Maddesidir.

21.09.1968 tarih ve 13007 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmelik; olmuş ve olması muhtemel afetlerin o yerin genel hayatına etkili olup olmadığı tespit eder. Hukuki dayanağı, 7269 sayılı Afetler Kanunu'nun 1051 sayılı Kanun'la değiştirilen 1. maddesidir.

Bu yönetmelik 11. üniteye detaylı olarak anlatıldığından bu bölümde yönetmeliğin içeriğine girilmemiştir.

Afetlerin Genel Hayatı Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkındaki Yönetmeliğe bütün olarak bakıldığında;

- Olmuş ve olması muhtemel afetlerin o yerin genel hayatına etkili olup olmadığının afet kanunu çerçevesinde il, ilçe, köy ve bucak bazlı nüfus hane ve bina sayısı rakamlarına göre genel hayata etkililiği değerlendiren,
- Genel hayata etkililik hususunda yapılacak olan çalışmaların standardını belirleyen,
- Genel hayata etkililik kapsamında çalışmaları sonlandıran,
- Bölgedeki iklimsel, ulaşım şartları, sosyoekonomik ve tarımsal şartları da değerlendiren bütüncül yaklaşımla işlerin yürümesini sağlayan yazılı hukuki kurallardır.

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik

28.08.1968 tarih ve 12988 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmelik; 7269 sayılı Afetler Kanunu’nun, 1051 sayılı Kanun’la değiştirilen 29. maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Afet sebebiyle, kendilerine bina yapılacak veya inşaat kredisi verilecek malik ve hissedarlarla, ebeveyni ile birlikte oturan evli kişilerin hak sahipliği yönünden tayin ve tespitleri bu yönetmelik esaslarına göre yapılır.

Kendilerine ait konutları zarar gören aileler;

- Afet sebebiyle, kendilerine ait bulunan konutları yıkılan, yanan veya oturulamayacak derecede ağır hasar gören afetzede aileler,
- Kendilerine ait konutları muhtemel bir afete maruz bulunan aileler,
- Afet gören yerlerin bitişiğinde veya yakınında, üzerinde bina yaptırılmak üzere yetkili merci tarafından tespit edilen imar planına dâhil edilen veya bu konutları için kıymet belgesi verilen aileler, hak sahibi sayılır ve bu ailelere yeniden konut yapılır veya konut kredisi verilir.

Hak sahibi ebeveyni ile birlikte oturan evli kişilerin bulunması hâlinde, sadece ebeveyne ait olmak üzere hak sahibi sayılırlar. Ebeveynine ait başka bir konuta ebeveyninden ayrı olarak oturmakta olan evli kişilerden her biri, ayrı ayrı olmak üzere hak sahibi sayılırlar.

Müşterek konutlarda zarar görenlerde;

- Afet sebebiyle, iştirak veya müşterek mülk hâlindeki konutları yıkılan, yanan veya oturulamayacak derecede ağır hasar görenlere,
- İştirak veya müşterek mülk hâlindeki konutları muhtemel bir afete maruz bulunanlara,
- Afet gören yerlerin bitişiğinde veya yakınında, üzerinde bina yaptırılmak üzere yetkili mercilerce tespit edilip imar planına dâhil edilen kısımlar içindeki iştirak veya müşterek mülkiyet hâlindeki konutları istimlak edilen veya bu konutları için kıymet belgesi verilenlere, yine aynı şekilde hisseli olmak sadece bu konut yapılır veya bir konut için kredi kullanılır.

İştirak veya müşterek mülk hâlindeki konutlarda birden fazla hissedar “aile” birlikte oturmakta ise, bu aileler ayrı ayrı hak sahibi sayılırlar.

Birden fazla konutu zarar görenler veya görmesi muhtemel olanlar, sadece bir konut için hak sahibi olabilirler.

Afetten doğrudan veya dolaylı olarak zarar gördükleri tespit edilen veya zarar görmeleri muhtemel bulunan kimselerden, kendisine veya eşine ait o yerde müstakil başka konutu veya dairesi bulunanlar hak sahibi sayılmazlar ve bu gibilere yeniden konut yapılmaz ve konut kredisi verilmez. Bu tespitin yapılmasında, talep ve taahhütnameler incelenme tarihi esas alınır. Birden fazla konutu zarar görenler veya görmesi muhtemel olanlar, sadece bir konut için hak sahibi olabilirler.

Afet sebebiyle, dükkân ve fırın gibi iş yerleri yıkılan, yanan veya kullanılmayacak derecede ağır hasar gören kimseler hak sahibi sayılabilirler; bu kimselere aynı neviden iş yeri yapmaları için inşaat kredisi verilebilir. İş yeri iştirak veya müşterek mülk hâlinde ise, hissedarlara yine aynı şekilde hisseli olmak üzere aynı neviden bir iş yeri için inşaat kredisi verilebilir. O yerde kendisine veya eşine ait müstakil başka bir iş yeri bulunanlar bu krediden faydalanamazlar.

Afetzedeler ve buna ilişkin hak sahipliği üçüncü şahıslara devrolunamaz. Afetten zarar gören bir taşınmaz malı, afetten sonra satış veya başka şekillerde devralan üçüncü şahıslarda hak sahibi niteliğini kazanamazlar.

Afet sebebiyle afetzedenin konut ve iş yerinin birlikte zarar görmesi hâlinde, hem konut ve hem de iş yeri için ayrı ayrı hak sahibi olabilirler.

Afetzedenin ölmesi durumunda hak sahipliğine ilişkin hakları mirasçılara geçer. Mirasçılar birden fazla ise, kendilerine ve eşlerine ait konutu olup olmadığına bakılmaksızın birlikte hak sahibi sayılırlar. Mirasçılar hak sahipliği noktasında birlikte borçlandırılır. Ancak mirasçılar istekleri hâlinde bu haklarından feragat edebilirler. Kiracı ve misafir durumunda olanlar, bu nitelikleri sebebiyle, hak sahibi olamazlar.

Bu Yönetmelik kapsamında hak sahibi niteliği taşıyanların, talep ve taahhütname vermelerini sağlamak üzere durum mahallî şartlara ve imkânlarla göre ilgili mülkiye amirlerince tespit ve takdir neticesinde mahallinde ilan olunur.

İlan metninde, yapılacak inşaat yardımının amacı, mahiyeti, şekli, şartları, kimlerin hak sahibi olabilecekleri, talep ve taahhütname verme süresi ve benzer hususlar belirtilir. İlanın yapıldığı tutanakla da belgelendirilir. İlanın yapıldığı tarihten itibaren iki aylık süre içerisinde hak sahibi durumunda olanlar mahallin en büyük mülkiye amirine yazılı olarak talep ve taahhütname vermeleri şarttır.

Afet gören yerlerin bitişiğinde veya yakınında, üzerinde bina yaptırılmak üzere tespit edilip imar planına dâhil edilen kısımlar içinde binaları kamulaştırılanlar için bu süre, kamulaştırma kararının kendilerine bildirilmesinden veya bu durumun ilanından itibaren hesaplanır.

Mazereti (hastalık, askerlik vs.) sebebiyle talep ve taahhütname verme imkânı bulunamayanların durumları yetkililer tarafından takdir edilir.

Talep-Taahhütname “Afet yerinin il, ilçe, bucak, mahalle ve köy itibarıyla adı, hak sahibini kimliği ve adresi, olmuş veya muhtemel afet türü, talebin mahiyeti ve konusu, kanundan ve ilgili yönetmelikten doğan yükümlülük ve şartlar dâhilin de uygulama metodu, yapı tipleri, yapı kısımları ve boyutları,

Afetzedenin ölmesi durumunda hak sahipliğine ilişkin hakları mirasçılara geçer.

yerleşme yeri, inşaat süresi, borçlandırma şekli ve süresi ve diğer konularda tespit edilen şartlara uyulacağı belirten talep ve taahhütname bir tek metin hâlinde düzenlendikten sonra hak sahibi tarafından imzalanır ve ilgili mahalle ve köy muhtarlığınca tasdik olunur.

Bu yönetmelikte nitelikleri belirtilen hak sahibi kimselerin talep ve taahhütnameleri kendileri veya vekilleri tarafından verilir. Konu ile ilgili reşit olmayanları veli ve vasileri temsil ederler.

Maddi ve usulü hatalar ve noksanlıklar talep ve taahhütnameyi hükümsüz kılmaz; ancak bu hataların ve noksanlıkların ilgililerce giderilmesi sağlanır.

Komisyonun talep ve taahhütnameyi en kısa zamanda inceleyip değerlendirerek hak sahipler listesini düzenler. Hak sahipleri listesinde afetzedelerin adı, soyadı, doğum tarihi ve baba adları belirtilir.

Talep ve taahhütname verenler arasında, bu Yönetmelikte tespit olunan esaslara ve kıstaslara göre hak sahibi niteliğini taşımayanlar varsa, bunlar gerekçeleriyle birlikte ayrı bir listede gösterilir. Düzenlenen listeler ilgili komisyon üyeleri tarafından imzalanır ve durum ayrıca bir tutanakla belgelendirilir.

Bu çalışmalar neticesinde hak sahibi olmadıkları anlaşılanlara durum yazılı olarak tebliğ olunur. Bu tebligattan itibaren 15 günlük süre içinde ilgililer itirazda bulunabilirler. İtiraz ilgili komisyonca incelenerek karara bağlanır.

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmeliğe bütün olarak bakıldığında;

- Olmuş veya olabilecek çeşitli afetler neticesinde mağdur olan vatandaşlara afet kanunu kapsamında bina yapılarak veya inşaat kredisi verilerek malik ve hissedarlarla, ebeveyn ile birlikte oturan evli kişilerin hak sahipliği yönünde tespitlerin de yapıldığı,
- Bu bağlamda itirazların değerlendirilerek sonuçlandırıldığı
- Hak sahipliğinin yer seçimi ile başlanarak yapılan çalışmanın bitimine kadar takibin yapıldığı,
- Bu takip süresince hak sahipliğinde olabilecek değişikliklerin de oluşmasına açıklık kazandırarak uygulanmasını sağlayan yazılı hukuk kurallarıdır.

Afetzedeler ve buna ilişkin hak sahipliği üçüncü şahıslara devrolunamaz.

Özet

- Uygulamada yönetmelikler, konusuna göre kurumun görev alanlarını ilgilendiren yazılı hukuk kurallarıdır. Hangi yönetmeliğin Resmî Gazete'de yayınlanacağı kanunla belirtilir. Ayrıca gizlilik derecesi taşıyan yönetmelikler yayınlanmazlar. Yönetmelikler Resmî Gazete içeriğinde farklı bir tarihin belirtilmemesi durumunda yayınlandığı tarihten itibaren resmiyet kazanır ve o tarihten itibaren uygulanır.
- Afet durumunda afetin etkilerini afet sonrası normalleştirmek için yapılan iş ve işlemlerde karışıklık meydana getirmemek için yönetmelikler çok önemlidir. Kurum ve kuruluşların görev ve sorumlulukları çerçevesinde yönetmelik uygulanması, afet durumunda iyileştirme ve normale geçme sürecinin doğru bir şekilde neticelenmesini sağlayacaktır. Kural olmadan, plansız bir şekilde afete müdahale başarısızlık getirecektir.
- Yönetmelikler, çıkarılma amacına istinaden konuyu anlamanın, kavramanın ve doğru bir şekilde uygulamanın yol göstericisidir.
- Afete hazırlık, afette yapılması gerekenler ve afet sonrası durum itibarıyla üç aşamanın, çok iyi bir şekilde organize edilmesinde gerek idari ve gerekse uygulama anlamında hukuksal zemin oluşturur.
- Afete hazırlığın merkezinde insan bulunmaktadır. İnsanı bu bağlamda yaşatma adına kurallar yine bir başka insan tarafından hassasiyetle uygulanır.
- Yönetmelikler somut hükümler içerir.
- Yönetmelikler; kuruluşların çalışma yöntemlerini belirleyen kuralların tümüdür.
- Kuralların yazılı olduğu belge ve talimatnamelerdir. Yasa ve tüzüklerin uygulamasını sağlamak amacıyla hazırlanan düzenleyici kuralların yazıldığı resmî belgelerdir.
- Yönetmelikler, konusunu belirleyerek uygulanmasındaki amacı açık bir şekilde ifade eder. Yönetmelikler, kanuni dayanağını kapsam olarak belirtir ve genel bir tanıtım yaparak ayrıntısını detaylı bir şekilde yazıya döker.
- Uygulamada problemlerin yaşanmaması için konuyu bütün yönleriyle açıklayıcı ve anlaşılır bir dille ifade eder. Yönetmelikler kurumsal faaliyetin doğru bir şekilde yürütmesini sağlayacağı gibi mevzuat dışı taleplerin karşılanmasına engel teşkil edecektir.
- Kurumlara uygulama yönü ile hem bütünlük hem de standart getirmektedir.

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Hazırlanan yönetmeliğin Resmî Gazete’de yayınlanıp yayınlanmaması, gerektiğine nihai kararı verecek olan makam aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Bakanlık
 - b) Cumhurbaşkanlığı
 - c) Başkanlık
 - d) Genel Müdürlük
 - e) Danıştay
2. Resmî Gazete’de yayımlanması gereken yönetmelikler ne zaman yürürlüğe girer?
 - a) Resmî Gazete’ye verildiği tarihte
 - b) Yönetmeliğin bitirildiği tarihte
 - c) Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihte
 - d) Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten bir gün sonraki tarihte.
 - e) Hazırlandığı tarihte
3. Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında kurumlara verilmiş olan görevlerle ilgili olarak gerektiğinde diğer kurum ve kuruluşları görevlendirme yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir?
 - a) Belediye başkanı
 - b) Vali-Kaymakam
 - c) Cumhurbaşkanlığı
 - d) Başkanlık
 - e) Kurum Amiri
4. Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği’nde afet ve acil durum faaliyetleri ödeneği hangi kurum bütçesinden tefrik edilir?
 - a) Cumhurbaşkanlık bütçesi
 - b) Bakanlık bütçesi
 - c) Başkanlık bütçesi
 - d) Özel idare bütçesi
 - e) Maliye Bakanlığı bütçesi

5. Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği kapsamında 7269 sayılı Kanun'un 40. maddesi gereğince afetzedelerin borçlandırılması ve ilgili mevzuata göre borçların tahsil edilmesi nedeniyle yapılacak hizmetleri için ilgili banka ile Başkanlık arasında yapılan işlem nedir?
- a) Antlaşma
 - b) Talimat
 - c) Sözleşme
 - d) Protokol
 - e) Ödeme emri
6. Kimyasal tehlike eşit değerinin açıklaması aşağıdakilerden hangisinde doğru bir şekilde vermiştir?
- a) Kimyasal kalitesine göre hayatı olumlu olarak etkilemeye başladığı maksimum değerdir.
 - b) Ortamda tespit edilen kimyasalın özelliğine göre çevrenin veya hayatın olumsuz olarak etkilenmeye başladığı minimum değerdir.
 - c) Çevrenin veya yaşıntının olumsuz olarak etkilenmeye başladığı minimum değerdir.
 - d) Ortamın tespit kimyasal özelliğine göre hayatın olumsuz etkilenmesine sebep teşkil eden maksimum değerler.
 - e) Kimyasal kalitesine göre hayatı olumsuz olarak etkilemeye başladığı minimum değerler.
7. KBRN ile ilgili görev ve sorumlulukları bulunmayan kurum aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Belediyeler
 - b) Valilik
 - c) Tapu Müdürlüğü
 - d) Sağlık Müdürlüğü
 - e) Emniyet Müdürlüğü
8. İl sınırları içinde KBRN tehlikesinin halka duyurulmasını ve gerekli önlemlerin alınmasını aşağıdakilerden hangisi sağlar?
- a) Belediyeler
 - b) Özel İdareler
 - c) Valilikler
 - d) Sağlık Müdürlüğü
 - e) Emniyet Müdürlüğü

9. Bir tabii afete maruz kalan Belediye Afet Hasar Müracaat Formunu afetin olduğu tarihten itibaren kaç gün içinde İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne bildirilmelidir?

- a) 20
- b) 30
- c) 10
- d) 15
- e) 25

10. Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezleri Yönergesinin Hazırlanmasına dair Usul ve Esaslar Tebliğinin yayımı tarihinden itibaren kaç ay içerisinde Yönerge çıkarılır?

- a) İki
- b) Üç
- c) Beş
- d) Bir
- e) Dört

Cevap Anahtarı:

1.B, 2.C, 3.B, 4.C, 5.D, 6.B, 7.C, 8.C, 9.D, 10.B

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Afet ve Acil Durumlara İlişkin Mevzuat.

AFET VE ACİL DURUM GENELGE VE TEBLİĞLERİ

İÇİNDEKİLER

- Genelgeler
 - AFAD Başkanlığı'nın yayınladığı genelgeler
 - Diğer bakanlıkların yayınladığı genelgeler
- Genel Tebliğler

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Genelge ve tebliğin tanımını öğrenebilecek,
 - Genelgelerin amacını kavrayabilecek,
 - AFAD Başkanlığı ve diğer bakanlıkların afet ve acil durumlarla ilgili yayınladığı genelgeler anlayabilecek,
 - AFAD Başkanlığı'nın afet ve acil durumlarla ilgili yayınladığı tebliğler hakkında bilgi sahibi olabileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

AFET VE ACİL DURUM
MEVZUATI
Kadir MURATOĞLU

ÜNİTE
13

GİRİŞ

T.C. Anayasası'nda normlar hiyerarşisi kavramı çerçevesinde bakıldığında ortaya; Anayasa, milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, tüzükler, yönetmelikler ve genelgeler, tebliğler şeklinde bir sıralama çıkmaktadır. Bu sıralamada her bir norm kendinden sonra gelen hukuk normuna kaynak teşkil etmektedir. Genelgelerin tek tanımı olmamakla birlikte aşağıda genel kabul görmüş tanımlarla açıklanmıştır.

Normlar hiyerarşisinde yönetmeliklerden sonra gelen *genelgeler*; uygulamada birliği sağlamak amacıyla; kanun ve kanun hükmünde kararnemelerde yer alan özel hükümler saklı kalmak üzere, Resmî Gazete'de yayımlanacak tüzük ve yönetmelik dışındaki düzenleyici işlemler olarak tanımlanır.

Genelge; kanun ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, ülke çapında bir sorunu gidermek, herhangi bir konuyu aydınlatmak, uygulama birliğini sağlamak, o konudaki usulsüz uygulamaları kaldırmak amacıyla ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler şeklinde bir sıraya göre yayınlanan genel emirlerdir.

Genelgeler; hiyerarşik amirlerin, astlarının uygulamakla yükümlü oldukları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin yorumlanması ve uygulanması konusunda hiyerarşi yetkisine dayanarak vermiş oldukları emir, talimat ve görüşlerdir.

Tebliğ, kanunların nasıl anlaşılması, uygulanması gerektiği konusunda ilgili üst makamlarca yapılan genel açıklamalardır. Doktrinde ve uygulamada tebliğler ikiye ayrılır. Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan tebliğler, böyle bir yetkiye dayanmayan tebliğler. Birinci grup tebliğler, tebliği çıkaran makamlarca *uygulama tebliği* ikinci grup tebliğler ise *yorum tebliğleri* olarak anılmaktadır. Bu hâliyle bütün *tebliğ ve genelgeler* idarenin düzenleyici faaliyetleridir.

Genelge ve tebliğ teklifleri, ilişkili bulundukları bakanlığa da bilgi verilmesi kaydıyla düzenleyici ve denetleyici kurum başkanı tarafından imzalanır. Afet ve acil durumlar ile ilgili kanun, tüzük ve yönetmeliklerin uygulanması ve yorumlanması durumunda genelgeler ve tebliğlere ihtiyaç duyulmuş olup idari ve teknik konularda çeşitli genelgeler ve tebliğler yayınlanmıştır.

Bu ünite; afetlerle mücadelede koordinasyon görevini üstlenmiş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının ve diğer bakanlıkların yayınladığı uygulama genelgeleri ve genel tebliğleri incelenecektir.

GENELGELER

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı' nın yayınladığı genelgeler

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın uygulamaya yönelik olan genelgeleri aşağıda açıklanmıştır.

Bütün tebliğ ve genelgeler *idarenin düzenleyici* faaliyetleri olarak adlandırılır.

2014/1 Sayılı Uygulama Genelgesi

2014/1 sayılı
Genelge'de, genel
olarak idari ve mali
konular ele alınmıştır.

Türkiye genelinde afet ve acil durum yönetimi örgütlenmesi; 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklik yapan, 6525 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve en son 5/7/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile başkanlığın taşra teşkilatı olarak 81 ilde valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlüğü şeklinde yeniden düzenlendiği hâlidir. Yapılan yeni düzenleme gereğince; değişikliklerin uygulanmasında ortaya çıkacak tereddütlerin giderilmesi, uygulama birliği ve standardın sağlanması amacıyla il afet ve acil durum müdürlüklerince gerçekleştirilecek iş ve işlemlerde uyulması gereken usul ve esaslar 2014/1 sayılı Genelge ile yayınlanmıştır.

Genelgeye bütün olarak bakıldığında; daha önceden merkezin taşrası şeklinde tarif edilmeyen il afet ve acil durum müdürlüklerinin, 6525 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve en son 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile merkezin taşrası olarak tarif edilmesiyle, uygulamada yol açacak değişikliklerin ve muğlak hususların giderilmesinin amaçlandığı görülmektedir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının uygulama birliğini sağlama ve teşkilatlanma noktasında kurumsallaşmayı temin etme adına hazırlamış olduğu ve uygulanma amaçlı yayınladığı 2014/1 sayılı Genelge'de;

- Kurumsal işleyiş noktasında genel hususların açık bir şekilde ortaya koyulması,
- Kurumsallaşmadaki mevcut bölümlerinin görev alanları ve bu kapsamdaki değişikliklerin açık bir şekilde belirtilmesi,
- Uygulamada yapılması gereken işlemlerin genelge ile zaman sınırlaması getirilerek aksaklığa meydan verilmeden neticelendirilmesi,
- Harcama ve mali işlemler ile ilgili görüşlerin bildirilmesi,

bütüncül olarak işlenen konulardır.

Genelgelerin ihtiyaca binaen hazırlanması ve yayınlanması ile birlikte uygulamadan sonra tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için yeni bir genelgeye ihtiyaç duyulabilir.

Bu nedenle yeni düzenleme gereğince planlama ve zarar azaltma, müdahale, iyileştirme, deprem, stratejik yönetim uygulamaları, bilgi sistemleri ve haberleşme konularına yönelik faaliyetler ile hukuki konulara ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi için, 2014/1 sayılı Genelge'de yer alan düzenlemelerin yanında, 2014/2 sayılı Genelge'nin yayınlanması ihtiyacı doğmuştur.

2014/2 Sayılı Uygulama Genelgesi

2014/2 sayılı Genelge'de; planlama ve zarar azaltma, müdahale, iyileştirme, deprem, stratejik yönetim uygulamaları, bilgi sistemleri ve haberleşme konularına yönelik faaliyetler ile hukuki konulara ilişkin iş ve işlemlerin

yürütülmesinde uyulacak usul ve esaslar belirtilmiştir. Bunlardan önemli olanları aşağıda açıklanmıştır.

Planlama ve zarar azaltma faaliyetlerine ilişkin iş ve işlemler bakımından incelendiğinde;

- İl afet ve acil durum müdürlükleri, il sınırlarını kapsayan 1/25.000 ölçekli topografya ve jeoloji haritaları ile her türlü harita envanterlerinin başkanlığa bildirileceği,
- İl afet tehlike ve risklerini belirlemek amacıyla yürütmekte olduğu plan-proje ve iş birliği anlaşmaları Başkanlığa iletileceği, uygulamaların bütüncül ortak bir yöntem dâhilinde Başkanlığın görüşü alınarak başlatılacağı,
- Deprem, heyelan, kaya düşmesi, çığ gibi doğal afetler konusunda varsa yapılmış olan tehlike ve risk haritaları ile senaryo çalışmalarının Başkanlığa bildirileceği,
- Başkanlık tarafından hazırlanmakta olan afet tehlikelerinin belirlenmesi ve haritalanmasına ilişkin esasları içeren kılavuzları kendi bulundukları ilde uygulayacakları,
- İllerinde daha önce olmuş ve bundan sonra gerçekleşecek her afet türü için il müdürlüklerinin envanter kaydı tutacağı, bu kayıtların *Türkiye Afet Bilgi Bankası'* na (TABB) girileceği,
- AFAD Bölgesel Lojistik Depoların Kurulması projesi kapsamında yürütülmekte olan çalışmalarla ilgili Başkanlığa bilgi verileceği,
- İl müdürlükleri tarafından yürütülmekte olan her türlü standart belirlemeye yönelik çalışmaların Başkanlığa bildirileceği,
- Büyük endüstriyel kazalar ve maden atıklarının neden olduğu kazalar ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı-mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan yönetmeliklerde yer alan il harici acil durum planlarının, il afet ve acil durum müdürlükleri tarafından Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile uyumlu olarak hazırlanacağı, hükümleri göze çarpmaktadır.

Yukarıdaki maddelere genel olarak bakıldığında; Başkanlığın *risk yönetimi* konusunda illerde standardizasyonu sağlamaya yönelik hükümler getirdiği söylenebilir.

Müdahale Hizmetlerine İlişkin İş ve İşlemler Bakımından incelendiğinde;

- İl afet ve acil durum müdürlükleri afet ve acil durum yönetimi merkezleri, mevzuat hükümlerine uygun şekilde hazır hâle getirileceği,
- Afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin 7/24 esasına göre yeterli personel ile çalıştırılacağı,
- İl AADYM'nde il ve ilçeler bünyesinde yer alan tüm bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör gibi kuruluşlara ait iletişim bilgileri ile il ve ilçe bünyesindeki afet ve acil durumlarda kullanılabilecek sağlık merkezi, eczane, fırın, akaryakıt istasyonu, soğuk hava deposu, gıda deposu gibi tesis ve malzemeleri

TABB sistemi; afetlere karşı hazırlıklı olma ve olası zararların azaltılması için tüm belge ve kaynakların bir arada bulunması, geçmiş verilerin analiz edilebilmesi, doğal ve teknolojik afetler konusunda mevcut çalışmaların daha da geliştirilmesini amaçlamaktadır.

barındıran kaynaklara ait bilgilerin, sürekli güncel bir hâlde bulundurulacağı,

- Müdürlüklerin, afet ve acil durumlar göz önünde bulundurularak yeterli malzeme, ekip-ekipman, haberleşme kaynakları ile donatılacağı,
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezinin iletişim bilgilerinin, il afet ve acil durum müdürlüğü afet ve acil durum yönetimi merkezlerinde bulundurulacağı,
- İl ve bağlı ilçelerde müdahale edilen olaylara ait bilgilerin uygun rapor ve mesaj formları düzenlenerek İçişleri Bakanlığı AADYM' ye gönderileceği,
- Gerçekleştirilen tüm arama ve kurtarma faaliyetlerinin, istatistiklerde kullanılmak üzere aylık olarak Başkanlığa bildirileceği,
- Afet ve acil durum yönetimi merkezlerinde bulunan haberleşme tatbikatlarına katılım sağlanacağı,
- Afet ve acil durum hâllerinde görev alabilecek sivil toplum kuruluşlarının kapasite ve iletişim bilgilerinin afet ve acil durum yönetimi merkezinde bulundurulması gerektiği,
- İl afet ve acil durum müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecek olan bölgesel ve ulusal düzeydeki tatbikatlar Başkanlığın bilgisi dâhilinde yürütüleceği,
- KBRN malzemelerinin kalibrasyonları, miatlı malzemelerin miatları takip edilecek, envanterde değişiklik olması durumunda değişikliğe ilişkin Başkanlık Sivil Savunma Dairesi Başkanlığına bilgi verileceği hükümlerine yer verilmiştir.

2014/2 sayılı
Genelge'de genel
olarak; planlama ve
zarar azaltma,
müdahale, iyileştirme ve
deprem konularına
değinilmiştir.

Yukarıdaki maddelere genel olarak bakıldığında; Başkanlığın afet ve acil durumlara *müdahale*de etkinlik konusunda illerde standardizasyonu sağlamaya yönelik hükümler getirdiği söylenebilir.

İyileştirme faaliyetlerine ilişkin iş ve işlemler bakımından incelendiğinde;

- 7269 sayılı Kanun'un 16. maddesi kapsamında hazırlanan yer seçimi protokolleri doğrultusunda afet konutlarının yapıldığı/yapılacağı alanlarda yürütülen etüt-proje iş ve işlemlerine ilişkin bilgilerin başkanlıkla paylaşılması,
- Yer seçimi ile oluru ve etüt proje çalışmaları tamamlanan daimi iskân alanlarında, ilgili kanun hükümlerine göre inşaat ruhsatı ve gerekli izinler alınarak inşaatlara başlanılacağı,
- Afet konutları için yapılan altyapı projeleri, yılı içerisinde ihale edilerek bitirileceği ve ilgili kuruma devir ve tesliminin yapılacağı,
- Hak sahipliği, borçlandırma, tahsil ve takip, artan konutlarla ilgili iş ve işlemlerin zamanında yapılması gerektiği,
- Afet sonrası geçici barınma alanlarının hazırlanması gerektiği,

hükümlerini içermektedir.

Depremlerle ilgili yapılacak iş ve işlemler bakımından incelendiğinde;

- Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) çerçevesinde il uygulama eylem planlarının geliştirileceği,

- İlde farklı kurumlar tarafından işletilen deprem gözlem istasyonu verilerinin Başkanlığa aktarılması için gerekli girişimlerin Başkanlık ile koordineli şekilde yapılacağı, hükümleri bulunmaktadır.

2014/2 sayılı genelge ile, birimler hâlinde sorumluluk kuralları geliştirilip açık ve kesin ifadeler kullanılmıştır. Özellikle risk yönetimi, müdahale, iyileştirme ve deprem ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi hususunda açıklayıcı ifadelere yer verilmiştir.

2014/4 Sayılı Uygulama Genelgesi

AFAD, 2014/4 sayılı Genelge ile geçici koruma bulmak isteyen Suriye vatandaşları ile ilgili işlemlerde çeşitli düzenlemeler getirmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği'ne göre meydana gelen ve gelmesi muhtemel büyük ölçekli; deprem, sel, fırtına, toprak kayması ve çığ gibi doğal afetler ile *iltica ve büyük nüfus hareketleri*, büyük yangınlar ve kazalar, KBRN maddeleri kazaları veya olayları, tehlikeli ve salgın hastalıklar gibi teknolojik ve insan kaynaklı afet ve acil durumlar ile acil durum veya afet olarak değerlendirilen diğer olay veya durumlarda koordinasyon AFAD tarafından sağlanmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesine dayanılarak hazırlanan Geçici Koruma Yönetmeliği yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve anılan Yönetmeliğin geçici 1. maddesi ile Türkiye'de 28/04/2011 tarihinden itibaren geçici koruma bulma amacıyla gelen Suriyeliler, *geçici koruma* statüsüne alınmıştır. Bu çerçevede geçici koruma altındaki yabancılara verilecek geçici barınma, eğitim, sağlık, iş piyasasına erişim, sosyal yardım gibi hizmetlerin etkin ve verimli yürütülebilmesi için 2014/4 sayılı Genelge yayınlanmıştır.

Genelgeye genel olarak bakıldığında;

- Acil geçici koruma bulmak amacıyla ülke sınırlarına gelen yabancıların Türkiye'ye girişlerinin gümrük kapısı olan kapılardan yapılması esastır.
- Sınırlardan giriş yapmış olan yabancıların barındırılması amacıyla kurulması planlanan geçici barınma merkezinin kurulacağı il ve o ildeki yerin seçimi AFAD tarafından belirlenir.
- Sınırlardan giriş yapmış olan yabancıların kayıt işlemleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne yapılır ve güncel tutulur.
- Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancıların sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi için kayıtlı olması gerekmektedir.
- Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 29. maddesi uyarınca geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar Bakanlar Kurulunca belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda çalışma izni almak için (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına-mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na başvurabilir.
- Refakatsiz çocuklar, engelliler gibi özel ihtiyaç sahiplerinin barındırılması, bakımı, gözetimi gibi hizmetlerin yürütülmesinden Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumludur. Geçici koruma altındaki yabancılara verilecek psikososyal destek hizmetlerinden 1. Derecede Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumludur.

- Geçici koruma altındaki yabancılara verilecek sosyal yardımların tespiti, bu yardımların verilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile sosyal yardımların tekrre yer vermeyecek şekilde eşit ve adil dağılımın sağlanması Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı' nın sorumluluğundadır.
- Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında yürütölen hizmetlerin bedelinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının kendi bütçelerinden karşılanması esastır hükümleri bulunmaktadır.

Özet olarak 2014/4 sayılı Genelge ile, Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında, geçici koruma bulmak isteyen yabancılar ile ilgili iş ve işlemlerin ayrıntılı olarak nasıl yapılacağı bildirilmiş olup, bu işlemlerde standardizasyonun sağlanması hedeflenmiştir.

Şekil 13.1. AFAD'ın sorumluluğunda bulunan geçici barınma merkezlerinden biri.

2015/1 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Genelgesi;

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hususlar, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda düzenlenmiştir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının diğeri bir genelgesi, kurumsal kimliği kazanma ve bu kimliğin daha sağlıklı yürütölmesi noktasında çalışan personelin meslek kazası ve risklerini en aza indirme gayesiyle yayınlanan 2015/1 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Genelgesi'dir.

İş güvenliğinin temel ilkesi, meslek kazası risklerini en aza indirmek gayesiyle güvensiz çalışma koşullarını ortadan kaldırmak ve tehlikeli davranışların önüne geçmektir. AFAD çalışanları, görev alanı itibarıyla her türlü fiziksel ve psikolojik koşulda görev yapmaktadır. Afet ve acil durum hizmetlerinde risk azaltma anlayışını taşıyan AFAD, 2015/1 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Genelgesi'nde, tüm faaliyetlerini iş sağlığı ve güvenliğini önceleyen bir anlayışla ele almaktadır.

2015/5 Sayılı Afet Tehlike Haritaları Hakkında Genelge;

AFAD'ın yayınladığı, ulusal bölgesel ve yerel düzeyde *afet tehlikelerinin haritalandırılması için* idari ve teknik süreçlerin işleyişi hakkında hükümler getiren bir geneldir. Afet tehlike haritaları; afet öncesi, sırası ve sonrası için planlama faaliyetlerinin doğru yürütölabilmesi, mekânsal planlama, risk transferi (sigortalama vb.) mühendislik yapılarının tasarımı vb. amaçlar için hazırlanmaktadır.

TAMP, Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu tarafından 20/12/2013 tarihinde 2013/2 sayılı karar ile kabul edilip 03/01/2014 tarihli ve 28871 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2015/7 sayılı Uygulama Genelgesi

Afet ve acil durumlara ilişkin müdahale hizmetlerinin Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve TAMP çerçevesinde yürütülmesi, planların güncellenmesi ile AYDES' in kullanımı ve işletilmesi hususlarında uyulması gereken usul ve esaslara dair 2015/7 sayılı Genelge yayınlanmıştır. 2015/7 sayılı Genelge ana hatlarıyla incelendiğinde;

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında yürütülecek hizmetler hususunda;

- Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi (AADYM), Ana Çözüm Ortağı ve Destek Çözüm Ortağı AADYM' ler, il AADYM' ler ve ilçe AADYM' lerin afet ve acil durum hâllerinde müdahale çalışmalarını Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde; TAMP, İl Afet Müdahale Planları ve hizmet grubu planlarında yer alan standart operasyon prosedürleri kapsamında yürütüleceği hükmü yer almaktadır.

İl afet ve acil durum müdürlüklerinin yönetmelikte ve TAMP' ta yer alan görevlerine ek olarak;

- İl afet ve acil durum müdürlükleri başta AADYM personeli olmak üzere tüm personeli ve ana çözüm ortaklarını düzenli olarak bilgilendireceği, ayrıca *il afet ve acil durum müdürlüklerinde görevli bulunan tüm personelin TAMP ve İl Afet Müdahale Planını bilmekle yükümlü* olduğu,
- İl Afet Müdahale Planı'nın (Ana Plan), bir ekip tarafından güncelleneceği, ayrıca bu ekibin il afet ve acil durum müdürlüğünün ana çözüm ortağı olmadığı hizmet grubu planlarının kontrol edilmesi ve takibi işlemini yapacağı,
- İl afet ve acil durum müdürlüklerinin yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının yöneticilerinin de katıldığı masa başı il tatbikatı düzenleyeceği, bölge merkezi olan 15 il afet ve acil durum müdürlüğünün de yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının yöneticilerinin de katıldığı masa başı bölgesel tatbikat yapacağı,
- İl afet ve acil durum müdürlüklerinin yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının ve destek çözüm ortaklarının da katıldığı il saha tatbikatı düzenleyeceği, bölge merkezi olan 15 il afet ve acil durum müdürlüğünün de ana çözüm ortakları ve destek çözüm ortaklarının katılımı ile yılda en az 1 defa bölgesel saha tatbikatı yapacağı,
- İl afet ve acil durum müdürlüklerinin, il afet müdahale planında yer alan tatbikat, eğitim, kapasite geliştirme kararları vb. uygulama çalışmalarını izleyeceği,
- İl afet ve acil durum müdürlüklerinin, il afet müdahale planlarını (ana plan) her yıl *aralık ayı içerisinde* uygun görüş verilmesi için AFAD Başkanlığına göndereceği,

2015/7 sayılı Genelge, genel itibarıyla TAMP ve AYDES konularında açıklayıcı hükümler getirmiştir.

- İl afet ve acil durum müdürlüklerinin, vali tarafından onaylanmış il afet müdahale planlarını (ana plan ve 26 adet YDHGOP ile birlikte) her yıl mart ayı içerisinde AFAD Başkanlığına bilgi amaçlı göndereceği,

hükümleri bulunmaktadır.

Ana Çözüm Ortaklarının Yönetmelikte ve TAMP' ta Yer Alan Görevlerine Ek Olarak;

- Ana çözüm ortaklarının, destek çözüm ortaklarını plan güncellenmesi çalışmalarına her aşamada iştirak etmelerini sağlayacağı,
- Ana çözüm ortaklarının, destek çözüm ortakları ve diğer hizmet grupları istişareler yapacağı, bu istişareler sonucunda görev ve sorumluluk paylaşımı, personel görevlendirmesi, envanter vb. konularda mutabakatın sağlanması gerektiği,
- Ana ve destek çözüm ortaklarının, planların güncellenmesi sırasında merkez ve taşra teşkilatları ile iletişim hâlinde olacakları, ana ve destek çözüm ortaklarının planlar doğrultusunda kapasite geliştirme çalışmalarının yapılmasını sağlayacağı,
- Ana çözüm ortaklarının hizmet grubu özelinde ihtiyaç duyulan eğitim ve tatbikatları yapacağı, hükümleri bulunmaktadır.

Afet Yönetim Karar Destek Sistemi (AYDES) çalışmaları hususunda;

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve TAMP gereğince, bütünleşik afet yönetiminin tüm aşamalarının elektronik ortamda takip edilip yönetilmesine ve karar vericilerin, afet yönetim süreçlerinde ihtiyaç duydukları verileri hızlı ve en doğru şekilde elde etmesine imkân sağlamak maksadıyla coğrafi bilgi sistemi tabanlı bir yazılım olan Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) uygulamaya geçmiştir.

AYDES ile, afet süreçlerinin (hazırlık, müdahale, iyileştirme ile risk ve zarar azaltma) etkin ve verimli yönetilebilmesi, afet yönetimi süreçlerinde elde edilen verilerin doğruluğunun ve geçerliliğinin artırılması ve raporlanması, daha verimli veri üretimi ve envanter yönetimi, kritik bilgilerin elde edilmesi ve analizleri, verilerin güncelleştirilmesi ve yeniden tanımlanması, akıllı haritaların kullanılması ile her türlü işlemlerde hızlı ve kolay kullanım sağlanması hedeflenmiştir.

Bu hedeflerin gerçekleşmesi, AYDES' in TAMP kapsamındaki ulusal ve yerel düzey hizmet gruplarının ana çözüm ortağı ve destek çözüm ortağı olan kurum/kuruluşlarca kullanılmasına bağlıdır.

AYDES kapsamında geliştirilmesine devam eden modüller, aşamalı olarak işleme alınmakta olup AYDES' in, TAMP kapsamında gerekse il afet ve acil durum müdürlüklerinin risk azaltma, iyileştirme çalışmaları çerçevesinde yürüttükleri iş ve işlemlerde kullanılmasında izlenmesi gereken temel adımlar ile uyulması gereken hususları genel olarak inceleyecek olursak;

- AYDES kullanıcı görevlendirmesi ve eğitimi,
- Vardiye yapısının yapılandırılması,
- AYDES'in bilgi yönetimi ve kaynak yönetimi fonksiyonlarının çalıştırılması,

AYDES kullanıcı
görevlendirme işlemleri
AFAD başkanlığınca
gerçekleştirilmektedir.

- AYDES'in TAMP kapsamı dışında kullanımı,
- AYDES'e afet öncesi veri girişleri ve girilen verilerin takibi ve güncellenmesi,
- AYDES' e hangi bilgilerin girilebileceği, konularına değinilmiştir.

2015/7 sayılı Genelge'ye göre AYDES'e girilebilecek bilgiler şunlardır;

- Ulusal düzey hizmet grubu planları, il afet müdahale planları ile yerel düzey operasyon grubu hizmet planları,
- Ulusal ve Yerel Düzey Hizmet Grupları organizasyon yapılarında bulunan ekip ve alt ekip bilgileri (ulusal düzeyde koordinasyon veya saha destek ekipleri, yerel düzeyde ise operasyon ve lojistik ekipleri ile hizmet gruplarınca bu ekiplerin altında tanımlanan ekip ve alt ekipler),
- Yukarıda belirtilen ekiplerin asgari sorumlularına ait iletişim bilgileri ve görevleri (afet öncesi, afet esnasında, afet sonrasında),
- Ulusal ve yerel düzey hizmet gruplarının afette kullanacağı envanter ve bu envanterin bulunduğu depo/depoları ait bilgiler,
- Ulusal ve yerel düzey hizmet grubu planlarında belirlenen toplanma alanı, konuşlanma alanı, geçici iskân alanı, dağıtım noktası vb. bilgileri ihtiva eden hizmet gruplarına özel afet ve acil durum veri seti bilgileri.

Deprem olaylarının tanımlamaları (konumları, şiddet/büyüklik, derinlik değerleri ve etki alanı) AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı sisteminden otomatik olarak AYDES'e aktarılır.

AYDES' de afet ve acil durum olaylarının tanımlamaları (olay türü, konumu, şiddet/büyüklik değerleri ve etki alanı) aşağıdaki temel kriterler göz önüne alınarak yapılacaktır:

- Afet ve acil durum haberi alındığında, AYDES üzerinden olay tanımlamaları AFAD Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi veya il afet ve acil durum yönetim merkezleri tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- Deprem olaylarının tanımlamaları (konumları, şiddet/büyüklik, derinlik değerleri ve etki alanı) AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı sisteminden otomatik olarak AYDES'e aktarılacaktır.
- Deprem dışındaki afet ve acil durum olayları ile ilgili tanımlamalar il afet ve acil durum müdürlüklerince yapılacaktır.
- Olay tanımlamaları yapılırken yerinden (sahadan) elde edilen bilgi esastır. Olayların konumları mümkün olduğunca harita üzerinden tam koordinat verilebilecek şekilde yapılacaktır.
- Olay tanımlamalarında, farklı afet ve acil durum türleri üzerinde görev ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluşlardan bilgilerin teyit edilmesi istenilecektir.
- Olay tanımlamalarında, öncelikle tahmini etki alanları belirlenecektir. Sonrasında yapılacak kesinleşmiş etki alanı belirlemelerinde, olayın gelişimine ve yeni değerlendirmelere bağlı olarak güncellemeler yapılacaktır.

AYDES ile ilgili yukarıdaki hükümlere ek olarak;

- Ulusal Düzey Kaynak Yönetimi Hizmet Grubu, afet esnası talep yönetiminde etkinliği sağlamak için *olay bazlı kritik kaynak listelerini* sisteme tanımlayacak ve listelerin güncelliğini takip edecektir.

- Afet esnasında hizmet gruplarınca talep edilen kaynakların hizmet grupları arası yönlendirilmesini kolaylaştırmak ve talep yönetimi etkinliğinin artırılması amacıyla her hizmet grubu, afet öncesinde tanımlanmış olan kaynaklar içerisinde tedarik edebileceği kaynakları sistem üzerinde belirlemesi gerekmektedir.
- Sistemi kullanacak kurumlar tarafından, sistemin sağlıklı işletilmesi için gereken her türlü tedbirin alınması, yazılımın kullanılması için gerekli yer, araç ve gereç temin edilmesi gerekmektedir.
- AYDES uygulamalarının kullanıcı eğitimleri, AFAD Başkanlığı ve il afet ve acil durum müdürlükleri ile TAMP kapsamındaki ulusal hizmet gruplarını ana çözüm ortağı olan kurum/kuruluşlar için planlanmıştır. Ulusal düzey hizmet gruplarının ana çözüm ortağı olan kurum ve kuruluşlar, sistemi kullanacak personel ile ilgili hizmet gruplarının destek çözüm ortağı olan kurum/kuruluşların AYDES kullanıcılarının eğitiminden ve il afet ve acil durum müdürlükleri de yine kendi personeli ile yerel düzey ana ve destek çözüm ortağı kurum/kuruluşların AYDES kullanıcılarının eğitiminden sorumludur.
- AYDES'in ulusal düzey hizmet grupları planları ve yerel düzey hizmet grupları operasyon planları kapsamında, afet yönetim sürecine işlerlik kazandıracak olan envanter, tesis ve personel bilgilerinin sisteme aktarılması, meydana gelen olaya bağlı olarak bilgi formlarının, talep yönetiminin kullanılması fonksiyonlarının önemi tüm kullanıcılar tarafından bilinecek ve bu fonksiyonlar hizmet grupları arası entegrasyon ve afet yönetimi bütünselliği içinde kullanılacaktır.
- AYDES'e aktarılacak tüm bilgiler doğru ve mevcut hâliyle eksiksiz bir şekilde sisteme girilecek ve sürekli güncel tutulacaktır. Mekânsal verilerin arazide yerinden coğrafi veriler, AFAD Başkanlığı tarafından temin edilerek sisteme aktarılacaktır. AFAD Başkanlığına veri sağlayan kurum ve kuruluşlar verilerini güncelledikçe AFAD Başkanlığını bilgilendirecektir.
- AYDES'in işleme geçtiği birimlerde bütün eğitim faaliyetlerinde ve tatbikatlarda AYDES etkin bir şekilde kullanılacak ve planlamalarda bu husus göz önünde bulundurulacaktır.
- Afet ve acil durumlar esnasında herhangi bir sebeple AYDES'in çalışmadığı ve/veya AYDES'e erişimin mümkün olmadığı durumlarda bilgi akışı, gecikmeye mahal vermeksizin fiziksel olarak TAMP çerçevesinde ulusal ve yerel düzeyde hizmet grupları tarafından "Afet Bilgi Formları (ABİF)" (hizmet grubu formu ve ortak formlar) doldurulmak suretiyle sağlanacaktır. İmkân bulunduğu anda bu veriler derhal AYDES'e aktarılacaktır. Bu formlar, Ulusal Bilgi Yönetimi, Değerlendirme ve İzleme Hizmet Grubu tarafından sağlanmakta, güncellenmekte ve tüm hizmet grubu planlarının ekinde yer almaktadır.
- AYDES ile esas olarak afet yönetiminde etkinlik ve sürat amaçlanmış olup, AYDES sunucularının (server), afet ve acil durum anında uygulama, eğitim ve tatbikat durumları haricinde gereksiz yere meşgul edilmesi bir acil

durum anında sistemin etkinliğini olumsuz etkileyeceğinden sistem bu amacın dışında kullanılmayacaktır.

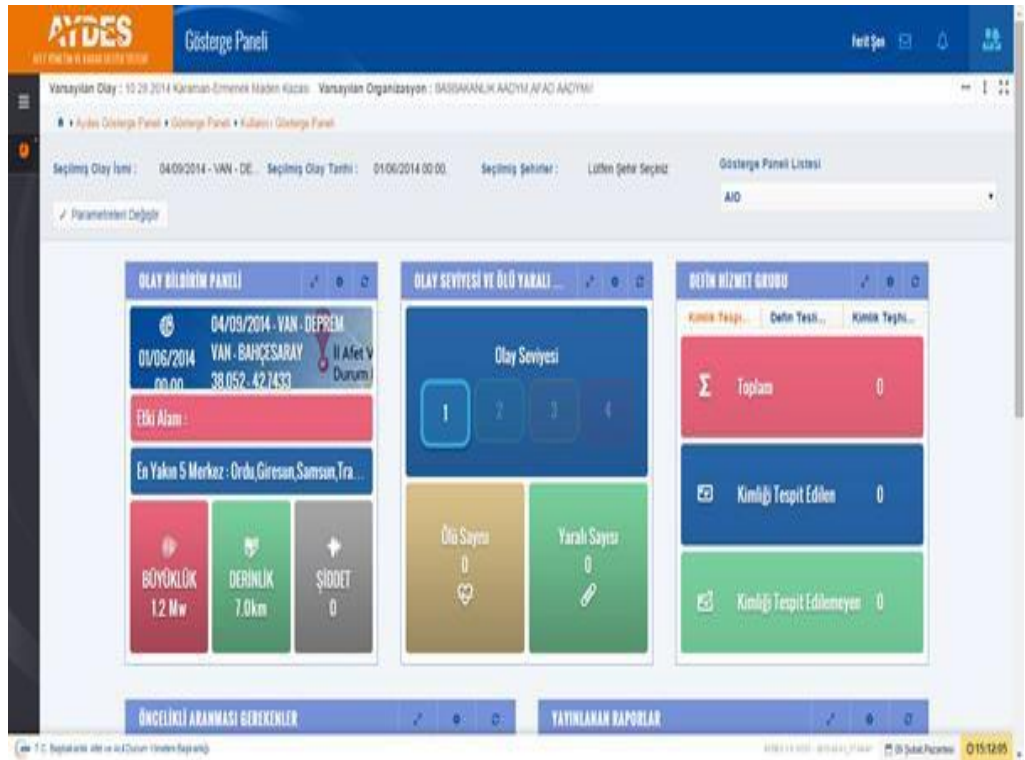
- Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi'nin (AYDES) uygulama, eğitim ve tatbikat amaçlı kullanımları için farklı farklı ortamlar oluşturulmuştur.

2015/7 sayılı Genelge; gerek TAMP organizasyonu ve gerekse AYDES'in afet yönetimi hususunda, paydaş veya çözüm ortağı olan tüm kurum ve kuruluşlar açısından bilinmesi ve tatbik edilmesi gereken genelgedir. Söz konusu genelgenin ana amacı olan TAMP ve AYDES ülke çapında, tüm bileşenleri ile uygulanması zorunlu olan projelerdir. Bu projeler, ülkemizin afet ve acil durumlarla mücadelesi kapsamında yol gösterici belgelerdir.

Uygulama bütünlüğünün sağlanması ülkemizin en önemli problemidir. Bu projeleri tüm paydaş ve çözüm ortakları gerektiği gibi sahiplenirse ortak aklın üretiminde, ortak dilin kullanımında ve ortak yönetim sisteminin uygulanmasında bir problem olmayacaktır. Bunların üretilmesi ve uygulamasında eğitim ve tatbikatlar en önemli rolü üstleneceklerdir.

TAMP ve AYDES, Türkiye'de afet ve acil durumlarla mücadele kapsamında yol gösterici projelerdir.

Şekil 13.2. AYDES' ten bir ekran görüntüsü.

Diğer Bakanlıkların Yayınladıkları Afet ve Acil Durumlarla İlgili Genelgeler

2015/19 sayılı UMKE görevlendirme, özlük ve il standartları konulu Sağlık Bakanlığı genelgesi

Sağlık Bakanlığı tarafından; yurt içinde meydana gelebilecek afet ve acil durumlar ile yurt dışında meydana gelebilecek afetler ve insani yardım operasyonları kapsamında acil sağlık hizmetlerinin hızlı ve etkin sunulabilmesi amacıyla, iyi eğitilmiş ve uygun donanımlı sağlık personelinin Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE) oluşturulmuştur.

Genelgede, afet ve acil durumlarda medikal kurtarma hizmetlerini gerçekleştirecek olan UMKE ekiplerinin görevlendirme, özlük hakları, çalışma esasları, tatbikat uygulamaları ve ekip standartları konularında hükümler bulunmaktadır.

2016/27 sayılı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi (GAMER) konulu İçişleri Bakanlığı genelgesi

İçişleri Bakanlığı'nın 12/04/2017 tarih ve 1530 sayılı Olur' u ile Güvenlik ve Acil Durumlar Merkezi (GAMER) Yönergesi yayımlanmıştır.

Vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini, can ve mal emniyetini güvence altına almak, kamu düzeni ve güvenliğini temin etmek, toplumsal yapının güven ve huzur içinde işleyişini sağlamak için sorunlara karşı duyarlı, direnci artmış, farkındalığı yüksek bireyler ve toplum oluşturma, toplum düzeni ve güvenliğini bozan doğal, insan kaynaklı veya teknolojik her türlü tehdit ve soruna anında karşılık verme, tehdit ve sorun öncesi, anında ve sonrası süreçleri doğru, hızlı ve etkin bir şekilde yönetme, gerekli analiz ve planlama çalışmalarını yapma, çözümler üretme, karar alma, hızlı ve etkin müdahalede bulunma, acil durum sonrası oluşan mağduriyetleri giderme, maddi ve manevi desteklerle yaraları sarma, iyileştirme ve rehabilitasyon için gerekli tedbirleri alma, güveni yeniden tesis etme, zarar görmüş altyapı ve üstyapı eksikliklerini gidermeye dönük gerekli tedbirleri almak ve gerekli koordinasyonu sağlamak üzere illerde 7/24 esaslarına göre çalışan Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezleri (GAMER) kurulmuştur.

Genelge incelendiğinde GAMER' lerin çalışma şekilleri, görevleri, temel ilkelerini belirleyen hükümlerin bulunduğu görülmektedir.

2019/02 sayılı iklim değişiklikleri ve afet önlemleri konulu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı genelgesi

Son yıllarda küresel iklim değişikliklerine bağlı yaşanan sel ve taşkınlar başta olmak üzere afetlerin sayısı ve şiddetinde artışlar yaşandığı, bu sebeple can ve mal kayıplarının meydana geldiği bilinmektedir. Buna bağlı olarak söz konusu genelgede; ilgili yerel yönetimlerce hayata geçirilecek önlemlerle alakalı gerekli çalışmalar 14 maddede sıralanmıştır.

GENEL TEBLİĞLER

AFAD Başkanlığının Yayınladığı Tebliğler

5902 sayılı Kanun ile birlikte kurulmuş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının uygulamaya yönelik olan tebliğleri aşağıda açıklanmıştır.

Tabii afet nedeniyle gelir kaybı ve altyapı hasarına uğrayan belediyelerin ve özel idarelerin yapmaları gereken işlemler hakkında tebliğ

Bu tebliğ ile; AFAD Başkanlığınca, gereksiz yere yazışma yapılmaması ve işlerin daha hızlı yürütülmesi için, tabii afet nedeniyle altyapı hasarına uğrayan belediyelerin ve özel idarelerin izleyeceği yol bildirilmiştir.

Tebliğde özet olarak;

- Tabii afete maruz kalan belediye veya özel idarelerin genel olarak nasıl hareket edecekleri,
- Hasar tespit ile ilgili işlemleri hangi makamların yapacağı ve belirlenen hasarların onarımı ile ilgili maliyetlerin hazırlanmasını,
- Hasar tespit işlemleri konusunda kurumların bilgi alışverişlerini,
- 29.03.2006 tarihli ve 26123 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan Belediyelerin Yapmaları Gereken İşlemler Hakkında Tebliğin yürürlükten kaldırıldığı,

konuları açıklanmıştır.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri, 7 gün 24 saat esasına göre kesintisiz olarak faaliyet gösterir.

Afet ve acil durum yönetim merkezleri yönergelerinin hazırlanmasına dair usul ve esaslar tebliği

Bu tebliğ, Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği’nin 4. maddesinin 10. bendinde yer alan, “*Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerinin çalışma usul ve esasları, Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığınca belirlenecek esaslar çerçevesinde ilgili kurumlar tarafından hazırlanacak yönergelerle belirlenir.*” hükmü çerçevesinde hazırlanmış olup Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönergeleri ile afet ve acil durum hâllerinde kullanılacak raporlama sistemi standardı ve uygulama birliğine ilişkin esasları kapsamaktadır.

Bu tebliğde geçen bazı önemli hususlar aşağıda açıklanmıştır.

- Afet ve acil durum yönetim merkezleri, AFAD Başkanlığı ve bakanlıklarda; ilgili bakan tarafından kurulması uygun görülmesi hâlinde bakanlıklara bağlı veya ilgili kurum ve kuruluşlarda, illerde ve valilerce gerekli görülen ilçelerde kurulur.
- Bu merkezler, 7 gün 24 saat esasına göre kesintisiz olarak faaliyet gösterir.
- Kurum ve kuruluşlar, bu tebliğin yayımı tarihinden itibaren 3 ay içerisinde yönergelerini çıkarırlar.
- Başkanlık Yönergesi, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca Genelkurmay Başkanlığı yönergesi ilgili birimince, bakanlıklar, ilgili kurum

Afet ve Acil Durum Genelge ve Tebliğleri

ve kuruluşlar yönergeleri idari ve mali işler, destek hizmetleri veya bu amaçla kurulmuş birimlerince, il yönergeleri il afet ve acil durum müdürlüklerince, kurulması valilerce gerekli görülen ilçelerin yönergeleri ise, il afet ve acil durum müdürlükleri ile koordineli olarak kaymakamlıklarca hazırlanır.

- Yönergeler, Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği'nin 6. maddesinde belirtilen afet ve acil durum hâlleri, illerin muhtemel risk ve tehlikeleri ile kurumların görev alanlarına giren konular dikkate alınarak hazırlanacaktır.
- İller ve kurumlar yönergelerine illerin özel durumları ve kurumsal görevlerinin gerektireceği ilaveleri yapabilirler.
- Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirilebilmesi için, haberleşme odası, hareket merkezi, toplantı odası ve brifing salonunun bulunduğu, yeterli kapasiteye sahip çalışma alanı hazır hâle getirilir. İhtiyaca göre bu alanlara diğer hizmetler için ilaveler yapılır.
- Valilikler tarafından ortak afet frekansları için yeterli sayıda röle kurulacaktır.
- Afet ve acil durum hâllerinde bilgi ve haber akışı için kullanılacak raporlar; doğal afet durum raporu, iltica ve nüfus hareketler durum raporu, yangın ve kaza durum raporu, kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer (KBRN) olaylar ve tehlike durum raporları, tehlike veya salgın hastalık durum raporu, diğer acil durumlar raporu olarak belirlenmiştir.
- Raporlar, Bakanlıklarda Bakan, Müsteşar veya Müsteşar Yardımcısı, kurum ve kuruluşlarda en üst yönetici veya görevlendireceği yetkili, illerde Vali veya yetkilendireceği Vali Yardımcısı, İlçelerde Kaymakam tarafından onaylanır.
- Raporlar Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezine ivedi olarak gönderilir hükümleri mevcuttur.

Afet ve Acil durum hallerinde bilgi ve haber akışı için kullanılacak raporlar, Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi' ne ivedi olarak gönderilir.

Bu tebliğde özet olarak, kurulması gereken afet ve acil durum yönetim merkezleri, bu merkezlerin çalışma esasları, afet ve acil durum yönetim merkezi yönergelerinin hazırlanması ve onaylanması, afet ve acil durum yönetim merkezlerinin genel yapısını ve afet ve acil durum hâllerinde hangi raporların kullanılacağı konuları bildirilmiştir.

İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerinin Afet, Acil Durum ve Sivil Savunmaya İlişkin Yatırımlarının Desteklenmesine Dair Usul ve Esaslar

İl afet ve acil durum müdürlüklerinin afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin müdahale araç, gereç, ekipman ve malzeme ihtiyaçları ile ayrıca başkanlıkça uygun görülen yatırımlarını desteklemek amacıyla yayınlanan bir tebliğdir.

İl afet ve acil durum müdürlüklerinin afet, acil durum ve sivil savunmaya ilişkin yatırımların desteklenmesine dair usul ve esaslar, afet ve acil durum

Afet ve Acil Durum Genelge ve Tebliğleri

yönetimi başkanlığının yatırım programında yer alan İl Müdürlükleri Acil Durum Müdahale İhtiyaçlarının Karşılanması Projesi'nin ödenęinden, il afet ve acil durum müdürlüklerinin afet, acil durumlar ve sivil savunmaya ilişkin müdahale araç, gereç, ekipman ve malzeme ihtiyaçları ile Başkanlıkça uygun görülen yatırımlarının desteklenmesi için yapılacak yardımların tahsisi, harcanması ve denetimine dair hükümleri kapsar.

Özet

- Genelgeler; hiyerarşik amirlerin, astlarının uygulamakla yükümlü oldukları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin yorumlanması ve uygulanması konusunda hiyerarşi yetkisine dayanarak vermiş oldukları emir, talimat ve görüşlerdir.
- Tebliğ, kanunların nasıl anlaşılması, uygulanması gerektiği konusunda ilgili üst makamlarca yapılan genel açıklamalardır.
- Bütün tebliğ ve genelgeler idarenin düzenleyici faaliyetleridir.
- AFAD'ın yayınladığı afet ve acil durum hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili genelgeler;
- 2014/1 sayılı Genelge'de, genel olarak idari ve mali konular ele alınmıştır.
- 2014/2 sayılı Genelge'de; planlama ve zarar azaltma, müdahale, iyileştirme, deprem, stratejik yönetim uygulamaları, bilgi sistemleri ve haberleşme konularına yönelik faaliyetler ile hukuki konulara ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesinde uyulacak usul ve esaslar belirtilmiştir.
- 2014/4 sayılı Genelge ile geçici koruma bulmak isteyen Suriye vatandaşları ile ilgili işlemlerde çeşitli düzenlemeler getirilmiştir.
- 2015/1 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Genelgesi'nde, tüm faaliyetlerini iş sağlığı ve güvenliğini önceleyen bir anlayışla ele almaktadır.
- 2015/5 sayılı Genelge, ulusal bölgesel ve yerel düzeyde afet tehlikelerinin haritalandırılması için idari ve teknik süreçlerin işleyişi hakkında hükümler getiren bir genelgedir.
- 2015/7 sayılı Genelge, afet ve acil durumlara ilişkin müdahale hizmetlerinin Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve TAMP çerçevesinde yürütülmesi, planların güncellenmesi ile AYDES'in kullanımı ve işletilmesi hususlarında uyulması gereken usul ve esaslara dair hükümler içermektedir.
- Diğer Bakanlıkların Yayınladıkları Afet ve Acil Durumlarla İlgili Genelgeler;
- 2015/19 sayılı Sağlık Bakanlığı Genelgesi
- 2016/27 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi
- 2019/02 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Genelgesi

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Hiyerarşik amirlerin, astlarının uygulamakla yükümlü oldukları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin yorumlanması ve uygulanması konusunda hiyerarşi yetkisine dayanarak vermiş oldukları emir, talimat ve görüşler ne olarak ifade edilir?
 - a) Kanun
 - b) Tüzük
 - c) Yönetmelik
 - d) Genelge
 - e) Tebligat
2. Kanunların nasıl anlaşılması, uygulanması gerektiği konusunda ilgili üst makamlarca yapılan genel açıklamalar ne olarak ifade edilir?
 - a) Yönetmelik
 - b) Tebliğ
 - c) Kanun Hükmünde Kararname
 - d) Doktrin
 - e) Tüzük
3. Bütün genelge ve tebliğler idarenin hangi tür faaliyetlerini ifade eder?
 - a) Düzenleyici faaliyetler
 - b) Kültürel faaliyetler
 - c) Eğitim faaliyetleri
 - d) Personel faaliyetleri
 - e) Sosyal faaliyetler
4. Geçici koruma altındaki yabancılarla ilgili olarak AFAD Başkanlığı tarafından yayınlanan 2014/4 sayılı Genelde aşağıdaki konulardan hangisi ile ilgili bir hüküm yer almaz?
 - a) Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancıların sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi
 - b) Sınırlarımızdan giriş yapmış olan yabancıların kayıt işlemleri
 - c) Refakatsiz çocuklar, engelliler gibi özel ihtiyaç sahiplerinin barındırılması
 - d) Geçici koruma altındaki yabancılara verilecek sosyal yardımların tespiti
 - e) Geçici koruma kapsamındaki yabancılara konut tahsisi

5. 2015/7 sayılı Genelge'ye göre AYDES ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a) Coğrafi bilgi sistemi tabanlı bir yazılımdır.
 - b) AYDES'e girilen veriler güncellenebilir.
 - c) AYDES kullanıcı görevlendirme işlemleri AFAD Başkanlığınca gerçekleştirilmektedir.
 - d) AYDES'erişim için, bütün kamu ve özel kuruluşlar yetkilendirilmiştir.
 - e) Ulusal düzey hizmet grubu toplanma alanları AYDES' e girilebilir.
6. 2015/7 sayılı Genelge'ye göre bölge merkezi olan 15 il afet ve acil durum müdürlüklerinin ana çözüm ortakları ve destek çözüm ortaklarının katılımı ile yılda kaç defa bölgesel saha tatbikatı yapması gerekmektedir?
- a) 3
 - b) 1
 - c) 2
 - d) 4
 - e) 5
7. 2015/7 sayılı Genelge'ye göre aşağıdakilerden hangisi AYDES'e girilebilecek bilgiler arasında yer almaz?
- a) Ulusal düzey hizmet grubu planları
 - b) Yerel düzey operasyon grubu hizmet planları
 - c) Sivil savunma planları
 - d) Ulusal ve yerel düzey hizmet gruplarının afette kullanacağı envanterler
 - e) İl afet müdahale planları
8. 2015/7 sayılı Genelge'ye göre aşağıdakilerden hangisi il afet ve acil durum müdürlüklerince AYDES'e tanımlanacak afet ve acil durum olayları arasında yer almaz?
- a) Deprem
 - b) Sel
 - c) Çığ
 - d) Yangın
 - e) Trafik kazaları
9. Aşağıdaki bakanlıklardan hangisi, küresel iklim değişikliklerine bağlı yaşanan sel ve taşkınlar başta olmak üzere, afetlere karşı 14 maddelik önlem içeren genelgeyi yayınlamıştır?
- a) İçişleri Bakanlığı
 - b) Sağlık Bakanlığı
 - c) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
 - d) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
 - e) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

10.AFAD Başkanlığı'nın yayınladığı afet ve acil durum yönetim merkezleri yönergelerinin hazırlanmasına Dair Usul ve Esaslar Tebliği'ne göre, aşığıdakilerden hangisi acil durum hâllerinde bilgi ve haber akışı için kullanılacak raporlar arasında yer almaz?

- a) Doğal afet durum raporu
- b) İltica ve nüfus hareketleri durum raporu
- c) Mali durum raporu
- d) Yangın ve kaza durum raporu
- e) Tehlike veya salgın hastalık durum raporu

Cevap Anahtarı

1.D, 2.B, 3.A, 4.E, 5.D, 6.B, 7.C, 8.A,9.E,10.C

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

AFAD, 2014/1 sayılı genelge.

AFAD, 2014/2 sayılı genelge.

AFAD, 2014/4 sayılı genelge.

AFAD, 2015/1 sayılı genelge.

AFAD, 2015/5 sayılı genelge.

AFAD, 2015/7 sayılı genelge.

<http://teblig.nedir.com/#ixzz3yYxK6Dcg>

<https://www.afad.gov.tr/tr/HaberYazdir.aspx?ID=5&IcerikID=3366>

<https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay.aspx?ID=31&IcerikID=1344>

https://www.google.com.tr/search?q=afad+suriye+kamplar%C4%B1&biw=1280&bih=623&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj6jcj5gc3KAhVlonIKHcdrDbIQ_AUIBygC#imgsrc=pEcYz5MzOIU6M%3A

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019/02 sayılı genelge.

İçişleri Bakanlığı, 2016/27 sayılı genelge.

Sağlık Bakanlığı, 2015/19 sayılı genelge

www.afad.gov.tr

ACİL DURUM VE AFET EĞİTİMİ VE TATBİKAT MEVZUATI

İÇİNDEKİLER

- Giriş
- Eğitim ve Eğitimin Önemi
- Tatbikat ve Tatbikatın Önemi
- Uygulamada Eğitim ve Tatbikat Mevzuatı

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Eğitimin tanımı ve önemini öğrenebilecek,
- Tatbikatın tanımı ve önemini öğrenebilecek,
- Afet ve acil durumlarla başa çıkabilmek amacıyla alınan eğitimlerin neler olduğu kavrayabilecek,
- Eğitimlerin hangi konuları içerdiğini anlayabilecek,
- Eğitimlerle ilgili tatbikatların nasıl yapılacağını öğrenebileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

**AFET VE ACİL
DURUM MEVZUATI**
Selahattin KARSLI

ÜNİTE

14

GİRİŞ

Türkiye, bulunduğu konum itibarıyla afetlere maruz kalmaktadır. Yaşanan afet ve acil durumların atlatılabilmesi tüm vatandaşlarımızın bu tür durumlara karşı eğitilmiş olması ile mümkün olacaktır. Bu sebeple acil durum ve afetlere hazırlıklı olmak amacıyla bu yönde yapılacak eğitim ve tatbikatların önemi giderek artmaktadır. Bu eğitimler halktan başlayarak, kamu kurumlarına, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarına kadar her alana yayılmalıdır.

Afet ve acil durum konularında halkın bilinçlenebilmesi için çeşitli durumları belirten afiş, poster, reklam gibi görsel faaliyetler yapılmaktadır. Toplumun büyük bir kesimini oluşturan öğrencilere okullarda afet ve acil durumlar konusunda uzman kişiler tarafından eğitimler verilmektedir. Ayrıca alınan eğitimlerin pekiştirilmesi ve tam anlamıyla uygulanabilmesi için tatbikatlar düzenlenmektedir. Yapılan tatbikatlar ile alınan eğitimlerin ne derece kalıcı olduğu belirlenmektedir.

Özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının afet ve acil durumlarla ilgili eğitimler alması, bu durumlara hazırlıklı olmada önemli bir adımdır.

Kamu kurumlarında çalışan her memur ilk olarak aday memurların aldığı *temel ve hazırlayıcı eğitim*, yıl içinde belirli dönemlerde *hizmet içi eğitim* almaktadır. Her kamu kurumu çalışma alanına göre ayrı eğitimler düzenlemektedir. İllerde taşra teşkilatı olarak bulunan il afet ve acil durum müdürlükleri aday memurların aldığı temel ve hazırlayıcı eğitim, hizmet içi eğitimin yanı sıra sivil savunma ve seferberlik konularını içeren eğitimler, il afet müdahale planı eğitimleri, arama kurtarma personelinin çalışmalarına yönelik eğitimler almakta ve bu konularda tatbikatlar yapmaktadırlar.

İl afet ve acil durum müdürlükleri arama ve kurtarma çalışmalarına yönelik akreditasyon ve eğitim işlerinde tek yetkili kurumdur. Bu sebeple illerde afet ve acil durumlarla ilgili eğitimlere eğitimci olarak katılmaktadırlar.

Bu ünite eğitim ve tatbikatlarla alakalı mevzu hukuk ve uygulama yönüyle detaylı bilgiler verilecektir.

EĞİTİM VE EĞİTİMİN ÖNEMİ

Eğitimin Tanımı

Eğitim; toplum yaşayışında yer edinmek için edinilen bilgi, beceri ve anlayışlara denir. Eğitim geniş anlamda, bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde (eğitimin amaçlarına uygun) değişme meydana getirme sürecidir. Kısaca *istenilen davranış geliştirme süreci* olarak da tanımlanabilir.

Bu tanıma göre;

- Eğitim bir süreçtir.
- Eğitim sürecinde, bireyin davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Davranışlarındaki değişim, kasıtlı olarak gerçekleştirilmektedir.
- Eğitim sürecinde bireyin kendi yaşantıları esastır.

İl afet ve acil durum müdürlükleri arama ve kurtarma çalışmalarına yönelik akreditasyon ve eğitim işlerinde tek yetkili kurumdur.

Eğitimin Süreci

Eğitimin üç temel ögesi vardır;

- Amaç
- Öğretme ve öğrenme etkinlikleri
- Değerlendirmeler

Eğitim amaçla başlar, öğretme-öğrenme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Sürecin bu mantığı bütün kültürler için aynıdır. Amaçların içeriği ve öğrenme için kullanılan öğretme yöntemleri kültürden kültüre göre değişebilir, fakat sürecin doğası değişmez.

Kurumların, başarılı olabilmeleri için öncelikle her çalışanının gerçekten başarılı olabileceği, bilgi, beceri ve yeteneklerini gösterebileceği doğru alanlarda çalıştırılması, önlerine mesleki bir vizyon koyarak kariyerlerinin geliştirmelerine yardımcı olmaları gerekir. Bunun için gerekli olan ana unsur ise, eğitimidir. *Başarılı kurumlara baktığımızda başarılarının arkasındaki en önemli gücün eğitim olduğu görülmektedir.* Çalışanlara düşen en önemli görev ise; her şeyi kurumdan beklememek ve kişisel enerjilerini en olumlu ve en uygun şekilde kullanarak gerekli bilgileri öğrenmek ve bütün bu öğrenilenleri bir takım ruhu içerisinde hayata geçirmek olmalıdır.

TATBİKAT VE TATBİKATIN ÖNEMİ

Tatbikat; bir acil durum veya afet hâlinde yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliliğini ve güncelliğini, mümkün olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı kalarak, denemek amacıyla yapılan uygulamadır.

Masa başı tatbikatı, uygulama tatbikatı (işlevsel tatbikat) ve genel tatbikat (tam ölçekli tatbikat) olarak farklı düzeylerde icra edilebilirler.

Masa başı tatbikatı; herhangi bir afet ve acil durum anında oluşabilecek risk ve zararları önlemek amacıyla oluşturulan plan veya senaryo doğrultusunda, söz konusu planın veya senaryonun masa başında uygulanabilirliğini test etmek için uygulanan tatbikatlardır.

- *Uygulama tatbikatı;* masa başında test edilen plan ve senaryonun sahada uygulanabilirliğini test etmek amacıyla uygulamalı yapılan tatbikatlardır.
- *Genel tatbikat;* yerel, bölgesel ve ulusal bazda uygulanan tatbikatlardır.

Tatbikat kişinin olağan dışı ve acil durumlar anında nasıl davranması gerektiğini bilmesi için önemli bir uygulamadır. Tatbikat yapmak, insanların olağan dışı ve acil durumlarda panik yapmamaları ve bu durumlardan korunabilmeleri açısından önemlidir. Yapılacak tatbikatlar ile hangi alanlarda eksikliklerin olduğu belirlenir. Belirlenen eksiklikler giderilmeye çalışılır. Tatbikatlar sonucunda *tatbikat sonuç raporu* hazırlanarak tespit edilen eksiklikler veya hatalar eğitimler veya diğer yöntemlerle giderilmeye çalışılır.

Tatbikatlar;
Masa Başı Tatbikatı,
Uygulama Tatbikatı,
Genel Tatbikat olmak
üzere 3 farklı düzeyde
icra edilebilirler.

UYGULAMADA EĞİTİM VE TATBİKAT MEVZUATI

Aday Memurların Temel ve Hazırlayıcı Eğitimi

Kamu kurum ve kuruluşlarında atanan aday memurlar, *Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik*'e uygun olarak temel ve hazırlayıcı eğitim alırlar.

Kamu kurum ve kuruluşlarında atanan aday memurlar ilk olarak Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik'e uygun olarak temel ve hazırlayıcı eğitim alırlar. Temel eğitim, tüm kurumlarda benzerlik gösterirken hazırlayıcı eğitim, kurumun çalışma alanına göre farklılık gösterir ve kurumun çalışma alanına uygun olarak yapılır.

Eğitimin amacı; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na, Atatürk ilke ve inkılaplarına, Anayasada ifadesi bulunan Atatürk Milliyetçiliğine sadakatle bağlı kalacak, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını milletin hizmetinde olarak tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacak, yurt ve vatandaş sevgisi ile dolu, güler yüzlü, yol gösterici, vatandaşlara daima yardımcı, disiplinli ve bilgili memur yetiştirmektir.

Temel eğitim

Temel Eğitim: bütün aday memurların, asli memur olabilmeleri için tabi tutuldukları, devlet memurlarının ortak vasıfları ile ilgili hususları kapsayan eğitimidir.

Temel eğitimin hedefi; aday memurlara, devlet memurlarının ortak vasıfları ile ilgili bilinmesi gereken, asgari bilgileri vermektir. Bu eğitim her sınıf ve kadrodaki memura ortak bir program dâhilinde ve aday memurların öğrenim durumları dikkate alınarak uygulanır. Bu eğitimin süresi on günden az, iki aydan çok olamaz.

Temel eğitimin konuları;

- Atatürk ilkeleri,
 - T.C. Anayasası (genel esaslar, temel hak ve ödevler, cumhuriyetin temel organları, yürütme),
 - Genel olarak Devlet teşkilatı,
 - 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (ödev ve sorumluluklar, genel haklar, yasalar, disiplin işleri, sosyal ve mali haklar, amir - memur ilişkileri, müracaat ve şikâyetler, kılık kıyafet, yer değiştirme, beşeri ilişkiler),
 - Yazışma - dosyalama usulleri,
 - Devlet malını koruma ve tasarruf tedbirleri,
 - Halkla ilişkiler,
 - Gizlilik ve gizliliğin önemi,
 - İnkılap tarihi,
 - Milli güvenlik bilgileri,
 - Haberleşme,
 - Türkçe dilbilgisi kuralları
- şeklinde düzenlenmiştir.

Hazırlayıcı eğitim

Hazırlayıcı eğitim: aday memurların atandığı kurum veya kuruluşu, sınıfı ve görevi ile ilgili olarak yapılan eğitimidir.

Hazırlayıcı eğitimin hedefi; aday memurların işgal ettikleri kadro ve görevleri dikkate alınarak bu görevlerin yürütülmesi için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak ve görevlerine intibakını sağlamaktır. Hazırlayıcı eğitim bir aydan az, üç aydan çok olamaz.

Hazırlayıcı eğitimin konuları;

- Kurum ve kuruluşun tanıtılması, görevleri, teşkilatı ile ilgili mevzuatı, diğer kurumlarla ilişkileri,
- Aday memurun görevi ile ilgili hususlar,
- Kurum veya kuruluşun uygun göreceği diğer konular

ile ilgilidir.

Her kurumun çalışma alanı farklı olduğundan aldığı hazırlayıcı eğitim konuları farklılık göstermektedir.

Hizmet İçi Eğitim

Hizmet içi eğitim; kurum ve kuruluşlarda görevli personelin, görev ve sorumluluklarının gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışlara sahip olmalarını sağlamak ve hizmette verimliliğini artırmak amacıyla uygulanacak eğitimlerin hedefleri, ilkeleri, uygulanması, değerlendirilmesi ve yönetimi ile ilgili esas ve usulleridir.

Hizmet içi eğitim faaliyetleri; personelin, mesleki ve kişisel gelişimi amacıyla kurum içi ve kurum dışında yetiştirilmesi amacıyla düzenlenen kurs, seminer, konferans, panel ve sempozyumdur.

Hizmet içi eğitimin planlaması yapılırken aynı tür eğitimler bir veya birkaç döneme ayrılarak yapılabilir. Eğitime alınacak personel, hizmet gereği aranacak nitelikler ve hizmetin gerektirdiği özelliklere göre belirlenir.

Hizmet içi eğitimin hedefleri;

- Personele hizmet alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri, uygulama yeteneği ve davranışları kazandırmak,
- Hizmet ile ilgili temel prensip ve tekniklerin uygulama birliğini sağlamak,
- Yönetimde ve uygulamada verimlilik, etkinlik ve tutumluluğun artırılmasını sağlamak,
- Personelin kurumuna intibakını sağlamak,
- Personelin uygulamaya yönelik bilimsel araştırma yapma ve proje üretme isteğini teşvik etmek ve desteklemek,
- Kurumu bilimsel ve teknolojik olarak üst seviyeye taşımak,

Hizmet içi eğitim faaliyetleri; personelin, mesleki ve kişisel gelişimi amacıyla kurum içi ve kurum dışında yetiştirilmesi amacıyla düzenlenen kurs, seminer, konferans, panel ve sempozyumdur.

Oryantasyon eğitimi; kurumda göreve yeni başlayan personeli yapacağı işe hazırlamak amacıyla kısa süreli yapılan eğitimlerdir.

- Hizmetlerin tam ve zamanında kullanıcılara ulaşımını sağlayacak eğitimi vermek,
- Yurt dışına gidecek personeli, yeni bilgilerin hızla arttığı alanlara yönlendirmek,
- İnsan kaynakları planlaması doğrultusunda, kurumun ihtiyacı olan yetişmiş insan gücünü artırmak,
- Personel planlamasının uygulanmasında hizmet içi eğitimden en etkin biçimde yararlanmaktır.

Hizmet içi eğitim türleri;

- Aday memurların yetiştirilmesi eğitimi (temel eğitim, hazırlayıcı eğitim, staj)
- Oryantasyon eğitimi
- Kurum dışı eğitim
- Yurt dışı eğitim
- Mesleki ve kişisel gelişim eğitimleri (yabancı dil eğitimi, iletişim, halkla ilişkiler, medya vb.)

Arama Kurtarma Personeli Eğitimi

Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Sivil Savunma Koleji adı altında, 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu'nun 23. maddesi gereğince, sivil savunma hizmetlerinin gerektirdiği eğitim ve öğretimleri yapmak üzere Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak 1960 yılında kurulmuştur. 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle beraber Sivil Savunma Koleji, Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi adını almış ve kapatılan üç genel müdürlükten doğrudan yeni başkanlığa devredilen tek kurum olmuştur. En son 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Eğitim Dairesi Başkanlığı'na bağlanmıştır.

İl afet ve acil durum müdürlüklerinde görev yapan arama kurtarma teknisyenleri ilk olarak Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının, Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezinde; *ilk yardım, arama kurtarma, KBRN, dağcılık* alanında eğitimler almaktadır. Eğitim, sonrasında sınava tabi tutulan personel başarılı olmaları durumunda sertifika alırlar. Eğitimini tamamlayan tüm arama kurtarma teknisyeninin kendi alanına uygun olarak düzenli aralıklarla eğitimlerine devam ederler.

Arama kurtarma personeli aldığı eğitimlerin pekişmesi amacıyla yılda en az 1 defa tatbikat yapmaktadır.

Örnek

- Arama kurtarma personellerinin ihtiyaç olan bölgelere hızla ulaşmaları, verimli bir çalışma gerçekleştirmeleri ve gerekli koordinasyonu sağlamak amacıyla INSARAG eğitimi almaktadırlar.

Şekil 14.1. INSARAG Eğitimi

KBRN=Kimyasal -
Biyolojik - Radyasyon -
Nükleer

KBRN Eğitimi

Yerelde KBRN tehdit ve tehlikeleriyle ilgili olarak sorumlu kurumlardan biri İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüdür. Bu sebeple ilgili kurum personelleri aşağıdaki konuları içeren KBRN eğitimleri almaktadır;

- Kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer olay
- KBRN maddelerine yönelik genel teorik bilgiler
- KBRN maddelerinin özellikleri
- KBRN terörizmi
- KBRN tehditleri
- KBRN tehdit ve tehlikelerinden korunma yöntemleri
- KBRN olaylarında olay yeri yönetimi
- Tarihte KBRN maddeleri kullanımı
- Dekontaminasyon Ekipmanı
- Birey, alan, araç, bina, ekipman dekontaminasyonu
- Kapalı ve açık alan kbrn yayılımlarının yönetimi
- KBRN ilkyardım prensipleri ve triajdır.

Dekontaminasyon:
Kişi, araç, malzeme ve binalar ile alanlar üzerinde etki gösteren KBRN maddelerinin etki seviyesinin en aza indirilmesi için yapılan temizleme işlemleridir.

Şekil 14.2. Çeşitli KBRN Maddeleri

Kimyasal Tehlikelerde Doğru Davranış Biçimleri;

- **Acilen Kapalı Alana Sığın!**
- **Kapı ve Pencerelemi Kapat!**
- **Havalandırmaları Kapat!**
- **Üst Katları Tercih Et!**
- **Radyo ve Televizyonu Aç!**
- **Hoparlör İkaz Mesajlarını Dinle!**
- **Kesinlikler Sigara İçmeyin, Yanan Ateşi Söndürün!**
- **Tehlike Geçti İkazından Sonra Odayı Havalandırın!**

Şekil 14.3. Kimyasal Tehlikelerde Doğru Davranış Biçimleri

Trijaj: Çok sayıda hasta ve yaralının bulunduğu durumlarda, bunlardan öncelikli tedavi ve nakil edilmesi gerekenlerin tespiti amacıyla, olay yerinde ve bunların ulaştırıldığı her sağlık kuruluşunda yapılan hızlı seçme ve kodlama işlemidir.

Yangın Konusunda Eğitim ve Tatbikat

Acil durum ekipleri:
Söndürme ekibi,
kurtarma ekibi, koruma
ekibi, ilk yardım ekibi

Yangından korunma konusunda eğitim ve tatbikatlar *Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik'in* 129 ve 130. Maddelerinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Acil durum ekiplerinin personeli; bina sahibi, yöneticisi veya amirinin sorumluluğunda yangından korunma, yangının söndürülmesi, can ve mal kurtarma, ilk yardım faaliyetleri, itfaiye ile iş birliği ve organizasyon sağlanması konularında, mahallî itfaiye ve sivil savunma teşkilatlarından yararlanılarak eğitilir, yapılan tatbikatlar ile bilgi ve becerileri artırılır. Ekip personeli ile binadaki diğer görevliler, yangın söndürme alet ve malzemelerinin nasıl kullanılacağı ve en kısa zamanda itfaiyeye nasıl ulaşılacağı konularında tatbikî eğitimden geçirilir. *Binada senede en az 1 kez söndürme ve tahliye tatbikatı yapılır.*

Bünyesinde özel itfaiye birimi bulunduran kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlar ile diğer yapı, bina ve işletmelerde itfaiye birimi personelinin eğitimi, kendi imkânları ile kendi kuruluşlarınca yapılır.

Şekil 14. 4. Yangın Anında Yapılması Gerekenler

İtfaiye eğitim birimi bulunmayan belediye itfaiye teşkilatlarının yönetici personelinin; genel yangın bilgileri, sivil savunma ve ilk yardım konularını içeren temel eğitimleri, Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Eğitim Merkezince yapılır. Bu personelin her türlü eğitim giderleri, kuruluşlarınca kendi bütçelerinden karşılanır. Belediye itfaiye teşkilatının yönetici personelinin teknik eğitimleri ile diğer personelin temel ve teknik eğitimleri, kendi teşkilatlarınca yaptırılır.

Bünyesinde özel itfaiye birimi bulunduran kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlar ile diğer yapı, bina ve işletmelerde itfaiye birimi personelinin eğitimi, kendi imkânları ile kendi kuruluşlarınca, gerekirse mahallî itfaiye ve afet ve acil durum müdürlüklerinden yararlanılarak yapılır. Bu kuruluşlar, ilgili mevzuatına uygun şekilde yangın eğitimi veren özel okul, kurs ve dershanelerden eğitim hizmeti alabilirler.

Sivil Savunma Konularında Eğitim ve Tatbikat

Sivil savunma eğitimi; genel olarak öğretim, yayın ve tatbikat şeklinde uygulanır. Sivil savunma konularında eğitim ve tatbikat 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ve 6/3150 sayılı Sivil Savunma ile İlgili Şahsi Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü'nün ilgili hükümlerince açıklanmıştır. Sivil savunma eğitimi ile sivil savunma ile ilgili personelin, sivil savunma hizmet teşkilatında görevlendirilen mükelleflerin ve halkın, sivil savunma hizmet ve faaliyetlerinde ve koruyucu, kurtarıcı her çeşit tedbirler konusunda planlı ve programlı şekilde aydınlatılmaları ve yetiştirilmeleri sağlanır. Tatbikat ile halkın ve sivil savunma teşkilatında görevli personelin sivil savunma konusunda yetiştirme derecelerinin tespiti, bilgilerinin artırılması ve tatbikat alanında yetiştirilmeleri, bu amaçla hazırlanmış planların denenmesi ve geliştirilmesi sağlanır.

Tatbikat; genel, kısmi ve özel olmak üzere üç şekilde yapılır;

- **Genel tatbikat**, bütün yurda,
- **Kısmi tatbikat**, bir veya bir kaç il veya ilçeye veya bir hassas bölgenin bazı kısımlarına veya bazı servislere,
- **Özel tatbikat**, yalnız bazı kurum/kuruluş veya fabrikaları kapsayacak şekilde

düzenlenir.

Her üç şekildeki tatbikata, buralardaki halk ve sivil savunma teşkilatı birlikte katılabilecekleri gibi, bu tatbikat yalnız sivil savunma teşkilatına veya yalnız halka ait olmak üzere de düzenlenebilir.

Sivil savunma teşkilleri; barış zamanından itibaren kurulur, yetiştirilir ve donatılarak göreve hazır bulundurulurlar. İlgili servis başkanları, kendilerine bağlı servislerin hazırlanmasını ve yetiştirilmesini sağlamakla görevli ve sorumludurlar.

Mahallî sivil savunma hizmet teşkilatında görevli mükelleflerin öğretimi; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca bildirilecek program ve esaslar ve bu esaslara göre ilgili bakanlıklardan verilecek direktifler doğrultusunda;

- Sivil savunma servisleri ve korunma kılavuzlukları personeli ile resmî ve özel müesseselerin lüzum görülecek sivil savunma servis amirleri için, ilgili il ve ilçelerde,
- Yardımcı servisler personeli için, ilgili idarelerce, mahallerinde,
- Resmî ve özel kurum/kuruluşlar sivil savunma teşkilleri personeli için, ilgili kurumlarca kendileri tarafından, düzenlenecek kurs, konferans veya seminerlerle yapılır.

Bu suretle yapılacak eğitimlerde, kurumlar, kendi imkânları doğrultusunda birbirlerine yardımda bulunurlar. Bu husus, gerektiğinde, mahallî mülki idare amirliklerince de düzenlenebilir.

Sivil savunma hizmet kollarında görevlendirilmiş olan mükelleflerin, bu görevlerde yetiştirilmeleri amacı ile barış zamanında düzenlenecek eğitim ve

Sivil savunma konularında düzenlenecek halk eğitimi süresi, yılda en az 10 saattir.

tatbikatlara davet edilmeleri hâlinde bu eğitim ve tatbikatlara katılmaları mecburidir. Bu eğitim ve tatbikatların süresi *yılda 72 saati (9 gün) geçemez.*

Hassas bölgelerden başlanmak üzere 15 yaşından büyük olan ve sivil savunma hizmet teşkilatı dışındaki bütün halk, sivil savunma konularında yetiştirilmek üzere ders ve konferanslarla eğitime tabi tutulabilirler. Halkın, davet edilmesi durumunda bu eğitimlere katılmaları zorunludur. Ancak sağlık veya diğer makul mazeretlerini bildirenler veya herhangi bir kurumda buna benzer eğitime katıldığına dair belge ibraz edenler, bu zorunluluktan istisna edilirler. Mazereti kabul olunanlar, daha sonraki ders ve konferanslara katılırlar.

Seferberlik Konularında Eğitim ve Tatbikat

Seferberlik konularında eğitim ve tatbikat *2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Kanunu, 90/500 sayılı Seferberlik ve Savaş Hâli Tüzüğü*'nün ilgili hükümlerince açıklanmıştır.

Seferberlik tatbikatları için çağrı, gizli veya açık olarak yapılabilir.

Barış döneminde seferberlik eğitim ve tatbikatları ile ilgili olarak, Bakanlar Kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarından biri de; seferberlik ve savaş hâli ile ilgili hazırlıkların denemesi ve eğitimi amacıyla gerçek kişilerle, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının personel, mal ve hizmetlerine, kanunlarda gösterilen sınırlar içinde ve tüzükte belirtilecek esaslar dâhilinde, yükümlülüklerin uygulanmasını ve bu hazırlıkların tatbikatlarda denemesini sağlamaktır. Yine barış döneminde seferberlik ve savaş hâli hazırlıkları ile ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı'nın görev, yetki ve sorumluluklarından biri, yapılan hazırlıkların tatbikatlarda denemesini sağlamaktır.

Genelkurmay Başkanlığı'nın isteği üzerine, seferberlik ve savaş hâli tatbikatları ve eğitimlerinin yapılmasına Bakanlar Kurulu'nca karar verilmektedir. Seferberlik ve savaş hali tatbikatları üç şekilde icra edilebilirler.

Personel seferberliği tatbikatları

Seferberlik tatbikatlarında, seferberlik ve savaş hâliyle ilgili hazırlıkların uygulanması, sivil ve askerî makamların çağrı bildirimi eğitimlerinin geliştirilmesi, personelin muvazaflik döneminde edindiği eğitim düzeyinin sürdürülmesi için eğitimlerinin tazelenmesi ve yedeklerin savaş silah, araç ve gereçlerindeki yenilikler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanır. Seferberlik tatbikatları için yapılacak planlamalarda beş yıl süreyle tazeleme eğitiminden geçmemiş yedek personelin, eğitim düzeyinin, büyük ölçüde düşeceği göz önünde bulundurulur. Tatbikat ve eğitim amacıyla silahlata alınacak personel ile tatbikata katılacak birlik, kurum ve kuruluşlar, Genelkurmay Başkanlığı tarafından saptanır. *Tatbikat ve eğitimlerin süresi en çok 45 gündür.* Bu süre, Bakanlar Kurulu kararıyla artırılabilir.

Araç seferberlik tatbikatları

Araç seferberliği hazırlıklarının barış döneminde denemesi ve uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklık ve eksikliklerin saptanarak giderilmesini sağlamak amacıyla, personel seferber olma hazırlıklarıyla uyumlu olarak;

- Yedek parça ve aletleriyle gerekli görüldüğünde sürücüleriyle birlikte binek ve nakil hizmeti için orduya yarayan motorlu ve motorsuz her tür kara taşıt araçları,
- Bütün hizmetlileri ve mürettebatıyla birlikte deniz, göl, nehir ve kanallarda kullanılan gemiler ve her türlü çekme taşıt araçları,
- Mürettebatı, hizmetlileri ve bütün malzemesiyle birlikte hava taşıt araçları,
- Seferberlik ve savaş hâllerinde, bütünüyle Türk Silahlı Kuvvetleri emrine alınacak inşaat ve nakliyat firmaları,

Genelkurmay Başkanlığı'nın isteği üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla, her defasında **en çok 10 günü** geçmemek üzere tatbikata çağrılabilir.

Tatbikat çağrısını alan yükümlüler, araçlarıyla birlikte bulunduğu mahallin millî müdafaa mükellefiyeti komisyonuna başvururlar. Bu komisyonlar tarafından seferberlik ve savaş hâllerinde yapılacak işlemlerin benzeri yapılarak, araçlar tertip edildikleri birliklere sevk edilir.

Tatbikata çağrılan araçların ve bunlarla birlikte gelen personelin giderleri, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

Mal ve hizmet seferberlik tatbikatları

Seferberlik ve savaş hâllerinde veya seferberlik ve savaş hâlinin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun baş gösterdiği gerginlik ve buhran dönemlerinde, Silahlı Kuvvetler emrine veya harekât kontrolüne girecek veya bakanlıklarca seferberlik ve savaş hâliyle ilgili görev verilen kurum ve kuruluşlarca önceden hazırlanan müşterek planların, protokol veya sözleşmelerin barış döneminde denenmesi ve uygulamada aksayan hususların saptanarak gerekli önlemlerin alınması amacıyla Genelkurmay Başkanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu'na belirlenecek zaman, yer ve sürelerde tatbikatlar yapılır.

Bakanlar Kurulu kararı kapsamına giren il ve ilçe millî müdafaa mükellefiyeti komisyonlarınca gerekli kararlar alınır.

Bu tatbikatlar için gerekli ödenek, katılacak kurum ve kuruluşun bağlı veya kontrolünde bulunduğu bakanlık tarafından saptanarak tatbikatın yapılacağı yılın bütçesine konulur.

İl Afet Müdahale Planı Eğitimi ve Tatbikatı

İl Afet Müdahale Planı kapsamında düzenlenen eğitim ve tatbikatlar Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğine göre düzenlenmektedir.

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı tarafından ülke genelinde, bölgesel olarak planlama, iş birliği ve yardımlaşma, eğitim çalışmaları ve tatbikatlar düzenleme amacıyla birden fazla ili kapsayan bölgeler oluşturulmuştur. Bölge merkezleri, İstanbul, Bursa, İzmir, Antalya, Adana, Diyarbakır, Van, Erzurum, Trabzon, Samsun, Ankara, Kayseri, Elazığ, Konya,

İl Afet Müdahale Planı kapsamında düzenlenen eğitim ve tatbikatlar **Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'**ne göre düzenlenmektedir.

Sakarya illeri olup bu illerin il afet ve acil durum müdürlükleri bölge koordinatörü olarak görev yapar.

Bölgesel düzeyde afet ve acil durum hâlleri öncesi; hazırlık, planlama, bilgi paylaşımı, ortak eğitim, tatbikat ve karşılıklı yardımlaşma için bölge merkezi olan ilde yılda en az bir defa olmak üzere bölge kapsamında bulunan valilerin, büyükşehir ve il belediye başkanlarının, il özel idareleri, üniversiteler, kalkınma ajansları, il afet ve acil durum müdürlükleri, Türkiye Kızılay Derneği, sivil toplum kuruluşları ve uygun görülen diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla düzenli istişare toplantıları yapılır. Alınan kararlar ilgililerince uygulanır, Başkanlığa bilgi verilir.

İl afet ve acil durum müdürlükleri yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının yöneticilerinin de katıldığı bir masa başı il tatbikatı düzenler. Bölge merkezi olan 15 il afet ve acil durum müdürlüğü de yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının yöneticilerinin de katıldığı bir masa başı bölgesel tatbikat yapar.

İl afet ve acil durum müdürlükleri yılda en az 1 defa ana çözüm ortaklarının ve destek çözüm ortaklarının da katıldığı bir il saha tatbikatı düzenler. Bölge merkezi olan 15 il afet ve acil durum müdürlüğü de ana çözüm ortaklarının ve destek çözüm ortaklarının katılımı ile yılda en az 1 defa bölgesel saha tatbikatı yapar.

Şekil 14.5. İl Afet Müdahale Planı Tatbikatı

Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi (AYDES) Eğitimi

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve TAMP gereğince, bütünleşik afet yönetiminin tüm aşamalarının elektronik ortamda takip edilip yönetilmesine ve karar vericilerin, afet yönetim süreçlerinde ihtiyaç duydukları verileri süratli ve en doğru şekilde elde etmesine imkân sağlamak maksadıyla coğrafi bilgi sistemi tabanlı bir yazılım olan *Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi (AYDES)*, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının 08.09.2015 tarih ve 2015/7 sayılı Genelgesi ile ulusal çapta uygulamaya geçmiştir.

AYDES: Afet Yönetimi
ve Karar Destek
Sistemi.

İl Afet Müdahale Planı'nın eki olan 26 Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planlarında yer alan;

- İl afet müdahale planları ve yerel düzey hizmet grubu operasyon planları,
- Yerel düzey hizmet grupları organizasyon yapılarında bulunan ekip ve alt ekip bilgileri ile bu ekiplerin iletişim bilgileri,
- Yerel düzey hizmet gruplarının afette kullanacağı envanterler ve bu envanterlerin bulunduğu yerlere ait bilgiler,
- Yerel düzey hizmet grubu planlarında belirlenen toplanma alanı, konuşlanma alanı, geçici iskân alanı, dağıtım noktası vb. bilgileri ihtiva eden hizmet gruplarına özel afet ve acil durum veri seti gibi bilgiler AYDES programına sorumlularınca girilmektedir.

Şekil 14.6. AYDES Ara Yüzü

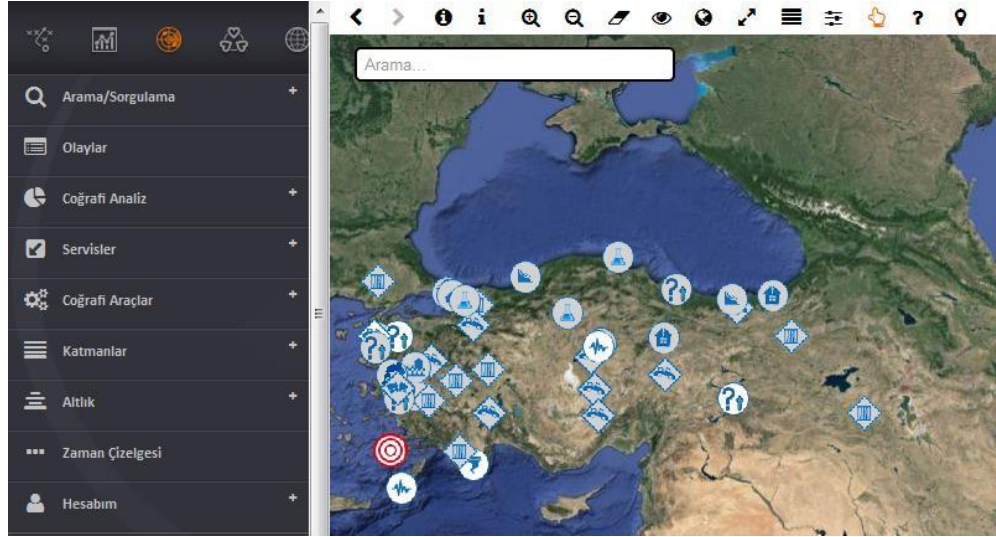

Bölge merkezi olan İl AFAD Müdürlükleri: İstanbul, Bursa, İzmir, Antalya, Adana, Diyarbakır, Van, Erzurum, Trabzon, Samsun, Ankara, Kayseri, Elazığ, Konya, Sakarya' dır.

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı tarafından AYDES programı ile ilgili eğitici eğitimleri, daha önceki ünitelerde de bahsedildiği üzere bölge merkezi olan İl AFAD (İstanbul, Bursa, İzmir, Antalya, Adana, Diyarbakır, Van, Erzurum, Trabzon, Samsun, Ankara, Kayseri, Elazığ, Konya, Sakarya) yetkililerine verilmektedir.

İl Müdahale Planı kapsamındaki ana çözüm ortaklarının program sorumlularına, AYDES programını etkin olarak kullanabilmeleri için eğitici eğitimi almış yetkililer tarafından gerekli eğitimler verilmektedir.

AYDES programının sorumlularına Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığıınca eğitim verilmektedir.

Şekil 14.7. AYDES Ara Yüzü

Afet lojistik depo tatbikatları

Türkiye afetsellik açısından oldukça risk taşıyan bir konumda bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemizde mevcut 22 adet lojistik depo yapılmış, proje tamamlandığında bu sayı 27 olacaktır. Afet sonrasında afetzedelerin geçici barınmalarının temini için afet lojistik depolarda barınma çadırları ile birlikte, yatak, battaniye, ısıtıcı ve mutfak ekipmanları bulunmaktadır. Afet lojistik depolarının operasyon kabiliyetinin, afetzedeye hangi sürede ulaşılacağıının bilinmesi ancak yapılacak test ölçmeleri ile mümkün olabilecektir.

Afet sonrasında afetzedelerin geçici barınmalarının temini için afet lojistik depolarda barınma çadırları ile birlikte, yatak, battaniye, ısıtıcı ve mutfak ekipmanları bulunmaktadır

Şekil 14.8. Afet Lojistik depoları afete hazır tutulmaktadır.

Bu maksatla her yıl önceden belirlenmemiş zamanlarda afet lojistik depolara yapılan ihbarlarla yılda en az iki kez olmak üzere tatbikatlar gerçekleştirilmektedir.

Tatbikat sonucunda reaksiyon süreleri, iletişim altyapıları ve işlevsellik değerlendirilmekte ve lojistik depolar afete hazır tutulmaktadır.

Bireysel Etkinlik

- İlinize ait hazırlanan İl Afet Müdahale Planı ile ilgili bilgi sahibi olarak planın Eğitim ve Tatbikatlar bölümünü inceleyiniz.

Özet

- Acil Durum ve Afet Eğitim ve Tatbikat Mevzuatı konusu ile eğitimin tanımı, eğitim süreci, eğitimin önemi, tatbikatın tanımı ve tatbikatın önemi kavramları anlatılmaktadır. Ayrıca alınan eğitimler sonucu yapılacak tatbikatlarla eksikliklerin nerelerde olduğu anlaşılabacaktır. Bu sebeple ne kadar çok tatbikat yapılırsa eksiklikler o kadar iyi anlaşılabacaktır. Belirlenen eksiklikler eğitimler ile giderilmeye çalışılacaktır.
- Ünitadaki tanımlamalardan sonra Uygulamada Eğitim ve Tatbikat Mevzuatı konusu ile alınan eğitimlerin neler olduğu, eğitimin hangi konuları içerdiği ve hangi eğitimin ne kadar süre ile yapılacağı ve eğitimlerin hangi mevzuatı uygun olarak gerçekleştiği anlatılmaktadır.
- Alınan eğitimler; Aday Memurların Temel ve Hazırlayıcı Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim, Arama Kurtarma Personeli Eğitimi, KBRN Eğitimi, Yangın Konusunda Eğitim, Sivil Savunma ve Seferberlik Konusunda Eğitim ve İl Afet Müdahale Planı Eğitimi'dir.
- Alınacak eğitimler sonucunda her eğitim ile ilgili mevzuatta belirlenen sayıda tatbikatlar yapılacaktır.

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Toplum yaşayışında yer edinmek için edinilen bilgi, beceri ve anlayışlara ne ad verilir?
 - a) Öğretim
 - b) Tatbikat
 - c) Eğitim
 - d) Uygulama
 - e) Amaç
2. Aşağıdakilerden hangisi eğitimin 3 temel ögesinden biridir?
 - a) Tatbikat yapılması
 - b) Öğretme ve öğrenme teknikleri
 - c) Eğitimi yeni teknolojiler ile gerçekleştirme
 - d) Eğitimin amaçlarına uygun çalışmalar yapılması
 - e) Eğitim sonuç raporları
3. Bir acil durum veya afet hâlinde yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliliğini ve güncelliğini mümkün olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı olarak denemek amacıyla yapılan uygulamaya ne ad verilir?
 - a) Sivil Savunma
 - b) Eğitim
 - c) Hizmet İçi Eğitim
 - d) Tatbikat
 - e) Seferberlik
4. Aşağıdakilerden hangisi temel eğitimin konularından biri değildir?
 - a) Kurum-kuruluşun tanıtılması
 - b) T.C. Anayasası
 - c) Millî güvenlik bilgisi
 - d) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
 - e) Amir-memur ilişkileri

5. Aşağıdakilerden hangisi Hizmet İçi Eğitim türü değildir?
- a) Oryantasyon eğitimi
 - b) Kurum dışı eğitim
 - c) Sivil savunma eğitimi
 - d) Yurt dışı eğitimi
 - e) Mesleki ve kişisel gelişim eğitimleri
6. Kişi, araç, malzeme ve binalar ile alanlar üzerinde etki gösteren KBRN maddelerinin etki seviyesinin en aza indirilmesi için yapılan temizleme işlemlerine ne ad verilir?
- a) Kontaminasyon
 - b) KBRN
 - c) Triaj
 - d) Tehdit
 - e) Dekontaminasyon
7. Çok sayıda hasta ve yaralının bulunduğu durumlarda, bunlardan öncelikli tedavi ve nakil edilmesi gerekenlerin tespiti amacıyla, olay yerinde ve bunların ulaştırıldığı her sağlık kuruluşunda yapılan hızlı seçme ve kodlama işlemine ne ad verilir?
- a) Hizmet içi eğitim
 - b) KBRN
 - c) Triaj
 - d) Hazırlayıcı eğitim
 - e) Kodlama
8. Sivil Savunma konusundaki eğitim ve tatbikatların süresi yılda en fazla kaç saat olarak yapılmalıdır?
- a) 15
 - b) 70
 - c) 80
 - d) 72
 - e) 27
9. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde seferberlik ve savaş hâli tatbikatları tam olarak verilmiştir?
- a) Araç Seferberlik Tatbikatları
 - b) Mal ve Hizmet Seferberlik Tatbikatları
 - c) Araç-Mal ve Hizmet Seferberlik Tatbikatları
 - d) Personel Seferberlik Tatbikatları
 - e) Araç-Personel-Mal ve Hizmet Seferberlik Tatbikatları

10. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından ülke genelinde bölge merkezi olarak kabul edilen 15 ilde yılda toplam kaç tane tatbikat icra edilir?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5

Cevap Anahtarı

1.C, 2.B, 3.D, 4.A, 5.C, 6.E, 7.C, 8.D, 9.E, 10.D

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

2941 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu.

6/3150 Sayılı Sivil Savunma İle İlgili Teşkil ve Tedbirler Tüzüğü.

6/3510 Sayılı Sivil Savunma İle İlgili Şahsi Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü.

7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu.

90/500 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü.

Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı 2015/07 Sayılı Genelgesi

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü – Kasım 2014

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Sivil Savunma Alanında Düzenlenen Eğitimler

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik

<http://pazaryeli.com/Egitim.php>

<http://www.dmy.info/egitim-nedir/>

İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Aday Memurlarının Yetiştirilmesine Dair Yönetmelik

Kurum ve Kuruluşların Hizmet İçi Eğitim Yönetmelikleri